GELİN TACI

Hasta Kalplerin İlâcı

İbn Ataullah el-İskenderî

Üsküdar Yayınevi

İbn Ataullah el-İskenderî

GELİN TÂCI

Hasta Kalplerin İlâcı

"Tâcü'l-arûs el-hâvî li-tehzîbi'n-nüfûs"

ÜSKÜDAR YAYINEVİ

ÜSKÜDAR YAYINEVİ: 15

Kitap
Gelin Tâcı - Hasta Kalplerin İlâcı

Yazarı
İbn Ataullah el-İskenderî

Yayına Hazırlık/Kapak
Osman Arpaçukuru

Baskı
Özener Matbaası

1. Baskı: Mart 2004

ÜSKÜDAR YAYINEVİ
Selami Ali Efendi Caddesi Üsküdar Kapalı Çarşı No: 30/211
Üsküdar / İst. Tel.: 0 216 391 07 82 Faks: 0216 341 03 23

İbn Ataullah el-İskenderî

GELİN TÂCI

Hasta Kalplerin İlâcı

Tercüme
OSMAN ARPAÇUKURU

ÜSKÜDAR YAYINEVİ

İBN ATÂULLAH el-İSKENDERÎ

İskenderiye'de doğdu. Dedesi Abdülkerîm İskenderiye'de tanınmış bir Mâliki fakihi idi. İbn Atâullah *Letâ'ifü'l-minen* adlı eserindeki ifadelerinden anlaşıldığına göre bir dönem şiddetli bir tasavvuf muhalifi idi. İbn Atâullah, Nâsırüddin İbnü'l-Müneyyir'den fıkıh, Muhyiddin el-Mâzûnî'den nahiv, Şerefeddin Abdülmü'min ed-Dımyâtî'den hadis ve Muhammed b. Mahmûd el-İsfahânî'den felsefe, mantık, kelâm tahsil etti. Fıkıh âlimi olarak tanındığı bu yıllarda tasavvufa karşı iken Şâzeliyye tarikatının pîri Ebü'l-Hasan eş-Şâzelî'nin halifesi Ebü'l-Abbas el-Mürsî ile tanıştı ve onun sohbetlerine devam etmeye başladı. Muhtemelen şeyhinin izniyle vaaz ve irşad için gittiği Kahire'ye yerleşti. Hayatının bundan sonraki dönemini Kahire'de geçiren İbn Atâullah 13 Cemâzi-yelevvel 709'da (19 Ekim 1309) Medrese-i Mansûriyye'de vefat etti ve Karâfe Mezarlığı'na defnedildi.

İbn Atâullah el-İskenderî, Şâzeliyye tarikatının Ebü'l-Hasan eş-Şâzeli ve halifesi Ebü'l-Abbas el-Mürsîden sonra üçüncü büyük şahsiyetidir. Daha çok kitleleri derinden etkileyen hitabet tarzı, vaaz ve sohbetleriyle tanınan İbn Atâullah'ın bu özellikleri başta *el-Hikemü'l-'Atâ'iyye* olmak üzere eserlerine de yansımıştır. Eserlerinde ayrıca tasavvufun en derin konularına dair bilgiler bulmak mümkündür. Riya ve şöhretten uzak ibadet ve taat, tevekkül, teslimiyet, recâ ve ümit onun tasavvufî düşüncesinin temel kavramlarıdır. Sözleri aşk ve cezbenin coşkunluğuyla değil tefekkürün incelikleriyle yoğrulmuştur. İbn Atâullah'a göre amel ve ibadetler birtakım şekil ve sûretlerden ibaret olup bunların ruhu âbidin kalbinde bulunması gereken ihlâs sırrıdır. Fakr veya iftikar denilen Allah'a muhtaç olma hali üzerinde ısrarla duran İbn Atâullah haşyetle beraber olan ilmi en hayırlı ilim olarak görür. Onun düşüncelerinde Hakîm et-Tirmizî, Şulemi, Haris el-Muhâsibî, Ebû Tâlib el-Mekkî, Abdülkerim el-Kuşeyrî ve Gazzâlî'nin tesirini görmek mümkündür.

Muhyiddin İbnü'l-Arabî ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî gibi İbn Atâullah'ın düşünceleri de tasavvufi çevreleri etkilemiştir. Eserleri Kuzey Afrika başta olmak üzere bütün İslâm ülkelerinde bilinmektedir.

Rahman ve rahîm olan Allah'ın adıyla...

Kullarına lütfederek onları yediren, içiren her türlü kötülüklerden korunmayı öğreten, iyiyi-kötüyü ayırabilecek idrakı veren, kendisine kul olmayı ve ibadet etmeyi nasip eden, ahiret nimetleriyle bizi mükafatlandıracak olan, âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun.

Ve en güzel selamlar Efendimiz Hz. Muhammed'e ehli beytine, ashabına ve onun yolundan gidenlerin üzerine olsun.

Bu eser, şeriat ve hakikat ilimlerine sahip, Tacüddîn Ebü'l-Abbas Ahmed b. Atâullah el-İskenderî'nin kaleme aldığı eserlerden biri olan **Tâcü'l-arûs el-hâvî li-tehzîbi'n-nüfûs** isimli kitabın tercümesidir. Allah kendisine rahmet etsin ve onu cennetinin ortasına yerleştirsin. Bizi ve bütün müslümanları onun bereketiyle feyizlendirsin.

Yayımcı

"Allah'a yemin ederim ki,
senin asıl ömrün;
doğduğun günden beri olan süre değil;
bilakis Allah'ı tanıyıp bildiğin günden beri
geçen süredir."

İbn Ataullah el-İskenderî

İÇİNDEKİLER

Rahman Rahîm Olan Allah'ın Adıyla.....5
1-Tevbe: Manevi mevkilerin ilkidir.....9
2-İbadetlerden haz duymuyorsan, Allah Resûlü'ne uymakta eksikliğin var demektir.....11
3-Tevbe etmen, Allah'ın sana olan sevgisini gösterir.....16
4-Tevbenin kabulu senin bayramındır.....18
5-Hiç evinde yılan besleyen bir kimse gördün mü?.....20
6-Allah'ın sevgisine erişeceğin yerlerde bulunmak, hayatın değerini bilmektir.....22
7-Zavallı insan kimdir? Kendini temize çıkarıp, insanları kusurlu görendir.....24
8-Asıl dost, O'dur.....26
9-Günah insanı zelil eder.....27
10-Oysa kalp gözün kırk senedir hastadır da onu tedavi ettirmeyi düşünmezsin.....28
11-Gerçek Mü'min, kardeşine yalnızken öğüt veren, topluluk içinde onun kusurunu örtendir.....29
12-Her kim ömrünün sonuna yaklaşır da geçmiş günlerini telafi etmek isterse, sözce az, anlamca derin zikirler yapsın.....30
13-Sanma ki fakirde kibir olmaz!.....32
14-Allah'ın senden istediğini anlayamaman ne fena şey?.....33
15-"Kapıyı ısrarla vurana kapılar açılır."....35
16-Dostuyla buluşmak, görüşmek istemeyen hiç kimse gördün mü?.....37
17-Sen kendine bir şey alacağın zaman güzel olanı seçiyorsun. Fakat Allah'a karşı olan hareket ve davranışlarında bu özeni hiç gözetmiyorsun.....40
18-Sevdiğini sadece Allah için sevene, saf cömertlik ve asâlet elbisesi giydirilir.....45
19-Allah, senden kendisine kul olmanı istemiştir.....46
20-Gerçekten bütün geceyi ders vererek geçirsen nefsinin hoşuna gider de aynı gece iki rekât namaz kılmak sana zor gelir.....49
21-Gafil kişi, sabaha erince mallarını sayar Ârif ise Allah ile ne durumda olduğuna bakar.....51

22-Allah, bazen ihsanını, bazen de kahrını sana tattırmak için kalp üzerine zaman zaman şehvet, zaman zaman da takva rüzgârı estirir .52
23-Kim Allah'ı tanıyıp bilirse ve O'na itaat ederse, her tehlikeden güvende olur 54
24-İlim ve ibadetlerine güvenenlerin hâli nice olur 56
25-İnsanlar bir tuhaf oldular; artık ahiret için bir araya gelmiyorlar 57
26-Zenginlik ve cömertliğinde sınır olmayan Allah'a güvenmez misin? ..60
27-Akıllı kimse, sokağında, evinde her yerde Allah'ın hitabını duyar.....63
28-En büyük kerâmet.....65
29-Başkasının küçük günahlarını görüp de kendi büyük günahını görmezlikten gelmen, cahillik olarak sana yeter 66
30-"Aynam paslı" diyeceğine "gözüm hasta" de 74
31-Yaratıcıyı bırakıp, yaratılanların kapısına gidip gelmen cahillik olarak sana yeter 76
32-Sakın ümitsizliğe kapılıp "kapılar bana kapandı" deme 79
33-Allah'ın veli kulları.....80
34-Takva, hiç kimsenin görmediği yerde günahtan uzak durmaktır.....82
35-Kalbin hastalanması 84
36-Kırk yıldır sende iyice yerleşmiş bulunan hastalıklardan bir saatte ya da bir günde iyileşeceğini mi umuyorsun?.....86
37-Gönül abdesti.....89
38-Sağlam kalp; hiçbir güzelin, kendisini Allah'tan alıkoymadığı kalptir .90
39-Allah'ın birliğini ve eşsizliğini öğreten bilgi sana ilim olarak yeter 98
40-Tedbir ve tevekkül..... 103
41-Ezelde senin için takdir edilmemiş olan senin değildir 107
42-Dünya telaşıyla ahireti unutmak..... 109
43-İnsan mülkün emanetçisidir, sahibi değil 110
44-Rızık konusunda şüphe etmek, rızkı verenden şüphe etmektir..... 112
45-Dünya için tedbir, ahiret için tedbir..... 114
46-Allah'ın, kuluna seslenmesi 118
47-İbn Ataullah el-İskenderî'nin Allah'a niyazı..... 125
Peygamberimizi sevmek ve ona uymak 130
KİTABIN SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ'NDEN ALINAN NÜSHASINDAN BAZI SAYFALAR..... 133

1-Tevbe: Manevi mevkilerin ilkidir

Ey kul! Allah'tan her vakit tevbe iste. Zira Allah seni buna davet etmiş ve şöyle buyurmuştur:

"**Ey müminler! Hep birden Allah'a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz.**"[1]

Ve yine şöyle buyurmuştur :

"**Şunu iyi bilin ki, Allah tevbe edenleri de sever, temizlenenleri de sever.**"[2]

Allah Resûlü de sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

"*Kalbime bazan gaflet gelir de, bundan dolayı günde yüz defa Allah'tan af dilerim.*"

Sen de tevbe etmek istersen, ömrün boyunca tefekkürü elden bırakmaman gerekir. Her günün sonunda o gün neler yaptığını düşün! Eğer kendini Allah'a kullukta bulursan, bundan dolayı Allah'a şükret. Allah'ın emirlerine aykırı davranışlarda bulursan, bundan dolayı da nefsini kötüle ve Allah'tan seni bağışlamasını dile; günahkârca bir yaşantıyı terkederek, O'na tevbe et, O'na dön. Senin için, Allah'la başbaşa kalarak nefsini kınadığın bir yalnızlık ortamından daha faydalı bir meclis yoktur. Nefsinin yüzüne gülüp de ardından onu kötüleme. Aksine onun kötü hareket ve alış-

---

[1] Nûr, 31

[2] Bakara, 222

kanlıklarından memnun kalmadığını, bundan dolayı oldukça kalbi kırık, üzgün ve elemli olduğunu gösteren asık bir suratla onu eleştir. Böyle yaparsan Allah, üzüntünü sevince, zilletini izzete, karanlığını nura, Allah'la arandaki perdeyi de manevî keşiflere dönüştürür.

Allah kendisinden razı olsun, Allah dostlarından Şeyh Mekinüddin el-Esmer -yedi abdaldan biridir- şöyle anlatmıştır:

"İlk zamanlarımda terzilik yaparak günlük ihtiyaçlarımı karşılıyordum. Gündüzleri sözlerimin hesabını tutar; akşam olunca kendimi hesaba çekerdim. Sözlerimin az ve içinde hayır olduğunu görürsem, bundan ötürü Allah'a hamd ve şükür ederdim. Sözlerimin hayırsız olanlarını da hayra dönüştürünceye kadar Allah'a tevbe eder, O'ndan beni bağışlamasını dilerdim."

Düşün: Senin, işlerinde dikkatli ve dürüst bir vekilin bulunsa, işinde dikkatli ve dürüst olduğu için onu hesaba çekme gereği duymazsın. Vekilin bunun aksine bir ahlak ve tutum içinde olsa, onu kılı kırk yararcasına denetler ve hesaba çekersin. Aynı şekilde senin de bütün işlerinin Allah'ın rızasına uygun olması gerekir. İşlediğin her işten dolayı Allah seni kılı kırk yararcasına hesaba çekecektir. Kul bir günah işlediği zaman, o günah sebebiyle kalbinde bir karanlık oluşur. Günah ateşe benzer; ateşin dumanı da is yayar. Düşün: Bir insan bir evde yetmiş sene ateş yaksa, o ev nasıl **is** tutar ve kararır? Kalpte böyledir; günah manevî kirliliğe, manevî kirler de kalpte **is**'e yol açar. Kalbin bu **is** ve kurumdan temizliği ancak tevbe ile mümkündür. Günah'ın beraberinde zillet, kalp karanlığı ve Allah'ı ondan örten bir perde yayılır ve kaplar.

Allah'a tevbe ettiğin vakit, günahın bu iz ve etkileri kaybolur.

2-İbadetlerden haz duymuyorsan, Allah Resûlü'ne uymakta eksikliğin var demektir

Sana önem verilmemesi ve senin bir başına kendi haline terk edilmen, ancak Allah Resûlü (s.a.v.)'ne uymaktaki ihmâl ve gevşekliğinden dolayıdır. Allah katındaki derece ve makamının yükselmesi de, yine ancak Allah Resûlü (s.a.v.)'ne uymakla mümkündür.[3]

Allah Resûlü (s.a.v.)'ne uymak iki biçimde gerçekleşir:

1) Aşikâre uymak
2) Gizlice uymak

Allah Resûlü (s.a.v.)'ne aşikâre uymak; Namaz, oruç, zekât, hac, cihad ve benzer ibâdetleri yerine getirmekle olur.

Allah Resûlü (s.a.v.)'ne gizlice uymak ise; Namazda cem'i[4], Kur'an kırâatı esnasında tedebbür'ü[5] gerçekleştir-

---

[3] Açıklama için bkz. s. 130-132

[4] Cem: Tasavvufta bir makam. Fenâ ve sekr (mânevî sarhoşluk) makâmı da denir. Cem' makamında Cenâb-ı Hakk'ın varlığı zuhur ve istilâ edip, sâlik (tasavvuf yolcusu) kendi mevhum olan varlığını yok sayar.-Mütercim.

[5] Bir şeyin üzerinde düşünmek, tefekkür etmek. Allahü teâlâ, âyet-i kerîmede meâlen buyuruyor ki: "Onlar, Kur'ân-ı Kerîmi tedebbür etmezler mi? Yoksa (münâfıkların) kalbleri üzerinde (kat kat) kilitler mi var?" (Muhammed sûresi: 24). Kur'ân-ı Kerîmi tedebbür, onun emirleri ve yasaklarını düşünmek demektir. Bu ise, kalb huzûru ve Kur'ân-ı Kerîmi okurken zihni toplamakla olur. Tedebbür, huzûr-ı kalbden yâni, kalbin dünyâ meşgâlelerinden kurtulmasından sonra gelir. Kur'ân-ı Kerîm okumaktan maksad, O'nun âyetleri üzerine tedebbür etmektir. Bunun için, Kur'ân-ı Kerîmi ağır okumak sünnettir.-Mütercim

mekle meydana gelir. Namaz ve Kur'an okuma gibi ibadetleri yaparken, kendinde cem ve tedebbür halini bulamazsan, muhakkak bil ki sende; kibir, enaniyet ya da başka manevî bir hastalık var demektir.

Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Yeryüzünde haksız yere böbürlenenleri âyetlerimden uzaklaştıracağım."[6]

Bu halinle sen, ağzındaki şekerin tadını acı bulan sıtmalı hastaya benziyorsun.

Eziklik ve mahcubiyetle işlenen günah, izzet ve kibirle yapılan ibadetten daha üstündür. Allah, Hz. İbrahim'in şöyle dediğini haber vermiştir:

"Şimdi kim bana uyarsa o bendendir."[7]

Ayetin anlamı şudur: İbrahim'e tâbi olmayan ondan değildir.

Yine Allah, Hz. Nuh'un (üzerine ve bizim Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa üzerine salât-ü selâm'ın en hâlisi olsun) şöyle dediğini bize haber vermektedir:

"Ey Rabbim! Şüphesiz oğlum da ailemdendir."[8]

Allah ise onun bu sözüne şöyle karşılık vermiştir

"Ey Nuh! O asla senin ailenden değildir. Çünkü onun yaptığı kötü bir iştir."[9]

Tâbi olma eylemi, tâbi olan kişiyi, tâbi olduğunun bir parçası yapar. Hatta bu kişi, Selman el-Farisî gibi yabancı bile olsa... Resûlullah (s.a.v.) Selman hakkında şöyle buyurmuştur: "*Selman bizim ehl-i beytimizdendir.*"

Halbuki Selman İranlıydı. Allah Resûlü (s.a.v.)'ne tâbi olunca, onun bir aile ferdi oluverdi.

---

[6] A'râf, 146
[7] İbrahim, 36
[8] Hûd, 45
[9] Hûd, 46

Allah Resûlü (s.a.v.)bu gerçeği bu sözüyle anlatmış oldu.

Tâbi olmak, yakınlığa sebep olduğu gibi; tâbi olmamak da uzaklığa sebep olur. Allah bütün iyilik ve güzellikleri bir evde toplamış ve Hz. Peygamber'e tâbi olmayı da o evin anahtarı yapmıştır.

O halde Allah'ın senin hakkındaki takdirine razı olup, zühd ve takvaya sarıl, dünya zevklerini azımsa. Fuzûli söz ve davranışları bırak, Allah Resûlü (s.a.v.)'ne tâbi ol. Her kime bu kapı açılmışsa, bu onun hakkında Allah'ın onu sevdiğine bir işarettir. Allah bu konuda şöyle buyurmaktadır:

"(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın."[10]

Bütün iyilik ve güzellikleri elde etmek istersen, şöyle dua et: "Allah'ım! Her söz ve hareketimde Resûlü'ne tâbi olmayı bana nasip eyle."

Hz. Peygamber'e tâbi olmak isteyen kişi, insanların mallarına göz dikmekten, namus ve şereflerine dil uzatmaktan ve her türlü haksızlıktan kaçınmalıdır.

Şayet insanlar birbirlerine zarar vermekten, haksızlık yapmaktan sakınabilseler, elbette Allah'a ulaşırlar. Fakat onlar, büyük miktarda borçlanmış tacir gibi, kendilerini arayan kimseler tarafından engellenirler.

Düşün ki: Sen hükümdarın özel bir memuru olsan ve alacaklının biri alacağını almak üzere sana gelse, borç önemsiz bir miktar da olsa, bu durum seni ne kadar sıkar ve rahatsız eder değil mi?

Ya kıyamet günü Allah'ın huzuruna geldiğin zaman haksız kazançlar, namuslu kimselerin onur ve namusuna iftirada bulunmak ve benzer günahların sebebiyle yüz binlerce insanın, senden haklarını almak üzere geldiğini bir düşün! Halin nice olur?!

---

[10] Âl-i İmrân. 31

Asıl felâkete maruz kalmış kimse şu insandır ki, günah ve şehvetler onu öylesine yıpratmıştır ki, âdeta eskimiş bir su kırbasına dönmüştür. Bu öyle talihsiz bir insandır ki, bütün yemesi, içmesi ve hazları, sadece tuvaleti kirletip, hanımının gönlünü yapmaktan ibaret olmuştur. Hiç değilse onlar helâl yollardan elde edilmiş ve yerine getirilmiş olsaydı.

Manevî mevkilerin ilki tevbedir. Ameller ancak tevbe sayesinde kabul edilir. Kul, günah işlediği zaman, ateşe yeni konmuş bir tencereye benzer. Altında bir süre ateş yakıldığı zaman islenir ve ardından kararmaya başlar. Fakat tencereyi vakit geçirmeden ateşten alır ve yıkarsan, isten ve siyahlıktan eser kalmaz.

Şayet onu sürekli ateşin üzerinde bırakır ve bu halde içerisinde yemek pişirmeye devam edersen, is ve siyahlık tencerede öyle bir yer tutar ki, artık kırılana kadar hiçbir şekilde onu temizleyemezsin. Tevbe bir manevî temizlik aracıdır. Günah nedeniyle karamış kalbi is ve siyahlığından temizlediği gibi, amellerden de bu temizlikten dolayı rıza kokusu yayılır.

Öyleyse Allah'tan her zaman tevbeni kabul etmesini iste. Eğer buna muvaffak olursan, saadet ve huzura erersin. Çünkü tevbeye muvaffak olmak, Allah Teâlâ'nın bir bağışıdır ki, dilediği kullarına onu ulaştırır.

Çok defa topukları yarılmış köle buna muvaffak olur da efendisi olamaz; kadın muvaffak olur da kocası olamaz; delikanlı muvaffak olur da ihtiyar kişi olamaz.

Eğer sen tevbeye muvaffak olduysan, bu, Allah'ın seni sevdiğinin göstergesidir.

Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurur :

"Şunu iyi bilin ki, Allah tevbe edenleri de sever, temizlenenleri de sever."[11]

[11] Bakara, 222

Bir şeyi, ancak onun kıymetini bilen kimse aşırı derecede arzu eder. Hayvanın önüne bir miktar arpa ile bir parça yakut konulsa, elbette arpa ona yakuttan daha sevimli ve hoş gelir.

Artık şu iki gruptan hangisinden olduğunu sen düşün: Tevbe edersen, sevilirsin; etmezsen zalimlerden olursun.

3-Tevbe etmen, Allah'ın sana olan sevgisini gösterir

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"**Kim de tevbe etmezse işte onlar zalimlerdir.**"[12]

Tevbe eden kimse kazançlı çıkar, tevbe etmeyen ise zarar eder. Allah'ın rahmetinden büsbütün ümidini keserek: "Ben kaç kere tevbe ettim; ama her seferinde tevbemi bozdum." deme. Can çıkmadığı sürece hasta yaşamayı arzu eder.

Kul tevbe ettiği zaman, cennetteki yurdu, yer, gök ve Allah Resûlü (s.a.v.)onun bu tevbesinden dolayı sevinç duyarlar. Senin seven kişi değil; sevilen kişi olman Allah'a daha sevimlidir. Sevilen nerede, seven nerede?!

Yazıklar olsun o kula ki, kendisine iyilikler yapan Allah'ın iyiliklerini görüp bildiği halde, onun emir ve yasaklarına uygun hareket etmez. Doğrusu, Allah'ın emir ve yasaklarını göz ardı eden kimse, O'nun kendisine olan iyiliklerini de hakkıyla görüp bilememiştir. Aynı şekilde O'na bütün varlığıyla yönelmeyen kişi de O'nu hakkıyla takdir edememiştir. Halbuki O'ndan başkasıyla meşgul olanın zarar etmesi kaçınılmazdır.

Kendisini helake götürdüğünü bildiği halde nefsinin ardınca gider. Kendisini doğru yola çağırdığını bildiği halde kalbinin sesine kulak vermez. Allah'ın büyüklüğünü bildiği halde O'nun emir ve yasaklarına uygun davranmaz. Şayet

---

[12] Hucurât,11

O'nun yücelik ve ululuğunu bilseydi, asla emir ve yasaklarına aykırı davranmaya teşebbüs etmezdi.

Halbuki o, Allah'ın kendisine çok yakın olup, kendisini gördüğünü bildiği halde yasaklarına doğru koşuyor. Dünyada ve âhirette, maddî alemde ve manevî alemde günahın yol açacağı sonuç ve âkıbeti bildiği halde Rabbinden utanmıyor. Eğer kendisinin O'nun kudret pençesinde olduğunu bilseydi, O'na karşı gelmeye asla teşebbüs edemezdi.

Haberin olsun ki, Allah'a itaat etmemek; ezelde verilen sözü bozmak, dostluk anlaşmasını feshetmek, başkasını O'na tercih etmek anlamına gelir.

Yine nefsin özlem ve arzularına tâbi olmak, haya gömleğini çıkarmak, Allah'ın hoşnut olmayacağı söz ve davranışlarda bulunmak da Allah'a itaatsizliktir.

Bu durumun organlarda bulanıklığın ortaya çıkması, gözün ferinin gitmesi, ibadette tembelliğin ortaya çıkması, haramlardan sakınmama, kazanma hırsı ve ibadetin haz ve güzelliğinin gitmesi gibi zahirî/aşikar izleri vardır. Günahın bâtınî/gizli etki ve izlerine gelince, bunlar da şunlardır:

Kalbin taşlaşması, nefsin günahta direnmesi, kalbin nefsin özlem ve tutkularından ötürü daralması, ibadetlerin hazzının kalkması, kalpte parlak nurların doğmasını engelleyen kötülüklerin birbirini izlemesi, nefsânî istek ve arzuların kalbi istilâ etmesi, şüphe ve tereddütlerin ardarda gelmesi, geri dönülecek asıl yurdu ve orada bekleyen çetin hesabı unutmak...

4-Tevbenin kabulu senin bayramındır

Günahın sonunda durum, insanın sadece kendini niteleyen isminin değişmiş olmasından ibaret olsaydı, fenalık olarak bu bile ona yeter de artardı. Şöyle ki: Sen, Allah'a itaat ettiğin zaman iyilik ve ihsân eden, güzel davranan anlamına gelen "Muhsin" ismini alırken, itaat etmediğin zaman da kötülük yapan, zarar veren ve iyilikten yüz çeviren anlamındaki "Musî" ve "Mu'rız" adını alırsın. Addaki bu değişmenin benzeri sende bıraktıkları etkide de görülür: İbadetin hazzını, günahın hazzına; hizmet zevkinin de şehvet zevkine dönüşmesi acaba nasıl olur? Sen Allah katında güzel bir kul iken sonra iş tersine döner de kötü biri olarak bilindiğin zaman halin nice olur?

Ya Allah katındaki mertebenin değişmesiyle halin nice olur? Sen Allah'ın nazarında sâlih bir kimse iken, sonra merteben değişip de O'nun nazarında kötü biri olman ne kadar fena bir şey olur, değil mi? Allah katında muttaki bir kul iken sonra âsi bir kul olmak ne kadar çirkin!

Şayet günahın iz ve belirtilerini kendinde açık olarak görürsen derhal Allah'a sığın ve O'ndan yardım iste. Başına toprak dökerek şöyle dua et: "Allah'ım! Beni günahın zilletinden ibâdetin izzetine yükselt."

Allah'ın veli ve sâlih kullarının kabirlerini de ziyaret ederek, orada şu duayı yap: "Ey merhamet edenlerin en mer-

hametlisi! Ey merhameti sonsuz olan Allah'ım! Bana merhametinle muamele et."

Nefsini şehvet ve arzuların gücüyle takviye ederek, seni yenecek seviyeye getirdikten sonra, onunla mücadele mi etmek istiyorsun?! Eğer yaptığın gerçekten buysa, sen hakikaten câhilsin.

Kalp, ibadet suyu ile sulanan bir ağaçtır. Bu ağacın meyveleri de güzel huy ve davranışlardır. Gözün meyvesi, baktıklarından ibret almaktır. Kulağın meyvesi, Kur'an-ı Kerim'i kemal-i dikkatle dinlemektir. Dilin meyvesi, Allah'ı zikretmektir. Ellerin ve ayakların meyveleri de iyi işleri yapmaya koşmaktır.

Kalp ağacı susuz kalıp da kuruduğu zaman meyveleri de olgunlaşmadan düşer. Eğer kuraklık çok olursa, sen de Allah'ın zikrini artır. İlaç kullanmadan şifa bulmayı uman hasta gibi olma. Bu hastaya söylenecek ancak şudur: "İlâç kullanmadıkça şifa bulamazsın."

Düşmanla savaşta haz ve zevk yoktur. Savaşta ancak mızrakların keskin demir uçları vardır. Sen de nefsinle savaş; işte gerçek büyük savaş budur.

Haberin olsun; biricik yavrusunu kaybeden anne için bayram yoktur. Fakat nefsini yenebilen kişi için bu durum bayramdır. Bayram, ancak dağınık işlerini toparlayan kimse içindir.

Bir manastırdan geçerken orada rahibe: "Ey rahip! Bu insanların bayramı ne zamandır?" diye sormuşlar.

Rahip bu soruyu: "Affedildikleri gün!" diye cevaplamış.

5-Hiç evinde yılan besleyen bir kimse gördün mü?

Senin nefsine karşı durumun; ailesine güzel elbiseler giydirip, onlara bir meyhanede nefis yemekler yediren adama benzer. Sen de namaz kılmadığın zaman nefsine çeşitli leziz yemekler ve tatlılar yedirmiş olursun.

Erenlerden biri, gafillerin kalp kokularını koklamamak için kırk sene cemaate katılmamış. Öyleyse nasıl oluyor da dünyadaki yaşamın için gerekli menfaatlerini biliyorsun; fakat ahiretinin menfaatlerine karşı câhil olabiliyorsun?!

Sana nispetle bu kişinin durumu; verimli araziye çıkıp, yaşaması için gerekli yiyecekleri toplayıp, depo eden kimsenin haline benzer. Sen ise sana fayda değil, helak getirecek şeyleri toplamışsın. Şehvet yılanlarını ve günah akreplerini depona doldurarak, helak oldun.

İnsanlar, yaşamak için ihtiyaç duydukları yiyecekleri, günü geldiğinde kullanmak üzere yığarken, senin sana zarar verecek olan günahları biriktirmen cahillik olarak sana yeter de artar. Hiç evinde yılan besleyen bir kimse gördün mü? Sen bunu yapıyorsun!

Küçük günahları basite alman, senin hakkında en zararlı ve korkunç iştir. Çünkü çoğu kere büyük günahları, günahtan sayar ve bu nedenle onlardan dolayı tevbe edersin.

Fakat küçük günahları küçümser ve onlardan dolayı tevbe etmezsin. Bu halinle sen, bir aslan tehlikesiyle karşı karşıya kalmış kimseye benzemektesin. Allah o kimseyi aslan-

dan kurtarmış; fakat daha sonra elli tane kurtla karşılaşarak, helak olmuştur. Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyuruyor:

"Siz bu iftirayı, dilden dile birbirinize aktarıyor, hakkında bilgi sahibi olmadığınız şeyi ağızlarınızda geveleyip duruyorsunuz. Bunun önemsiz olduğunu sanıyorsunuz. Halbuki bu, Allah katında çok büyük (bir suç)tur."[13]

Büyük günah, Allah'ın engin bağışı yanında önemsizdir. Fakat sen küçük günahta ısrar edersen, o büyük günah olur ve seni helak eder.

Çünkü zehirin azı da öldürür. Küçük günahlar, ateş kıvılcımına benzer ve çok defa küçük bir kıvılcım bir şehri yakar.

[13] Nûr, 15

6-Allah'ın sevgisine erişeceğin yerlerde bulunmak, hayatın değerini bilmektir

Sağlıklı günlerini Allah'a karşı isyanda tüketen kimsenin durumu, babasından kendisine bin dinar para miras kalan kimse gibidir. O para ile yılan ve akrepler satın alıp, onları çevresine koysa ve o yılanlar ve akrepler onu sokacak olsa, ölmez mi?

Sen ömrünün her anını, Allah Teâlâ'nın emir ve yasaklarına uygun davranmamakla heba ediyorsun. Böyle olunca da durumun delicedoğana[14] benziyor. Bu kuş, leş arar; leşi bulduğu zaman da üzerine konarak ondan yer.

Sen bal arısı gibi ol; onun bedeni küçük, fakat gayret ve çabası büyüktür. Temiz ve hoş olana konar ve ardında temiz ve hoş olan bir şey (bal) bırakır.

Belâ ve sıkıntı yuvalarında bunca zamandır gezindiğin yeter. Artık Allah'ın sevgisine erişeceğin yerlerde bulun. Bu hakikatler sana yürümen gereken yolu göstermektedir. Fakat gaflet kimi uyutmuşsa, artık onu yaşadığı felâketler bile uyandıramaz. Aklı noksan kadın, çocuğunun ölümüne ağlayacağına güler.

İşte sen de böylesin: Gece ibadetinden, gündüz orucundan geri kaldığın halde organların bunun sızısını asla duymaz. Bu durum, kalbini öldüren gafletin bir sonucudur. El-

[14] Bir cins yırtıcı doğan.

bette canlı varlığa, küçük bir iğnenin batması bile acı verirken; bir ölü, kılıçlarla parçalansa da kılı kıpırdamaz. Buna göre, sen kalben bir ölüsün.

Hikmet meclislerinde bulun ki, yürüdüğün yolda, yaşadığın evde her zaman cennet kokularından bir koku bulunsun.

Günahkârın biri de olsan, hikmet meclislerini bırakma. "Ben günaha batmışım; artık bu bataklıktan çıkamam. Hikmet meclisinde bulunmamın bana hiçbir faydası olmaz." deme. Bilakis devamlı surette "hedefe atmak" gerekir; bugün isabet etmezse, yarın eder.

Ey kişi! Günah işlemekten vazgeç. Zira günah, rızkın daralmasına sebeptir. Allah'tan yaptığın tevbeyi kabul etmesini iste. Tevben kabul edilirse ne âlâ; yoksa Allah'tan yardım iste ve şöyle dua et:

"Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz."[15]

Sakın sen, kırk senelik ömrü tüketip de Allah'ın kapısını hiç çalmayan günahkâr kimse gibi olma.

Senin hakkında en fena şey; günah üstüne günah yüklenerek, kalbinin simsiyah kesilmesi, bundan dolayı kalbindeki iman meşalesinin sönmesi ve bütün bunlardan tevbe etmeden kötü âkıbete yuvarlanmandır.

[15] A'râf, 23

7-Zavallı insan kimdir?
–Kendini temize çıkarıp, insanları kusurlu görendir

Amellerini önemsiz görmekten, helâl ve temiz şeyleri sadece karın doyurmak ve tuvalete gidip boşaltmak için yemekten kaçın. Sürekli olarak iftiralarda bulunan nefsinden de kork. Zira nefis, hem iftiralarda bulunur, hem de ölünceye kadar sahibinden ayrılmaz.

Halbuki şeytan böyle değildir; o Ramazan geldi mi insandan uzaklaşır. Ramazanda şeytanlar kelepçelenir. O ayda zaman zaman görüp duyduğun öldürme ve hırsızlık olayları nefsin taşkınlığı sonunda meydana gelmektedir.

Nefsin günaha doğru bir yönelişin içine girdiğini gördüğünde ona Allah'ın azabını ve günahın Allah'tan uzaklaşmaya yol açtığını hatırlat. Bala zehir karışınca, tatlı olmasına bakılmaz, yol açacağı zarardan dolayı yenmeyip, atılır.

Allah Resûlü (s.a.v.)'de: "*Dünya tatlı ve hoştur.*" buyurmuştur. Yine ondan gelen bir hadiste: "*Dünya pis bir cifedir.*" buyurulmuştur. Dünya, gafiller için tatlı ve hoş; ayık ve şuurlu insanlar için ise, murdar bir leştir. Dünya, nefsin nazarında tatlı ve hoş; basiret sahipleri nazarında murdar bir leştir.

Dünyanın tatlı ve hoş diye nitelenmesi, ondan sakındırmak; murdar bir leş diye nitelenmesi de ondan tiksindirmek içindir. O halde sakın seni tatlılığıyla tuzağa düşürmesin. Zira bu tatlılığın sonunda kesinlikle acı vardır.

Sana "Mü'min kimdir?" diye sordukları zaman şu cevabı ver: "Mü'min o kimsedir ki, kendi nefsinin kusurlarının farkında olup, insanlardan hiç kimseye kusur isnadında bulunmaz."

Yine sana: "Yardımsızlıktan güçsüz ve zayıf düşen kimdir?" diye sorduklarında ise: "Kendini temize çıkarıp, insanları kusurlu görendir." cevabını ver.

İnsanların ısrarla devam ettikleri kötülüklerden biri de Allah'ın emir ve yasaklarına aykırı davrananlara yakınlık gösterip, onları himaye etmeleridir.

Bunun yerine insanlar onların yüzlerine somurtup, kızgın ve dargın davransalardı, bu durumda onlar bu kötü hareketlerini bırakacaklardı. Olgunluk kapısı sana bir kez açılsaydı, kötülüklere bir daha dönemezdin.

Kendisine köşklerin kapısı açılan insanın, tekrar çöplüklere dönmek istemesi ve döndüğü hiç görülmüş müdür?

8-Asıl dost, O'dur

Allah ile aranda sevgi ve sadakat kapısı açılmış olsaydı, artık başka bir sevgili ve dost aramazdın.

Allah seni rubûbiyeti için seçseydi, asla rahmetini senden ayırmazdı. O'na hakkıyla saygı gösterseydin, seni kendisinden başkasına muhtaç etmezdi.

Yaratıkların sevgisini senden uzaklaştırdığı zaman sevin; zira bu O'nun sana önem verdiğini gösterir.

9-Günah insanı zelil eder

İnsanı zillete düşürmeyecek, onu hor ve hakir etmeyecek hiçbir günah yoktur. Sen Allah'a karşı gelirken O seni üstün mü yapacak? Elbette hayır! Çünkü Allah üstünlüğü, kendisine itaat etmenin; alçaklığı da isyan etmenin sonucu yapmıştır. Bundan dolayı, Allah'ın emir ve yasaklarına uygun davranmakla nura, üstünlüğe erersin ve keşif perdesi de senin önünde açılır. Ama bunun aksine davranışlar göstermen durumunda karanlığa ve alçaklığa mahkûm olursun ve Allah ile arana perde girer. Fakat seni keşif halinden mahrum eden, Allah'ın sınırlarında durmaman ve varlık ile meşgul olmandan başka bir şey değildir.

Çocuğunun Allah'ın emir ve yasaklarına aykırı davranması halinde onu dini metotlarla terbiye et, kendi haline bırakma. Bilakis yapmakta olduğu kötülükleri terk etmesi için onun karşısına asık bir yüzle çık. Mü'min günah işlediği zaman en çok karşılaştığı şey ayıplanmaktır. İnsanlar günah işleyen kimseleri ya aşağılık, utanılacak duruma düşürürler ya da onları istihza konusu yaparlar. Doğrusu onlar bunu yaptıkları zaman doğru yoldan da çıkmış olurlar. Mü'min günah işlediği zaman gerçekten büyük bir uçuruma düşer. Onu bu uçurumdan kurtarmanın yolu, kendi çocuğun günah işlediği zaman ona yaptığının aynını yapmaktır: Yüzüne karşı somurtup, kızgınlık göstermekle birlikte kalben acıyıp, arkasından onun için dua etmelisin.

10-Oysa kalp gözün kırk senedir hastadır da onu tedavi ettirmeyi düşünmezsin

Sahip oldukları imkân ve nimetlerden dolayı insanları kıskanıp, onların dünyalıklarıyla kalbini meşgul etmen cahillik olarak sana yeter. Onlar kendilerine verilenlerle kalplerini meşgul ederlerken, sen sana verilmeyenlerle kalbini meşgul ettiğin için onlardan daha cahilsin.

Gözün hastalandığında tedavisi için hemen çareler aramaya başlarsın. Bunu sadece onunla dünyanın fani güzelliklerini görmekten mahrum kalmayasın diye, dünyanın zevklerinden haz almak için yaparsın.

Oysa kalp gözün kırk senedir hastadır da onu tedavi ettirmeyi düşünmezsin. Düşün ki, koca bir ömrün baş tarafı heba oldu gitti; hiç olmazsa sonunu korumak gerekir. Bir kadının on evlâdından dokuzu ölse, geriye sadece bir tanesi kalsa, o kadın bütün sevgisini o biricik yavrusuna adamaz mı? Sen de ömrünün çoğunu bitirdin; hiç olmazsa geriye kalan az bir kısmının kıymetini bil, onu da faydasız yerlerde tüketme.

Allah'a yemin ederim ki, senin asıl ömrün; doğduğun günden beri olan süre değil; bilakis Allah'ı tanıyıp bildiğin günden beri geçen süredir.

11-Gerçek Mü'min, kardeşine yalnızken öğüt veren, topluluk içinde onun kusurunu örtendir

İyiler ile kötüler birbirlerinden ne kadar farklıdırlar! İyi insanlar, bir kimseyi günah işlerken gördükleri zaman dıştan onu ayıplarlarken, içten onun için dua ederler. Kötü insanlar ise, ondan öc alıp rahatlamak için onu ayıplarlar.

Kötü insanlar, genellikle onur kırıcı, küçük düşürücü tarzda hareket ederler. Halbuki gerçek mü'min, kardeşine yalnızken öğüt veren, topluluk içinde de onun kusurunu örten kimsedir. Kötü insanlar ise, bunun tersini yaparlar; bir insanı günah işlerken gördükleri zaman onu hemen orada rezil rüsva etmeye kalkarlar. İşte bunlar hakikati göremeyen ve Allah'ın merhametinden uzak kimselerdir.

Kişinin aklını denemek istediğinde, onun yanında birini öv ve ne diyeceğine bak. Şayet onun "Onu tanırım; onun şöyle kötülükleri, böyle fenalıkları vardır." diyerek onu kötülemeye çalıştığını görürsen, anla ki, onun içi altüst olmuş bir viranedir, onda irfân ve mârifet yoktur. Fakat anlatılan kişiyi kötülemek yerine onun iyiliklerini söyler veya onun kusurları dile getirildiğinde bunu güzel bir yorumla yorumlayarak, "Belki yanılmıştır veya o konuda geçerli bir özrü ya da gerekçesi vardır." gibi sözlerle adı geçenin kusurlarını örtmeye çalıştığını görürsen de bil ki, onun içi şen, sağlam ve bakımlıdır, o irfân ve mârifet sahibidir. Çünkü gerçek mü'min, kardeşinin namus ve onurunun, kusur ve noksanlıklardan uzak ve emin olması için çalışır.

12-Her kim ömrünün sonuna yaklaşır da geçmiş günlerini telafi etmek isterse, sözce az, anlamca derin zikirler yapsın

Her kim ömrünün sonuna yaklaşır da geçmiş günlerini telafi etmek isterse, sözce az, anlamca derin zikirler yapsın. Bunu yaparsa, kısa olan ömrünü uzatmış, ömrüne ömür katmış olur. Örneğin şu tesbih bu türden bir zikirdir:

"Sübhanellahi'l-azîm ve bihamdihi, adede halkıhi ve rızâ nefsihi ve zînete arşihi ve midâde kelimâtih"

"Mahlukatının sayısı, zâtının rızası, arşının süsü ve kelimelerinin mürekkebi kadar Allah'ı tenzih ve hamd ederim."

Kim çok oruç tutamamış, çok namaz kılıp ibâdet edememişse, Allah Resûlü (s.a.v.)'ne salâvat getirmekte devamlılık göstersin. Sen ömrün boyunca her tür ibâdeti yerine getirmiş olsan da, Allah'ın sana bir kez rahmet etmesi, senin bütün ömrün boyunca işlediğin amellerin toplamından daha üstündür. Çünkü sen mevcut kuvvetin kadar ibadet edebilirsin. Halbuki Allah, ulûhiyeti kadar rahmet eder. Bu, Allah'ın bir kez rahmet etmesi durumu için böyledir. Peki, sen her salâvat getirdiğinde Allah bundan dolayı sana on rahmetle rahmet ederse, halin nasıl olur? Bir sahih hadiste şöyle buyurulmuştur: "Allah'ı zikirle ve Peygamber'e salâvatla geçirilmiş ömür ne güzeldir."

Bir başka rivayette de şöyle buyurulmuştur: "Yakalanan her av, kesilen her ağaç, ancak Allah'ın zikrinden gafil ol-

dukları için yakalanmış ve kesilmiştir." Hırsız, halkı uyanık olduğu halde bir evi soyamaz. Hırsız, soygununu ancak ev halkının gafil veya uykuda olduğu bir zamanda gerçekleştirir.

Ölümün her şeyden daha yakın olduğunu kavrayan insan, âhiret için azık hazırlamaya çalışır. Başkasının iyiliğinin, kendine bir fayda sağlamayacağını anlamış insan, kendisi iyilikler yapmak için çabalar. Harcamalarını hesapsızca yapan kişi, farkına varmadan zarar eder. Vekilinin kendisine ihanet ettiğini gören, onu vekillikten azleder. Sen de nefsine böyle davran. Hainliğini gördüğün an, onu azlet ve imkan ve yollarını daralt. Kendinde ibadete karşı bir gevşeklik ve ilgisizlik, nefsanî istek ve arzular ve gafillik hali gördüğün zaman bu senin kötülüğündendir.

Tevbe, Allah korkusu, zühd ve takva gördüğün zaman bu da Allah'ın sana olan iyiliklerindendir. Bu şuna benzer: Vatanında halfa,[16] diken ve böğürtlen gördüğün zaman bil ki, bunlar senin vatanında yetişen bitkilerdir. Orada hurma ağacı, misk ve amber gördüğün zaman da bil ki, bunlar Allah'ın ihsanıdır, yaşadığın bölgenin tabii bitkileri değildir. Çünkü misk, Irak'ın ceylanlarından, amber ise Hint denizinden elde edilir.

Günah anında imanının durumu, tutulmuş güneşe veya yanan lambanın bir yemek tabağı ile örtülmüş haline benzer. Aslında lamba yanmaktadır; fakat üzerindeki tabak onun ışık vermesine engel oluyor. Bu nedenle ilim meclislerine devam etmelisin. Bu meclisler sayesinde gerçekleri kavrar, ömrünün bereketi artar ve ömrün değerlenmiş olur. İman, Allah'a saygı, Allah korkusu, akıbeti düşünüp ibret alma gibi, güzel duyguları kalbine yerleştirir. İmanın ne büyük bir cevher olduğunu bilseydin, günah semtine kesinlikle uğramazdın.

---

[16] Liflerinden çeşitli dokuma yapılabilen buğdaygillerden bir bitki.

13-Sanma ki fakirde kibir olmaz!

Borcunu nefsinden dolayı geciktiren kimseden daha fena borçlu, şeytandan daha büyük düşman, nefsin istek ve arzularından daha kuvvetli muhalif yoktur. Senin için yapılması istenen manevi yardımı kibirden daha fazla engelleyen hiçbir şey yoktur.

Çünkü yağmur suları dağ başlarında değil; ancak alçak vadilerde birikir. Kibirli insanların kalpleri de böyledir. Rahmet onların kalplerinden akar; alçakgönüllülerin kalplerinde toplanır. Kibirliden kastımız; büyüklenerek hakkı kabul etmeyen kimsedir.

Yoksa bu sözle, elbisesi güzel ve temiz olan kişiyi kastetmiyoruz. Kibir, büyüklenerek hakkı kabul etmemek ve insanları küçümsemektir. Kibir, ancak zâlim sultanda veya tek amacı dünya hayatında refah ve saadet içinde yaşamak olan insanlarda bulunur sanma.

Aksine akşam yemeği dahi bulunmayan fakirde de kibir bulunabilir. Kibir, Allah'ın mahlûkatına karşı kendini beğenmek, büyüklük taslamak olduğundan dolayı bozar, düzeltip iyileştirmez. Esir veya cezaevinde tutuklu kimsenin, gerçekten felakete maruz kalmış bir bedbaht olduğunu düşünme.

Aksine musibete uğramış bedbaht şu kimsedir ki, Allah'ın emir ve yasaklarına aykırı davranarak, tertemiz beden ülkesini günah pisliğiyle kirletmiştir.

14-Allah'ın senden istediğini anlayamaman ne fena şey?

Parasını Allah yolunda feda eden insanlar çoktur; fakat bu uğurda canını ortaya koyanlar azdır. Akılsız o kimsedir ki, çocuğunun ölümünden dolayı ağlar da Allah Teâlâ'nın emir ve yasaklarına aykırı davranışlarından dolayı ağlamaz. Âdeta bu kimse lisan-ı hâl ile: "Ben, beni Rabbimden alıkoyan varlığın ölümüne ağlıyorum." demektedir. Halbuki ona yakışan; bu ölümden dolayı üzülmeyip, Mevlâsına yönelmesiydi.

Çünkü Allah, kendinden onu meşgul eden engeli bu ölümle ortadan kaldırmıştır. Saçın sakalın ağardığı halde senin hâlâ çocuk derdinde ve Allah'ın senden istediğini anlayamamış olman ne fena şey! Eğer aklın varsa, sana ağlanılmadan önce sen kendi haline ağla.

Şüphesiz çocuklarının, aile, hizmetçi ve dostlarının senin ölümünle ardından dökecekleri gözyaşı gerçekten senden ayrıldıkları için değil, bilakis senden gelen faydadan mahrum olacakları içindir.

Öyle ise sen onlardan önce davran da kendi haline ağla; "İnsanların bana ağlayacakları zaman gelmeden önce benim Rabbimden alacağım payın kaybolmasından dolayı ağlamalıyım." de.

Allah'ın, sana sevgi ve dostluğuyla davranmasına karşılık senin O'na eza ve zahmetle davranman, cahillik olarak sana yeter. Yiğit; topluluk içinde bağırıp çağıran değil, bilakis an-

cak nefsine kafa tutup da onu Allah'a döndürebilen kimsedir. Dünyanın sıkıntı ve üzüntülerini dert edinip, ahiretin sıkıntı ve üzüntülerini gözardı eden kimse; kendisini parçalamaya gelen aslanla ilgilenmeyi bırakıp da, kendini ısıran pire ile mücadele eden kimseye benzer.

Allah'tan gafil olan insan elbette basit ve önemsiz işlerle vakit kaybedecektir. Allah'tan gafil olmayan da ancak O'nun zikriyle bütün zamanlarını doldurur. Senin hakkında en güzel şey; dünya hayatını, ahiret saadeti ve refahını kazanma çabasıyla geçirmendir.

Ey dünyayı kazanmak için ahiretini heba eden kişi!

Askerin korkması ne çirkindir! Dilbilimcinin dilbilgisi bakımından hatalı konuşması ne çirkindir! Zahidin dünyayı arzulaması ne fenadır! Yiğit, senin kalbinin kötülüğünü sana gösteren değil, ancak seni Allah adıyla terbiye edendir.

Şeyh Ebü'l-Abbas el-Mersî şöyle demiştir:

"Kaplumbağaların, yavrularını bakışlarıyla terbiye ettiği gibi hoca da öğrencilerini bakışlarıyla terbiye eder. Kaplumbağalar karada yumurtladıktan sonra yaşadığı nehre doğru giderken, ardında bıraktığı yumurtalarına dönüp bakar. Allah bu bakışlarla yavrularını terbiye eder."

15-"Kapıyı ısrarla vurana kapılar açılır."

Allah'ın sevgisini tatmadan sakın bu fâni dünyadan göçmeyesin. O'nun sevgisinin tadı, yiyecek ve içeceklerde bulunmaz. Çünkü bunlardan istifade etmede kâfirlerle hayvanlar sana ortaktır. Fakat sen Allah'ın zikrinin tadını almakta ve cem makamına[17] muvaffak olmakta meleklere ortak ol. Ruhlar, nefislerin serpintilerine tahammül edemez. Dünya leşine battığında bu halinle Allah'ın huzura çıkmaya layık olamazsın. Çünkü günahla kirlenmiş olanlar Allah'ın huzuruna alınmazlar.

O halde kalbini temiz tut ki, gaybın kapıları sana açılsın. Günah işlemeyi bırakıp, zikir ve tevbe ile Allah'a dön. Kapıyı ısrarla vurana kapılar açılır. İnsanların birbirine karşı iyi ve dostça davranışları olmasaydı, bunları sana anlatmazdım. Rabiatü'l-Adeviyye: "Bu kapı ne zaman kapandı ki açılsın." demiştir. Fakat ey kişi! Bu seni Allah'a ulaştıran kapıdır.

Kalbinin Allah'ın birliğinden habersiz ve bu konuda dikkatsiz olmasından sakın. Zikredenlerin birinci basamağı, Allah'ın birliğini ve tekliğini anmaktır. Zâkirlere kapının açılması ancak Allah'ın birliğini anmalarından dolayıdır. O'nun rahmetinden kovulanlar da ancak yaptıkları işin önemini kavramaksızın, körü körüne, bilinçsizce Allah'ı zikrettikleri için kovulmuşlardır. Mide ve cinsel doyum şehvetlerini kırarak bu akıbetin önüne geçebilirsin. Zira Allah'ı zikirde sana

[17] Tanımı için bkz. s. 8, dipnot: 3.

ancak nefsin muhalefet eder. Yaratıklara olan sevgin ne çok, Allah'a olan sevgin ise ne az!

Allah ile karşılıklı olarak birbirinizi sevme kapısı sana açılmış olsaydı, elbette seni şaşırtan çok şeylere tanık olurdun. Gecenin ortasında uykuyu bölüp, kıldığın iki rekat namaz, Allah ile karşılıklı olarak birbirinizi sevmektir. Hastaları ziyaret etmen, Allah ile karşılıklı olarak birbirinizi sevmektir. Cenaze namazını kılman, Allah ile karşılıklı olarak birbirinizi sevmektir. Müslüman kardeşine yardım etmen, Allah ile karşılıklı olarak birbirinizi sevmektir. Eziyet veren şeyleri yoldan uzaklaştırman, Allah ile karşılıklı olarak birbirinizi sevmektir. Yere bırakılmış kılıcın onu savuracak bir kola ihtiyacı vardır. Senin için Allah'ı zikirden daha faydalı ibadet yoktur. Çünkü zikir ayakta duran, rükû ve secde yapamayan yaşlılar ve hastalar için de kolay bir ibadettir.

Allah'ın huzuruna nasıl çıkacağını, âlimler ve hikmet sahipleri sana öğretirler. Sen hiç satın alınır alınmaz hizmet etmeye elverişli köle gördün mü?! Bilakis o önce bir eğitimciye verilir de o onu eğitir, ona edep ve terbiye kazandırır. Eğitim ve terbiyeyi başarıyla tamamladığında hükümdara hizmet etmeye başlar. Velilerin yaptığı da budur. Öğrenciler, onların himmetiyle huzura varacakları güne kadar onlarla beraber olurlar. Yüzme hocası, birine yüzmeyi öğreteceği zaman o kişi yalnız başına yüzebilecek seviyeye gelinceye kadar onunla yanyana yüzer. Artık o yüzmeye başladığında ise onu korkusuzca denize salabilir.

"Peygamberler, veliler veya salihler vasıtasıyla Allah'a yaklaşılamaz" diyen düşünceden uzak dur. Kuşkusuz Allah kendine ulaşmak isteyenler için onları vesile kılmıştır. Velilerden sadır olan, su üzerinde yürümek, havada uçmak, gizli şeyleri haber vermek ve suyun kaynayıp çıkması gibi harikulade haller, peygamberin doğruluğuna şahittir. Çünkü velilere verilen kerametler, peygamberlerinden dolayıdır.

16-Dostuyla buluşmak, görüşmek istemeyen hiç kimse gördün mü?

Ebû Hasan eş-Şâzelî şöyle demiştir: "Sen nefsini namaz ile tart. Şayet nefsin kötülüklerden hoşlanmıyorsa, mutluluğa eriştin demektir. Namaza ayak sürüdüğün zaman haline ağla."

Dostuyla buluşmak, görüşmek istemeyen hiç kimse gördün mü? Allah namaz hakkında şöyle buyurmuştur:

"**Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.**"[18]

Allah katındaki değerini ve Allah ile olan durumunu öğrenmek isteyen, kıldığı namaza baksın: Namazı ya sükûnet ve huşuyla ya da gaflet ve aceleyle kılmaktadır. Namazlarını sükûnet ve huşuyla kılmıyorsan, başından aşağı toprak dök. Kuşkusuz misk taşıyan kimseyle birlikte olana elbette ondaki miskin kokusundan bulaşır. Namaz kılmak da manen Allah ile birlikte olmaktır. O'nun ile birlikte olmaktan bir fayda elde edemiyorsan, bu hâl senin kalben hasta olduğunu gösterir. Kalbindeki bu hastalık kibir, bencillik ya da edep dışı bir davranıştır. Zira Allah şöyle buyurmuştur:

"**Yeryüzünde haksız yere böbürlenenleri âyetlerimden uzaklaştıracağım.**"[19]

---

[18] Ankebut, 45

[19] A'râf, 146

Senin kalbinde pek çok gizli hastalık vardır; bunlar Allah'ın kalbine yerleştirdiği ilhamlarla meydana çıkarlar. Günah bakımından bu hastalıkların en büyüğü; Allah hakkında şüpheye düşmektir. Rızık konusunda şüphe etmek de rızkı verenden şüphe etmektir. Gerçekte dünya önemsizdir, rağbet ve ilgi göstermeye değmez. Dünyanın sıkıntı ve kederleri, sıkıntı ve kederlerin küçüğüdür. Gerçek böyle olduğu halde ahiretin sıkıntı ve üzüntülerini gözardı ederek, küçük küçük sıkıntı ve üzüntüler üzerinde yoğunlaştın. Sen büyük olsaydın, üzüntülerin de büyüğüne odaklanırdın. Kim büyük endişeyi bırakıp da küçük endişeyle meşgul olursa, biz onu aklı kıtlardan kabul ederiz. Sen kulluk vazifelerini yerine getirmekte devamlılık göster. Allah da sana uygun olanı senin için meydana getirecektir. O (c.c.) pisliğin içinde yaşayan kara böceğe, hamam böceğine rızkını veriyor da sana vermeyi mi unutacak? Allah şöyle buyurmaktadır:

"**Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden rızık istemiyoruz; (aksine) biz seni rızıklandırıyoruz. Güzel sonuç, takvâ iledir.**"[20]

Allah hakkıyla kulluk eden herkese bulundukları yerde yeni bir şey meydana getirsin de onu onlara bildirmesin bu mümkün mü?

Adamın biri bir topluluğa hitaben:

- İçinizde, Allah memleketinizde yeni bir şey meydana getirdiği zaman onu kendisine bildireceği bir kimse var mı? diye sordu. İnsanlar:

- Hayır, dediler. Bunun üzerine onlara:

- Öyleyse halinize ağlayın! dedi.

Selef-i salihin, insana şükür dedirtmek için onun halini sorarlardı. Bugün birinin halini soracak olsan, şükür değil; ancak şikâyet işitirsin.

---

[20] Tâ-hâ, 132

Kefen hırsızlarından biri tevbe etmiş. Bir gün hocasına:

- Hocam! Ben, bin mezar açtım ve onların yüzlerinin kıbleden dönük olduğunu gördüm. Bunun nedeni ne olabilir? diye sormuş. Hocası:

- Oğlum! Bunun nedeni, onların rızık konusundaki şüpheleridir, cevabını vermiş.

Ey Allah'ın kulu! Allah'tan bir şey istediğinde, seni her bakımdan ıslah etmesini iste.

Sen kaçan ve uzaklaşan bir kulsun. Allah kendisine yönelmeni istiyor; ama sen O'ndan kaçıyorsun. Kuşkusuz kaçmak; hâl ve hareketlerle, bir çabayla meydana gelir. Sen namazında yanılır, orucunda hata eder, Allah'ın lütfundan şikayetçi olursan, O'ndan kaçmış, uzaklaşmış olursun.

Ebû Hasan eş-Şâzelî şöyle demiştir:

"Üç gün kırda kaldım. Yanımda yiyecek hiçbir şey de yoktu. Bu esnada yakınımdan geçmekte olan bazı hıristiyanlar beni yaslanmış, oturuyorken gördüler:

"Bu adam bir müslüman derviş olsa gerek" dediler ve yanıma bazı yiyecekler bırakarak gittiler. Kendi kendime: "Ne tuhaf şey!" dedim. "Düşmanlarımın elinden rızıklandım; ama dostlarımdan en küçük bir şey görmedim." Bu sözümün akabinde bir sesin: "Yiğit; dostlarının ellerinden rızıklanan değil, ancak düşmanlarının elinden rızıklanan kimsedir." diye seslendiğini duydum.

Ey kişi! Nefsine, hayvanına yaptığın gibi davran. Yoldan saptığı zaman onu dövüp, tekrar yola sokarsın. Şayet nefsine, elbisene yaptığın gibi yaparsan, yani kirlendiği zaman yıkar, bir yeri söküldüğü zaman dikip yenilersen, senin için mutluluk ufukları belirir. Saçı sakalı ağardığı halde bir kez olsun Allah'la başbaşa kalarak, tenha bir yerde kendini hesaba çekmemiş nice insan vardır.

17-Sen kendine bir şey alacağın zaman güzel olanı seçiyorsun. Fakat Allah'a karşı olan hareket ve davranışlarında bu özeni hiç gözetmiyorsun

Mekinüddin el-Esmer şöyle demiştir:

"Bu yola ilk girdiğim zamanlarda akşamları nefsimi gün içindeki konuşmalarımdan hesaba çekerdim. "Bugün şunları şunları konuştum" diyerek sözlerimi sayar; toplam konuşmamın üç ya da dört kelime olduğunu görürdüm."

Mekinüddin el-Esmer bir gün yanındaki doksan yaşındaki ihtiyara sordu: Efendim! Günahlarımın çokluğundan muzdaribim." dedi. İhtiyar: "Bu bizim bilmediğimiz bir şeydir, senin günah işlediğini hiç hatırlamıyorum." cevabını verdi.

Dünya ehli insanlar[21] nasıl kendilerine dayanan kimseleri koruyup gözetiyorlarsa, ahiretin de böyle adamları vardır ve onlar da kendilerine dayanan kimseleri koruyup gözetirler. "Böyle bir kimseyi aradım; ama bir türlü bulamadım." deme. Eğer gerçekten arasaydın; mutlaka bulurdun. Bulamayışının nedeni, henüz buna hazır olmayışındır. Gelinler[22] kötü kalpli insanlara görünmezler. Gelinleri görmek istersen, kötü kalpliliği kesinlikle bırakmalısın. Kötü halini bıraksaydın, onları mutlaka görürdün. Allah'ın veli kulları çoktur, onların sayısı

---

[21] Dünya ehli: Bütün amaç ve çabası, dünyada olabildiğince rahat ve mutlu yaşamak olan kişi. Ahiret ehl-i da bunun zıddı olan kimsedir.-Mütercim.

[22] Gelinlerden maksat, biraz aşağıda Şeyh Ebû Hasan eş-Şâzelî'nin de açıklayacağı üzere Allah'ın veli kullarıdır.-Mütercim.

ve yardımı eksilmez. Onlardan biri eksilecek olsa, mutlaka nübüvvet nuru eksilir. Sevdiğin bir dosta kavuşmak için hazır olmadıkça, onunla bir araya gelemezsiniz. Bu hazırlık, sen kötülüklerinden iyice temizlenince tamamlanmış olur.

Şeyh Ebû Hasan eş-Şâzelî şöyle demiştir:

"Allah'ın veli kulları gelinler gibidir. Gelinleri günahkârlar göremezler."

Allah'ın emirlerine uymak ve O'na kulluk yapmak sana ağır gelip, ibadete karşı kendinde bir soğukluk bulduğun ve günah işlemek basit bir iş gibi gelip, ondan zevk aldığın zaman bil ki, tevbende samimi olamamışsın. Çünkü temel sağlam olsaydı, bina da mutlaka sağlam olurdu.

Hizmetçinin senin emir ve yasaklarına uygun hareket ettiği gibi ne olurdu sen de Rabbinin emir ve yasaklarına uygun davransaydın. Hizmetçini, senin hizmetinde olduğu sürece seversin. Halbuki sen Allah'a olan hizmetini hemen, çabucak bitirmek istiyorsun. Namazını, yerden dane toplayan horoz gibi kılıyorsun.

Keşke başkasının güzelliklerine takılıp kaldığın gözlerin kör olsa. Allah'tan başkasının kapılarında divan durmaktan ne kadar bayağılaştın! Onlar seni ne kadar horladılar ve küçümsediler de sen hala Rabbine dönmeyi düşünmüyorsun.

Şeyh Mekinüddin el-Esmer şöyle demiştir:

"Rüyamda bir huri bana şöyle dedi: 'Ben seninim, sen de benimsin.' İki üç ay kadar kaldım; hiçbir yaratıkla söz konuşamadım. Ancak onun güzel sözünden arta kalanları konuşabildim."

Senin bu dünyanın zînet ve güzelliklerine gözünü dikmen geri kalmak adına sana yeter. Allah bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Sakın, kendilerini denemek için onlardan bir kesimi faydalandırdığımız dünya hayatının çekiciliğine gözlerini

dikme! Rabbinin nimeti hem daha hayırlı, hem de daha süreklidir."[23]

Allah senin için sağlığı, hastalığı, zenginliği, fakirliği, sevinci ve üzüntüyü yazmıştır. O'nu bütün isim ve sıfatlarıyla tanıyasın diye böyle yapmıştır. Seninle bir süre arkadaşlık yaptığı halde senden herhangi bir fayda görmeyen kimse, seninle ilişkisini bitiriyor ve başkasıyla arkadaş oluyor. Halbuki sen kırk sene nefsinle arkadaşlık yaptığın halde ondan hiçbir fayda görmedin. Öyleyse nefsinle konuş ve de ki:

"Ey nefsim!

Artık Rabbinin hoşnut olduğu hale dön. Sana arzularında ses çıkarmayıp, uyduğum yeter. Artık başıboşluk yerine Allah'ın zikri ile meşgul olmayı, konuşmak yerine susmayı, kalabalık ortamlar yerine yalnızlığı, yaratıklarla dostluk yerine yaratanla dostluğu, kötülerle arkadaşlık yerine iyilerle arkadaşlığı öne al. Kötü hâl ve gidişatını düzelt. Günahla geçirdiğin uykusuz geceleri, ibadet ve zikirle geçecek uykusuz gecelerle değiştir. Yönünü dünya ehlinden çevirip, Allah'a döndür. Onların sözlerine kulak tıkayıp, Allah'ın kelâmına ve zikrine kulak ver. Yemek içmekteki oburluğunu, Allah'a kulluk için yeterli olacak miktarda az yiyip içmekle değiştir. Allah şöyle buyurmaktadır:

"**Ama bizim uğrumuzda cihad edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz.**"[24]

Ancak azabını bilmeyen kimse Allah'a âsi olur. Ancak sevabını bilmeyen kimse Allah'a itaat etmez. İnsanlar cehennem azabını şüpheye düşmeden, doğru ve sağlam olarak bilselerdi, asla gafil davranmazlardı. Allah'ın cennetlikler için hazırladığı nimetleri bilselerdi, kulluktan bir an bile geri kalmazlardı.

---

[23] Tâ-hâ, 131

[24] Ankebut, 69

Dünyaya gönül vermiş insanlarla dost olursan, onlar seni dünyaya bağlarlar. Ahiret insanlarıyla dost olursan, onlar seni Allah'a bağlarlar. Allah Resûlü (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"*Kişi arkadaşının dini üzeredir. Öyleyse sizler kimlerle arkadaşlık yaptığınıza dikkat edin.*"

Nasıl yemek için leziz yemekleri, evlenmek için de güzel kızı tercih ediyorsan, aynı şekilde Allah'a giden yolu sana öğreten kimseyle de dost ol.

Senin üç arkadaşın vardır:

1) Malın. Öleceğin zaman onu kaybedersin.

2) Ailen. Onlar da mezarda senden ayrılırlar.

3) Amelin. Ebediyen senden ayrılmayacak olan işte odur.

Sen, senden mezarında dahi ayrılmayacak olanla arkadaş ol. Akıllı kişi, Allah'ın emir ve yasaklarını bilen kimsedir. Senin durumun, gübreyle ve insan pisliğiyle beslenen böceğin durumuna benziyor. Ona gülü yaklaştırsan, gülün güzel kokusuna dayanamaz ölür.

İnsanlardan bazılarında da o kara böceğin gayreti, kelebeğin aklı vardır. Kelebek, yanıncaya kadar devamlı surette ateşe doğru atılır. İşte sen de kelebek gibi kendini bile bile günah ateşine doğru atıyorsun.

Allah'a gitmek isteseydin, hazırlık içinde olurdun. Hani o hazırlık telaşı ve çabası? Sen ancak yaşamak için yiyor, yemek için yaşıyorsun. Eğer böyleysen, böceklerden olduğu gibi hayvanlardan da senin örneğin çoktur.

Yarışta birinciliğe en fazla sahip olan at, kuru ve zayıf olan attır. Sen bu akşamdan itibaren yemeği azaltacağım, dersin; ama yemek önüne geldiğinde hasret çekmiş bir dost gibi iştahla ona atılırsın.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Allah bir kimseyi şaşkınlığa (fitneye) düşürmek isterse, sen Allah'a karşı, onun lehine hiçbir şey yapamazsın."[25]

Bazıları şöyle demiştir: "Annesi, evladını kendinden uzaklaştırdıkça o nasıl her seferinde annesine doğru gelirse, sen de Allah'a karşı öyle ol."

Ey Allah'ın kulu!

Sen kendine bir şey alacağın zaman güzel olanını seçiyorsun. Hayvanına alacağın yemin de iyisini seçerek alıyorsun. Fakat Allah'a karşı olan hareket ve davranışlarında bu özeni hiç göstermiyorsun.

Çoğu kere iyisini seçeyim diye yirmi tane karpuzu elden geçirir, kontrol edersin. Sofrada bağdaş kurup oturur ve genellikle nefsin iyice tatmin olsun diye yemeği uzatırsın. Fakat sıra namaza geldi mi, horozun yem yemesi gibi onu geçiştiriverirsin. Bütün vesvese ve kötü düşünceler sana namazda iken gelir.

Bu durumdaki bir kişi, her taraftan mızrak ve ok yağmuruna tutulan kimseye benzer. Bu kimse akıl fukarası değil midir?

İlmi öğrenir; fakat onunla amel etmezsen, zırhı giyip de savaşmayan askere benzersin.

Bizim ticaret eşyamızın üzerine çiğ düştü. Onu almaya talip bir müşteri var mıdır?

Senin kıymet ve değerin, meşgul olduğun şeyin kıymet ve değeriyle doğru orantılıdır. Bütün meşgalen sadece dünya ise, hiçbir değerin yok demektir.

Zira dünya bir leştir ve hiçbir kıymeti yoktur.

(Vesselam)

---

[25] Mâide,41

18- Sevdiğini sadece Allah için sevene, saf cömertlik ve asâlet elbisesi giydirilir

Kulun Allah'tan isteyeceği en üstün ve en kıymetli şey; O'nun katında istikamet üzere olan bir kimse olmaktır. Allah şöyle buyurmaktadır:

"**Bize doğru yolu göster.**"[26]

Bundan dolayı sen Allah'tan istikamet üzere olmayı iste. İstikamet: Her bakımdan Allah'ın hoşnut olduğu hâl üzere bulunmaktır.

Bu da Allah Resûlü (s.a.v.)'in Allah'tan alarak getirdiği ahkâma uymakla gerçekleşir. Sevdiğini sadece Allah için sevene, saf cömertlik ve asâlet elbisesi giydirilir.

Sâlikin durumu, su yatağı üzerinde su arama çalışmaları yapan kimsenin durumuna benzer. Azar azar yaptığı kazı sonunda aradığı suya kavuşur.

Cezbeye tutulmuş (meczub)'un durumu da, suya ihtiyacı olduğunda derhal bir bulut kendisine yağmur yağdırarak, zahmetsizce suyu alan kimsenin durumu gibidir.

---

[26] Fâtiha, 6

19-Allah, senden kendisine kul olmanı istemiştir

Şehevî duygularını harekete geçirip, nefsine her tür özlem ve arzusunu pervasızca sunduğun zaman senin durumun; evinde yılan yuvalanıp da öldürünceye kadar her gün kendisini sokan kimsenin haline benziyor.

Eğer Allah sana nefis vermeyip sadece ruh vermiş olsaydı, elbette itaatkâr bir kul olur, asla isyan etmezdin. Ya da Allah sana ruh vermeyip sadece nefis vermiş olsaydı, bu durumda da kesinlikle âsi bir kul olur, asla Allah'a itaat etmezdin.

Allah nasıl ki bal arısına, bal üretme ve iğneyle sokma kabiliyet ve içgüdüsü vermişse, sana da kalp, ruh, nefis ve heva vermiştir. Arının bal yapması, Allah'ın "Berr" isminin tecellisi, iğneyle sokması da "Kahhar" isminin tecellisidir. Allah nefsin özlem ve arzulara olan çağrısını kalbin varlığıyla, kalbin çağrısını da nefsin varlığıyla susturmayı dilemiştir.

Ey Allah'ın kulu!

Allah senden kendisine kul olmanı istemiştir. Sen ise kul yerine muhalif oldun. Senin Allah'a kulluğun, ibadeti sadece O'na yapmanla gerçek olur. O senin kendisinden başkasına ibadet etmene asla razı olmaz.

Sen yönünü bizden başkasına döndürsen ve sonra bize gelerek, bizden lütuf talebinde bulunsan; ama biz arzu ettiğini sana vermesek, bizden razı ve hoşnut olur musun?!

Dünya, ahiretin yolu üzerinde bir konaktır; oraya ulaşmaya imkan verir. Sadece ahiret arzusu ise Hakkın yolunda, Cemâline kavuşmaya engeldir. Günahlarını sana gösterip, onları başkalarından gizlemesi, kuşkusuz Allah'ın sana olan iyilik ve lütuflarındadır. Sana dünyanın servetinden verilir de, şükrünü yerine getiremezsen, o servet senin için sıkıntı sebebidir.

Hz. Peygamber (s.a.v.)şöyle buyurmuştur:

"Dünyalığın azı da, ahiret yolundan meşgul edip, alıkoyabilir."

Bir adamın karısı, bir gün kendisine: "Senin benden uzak kalarak başkasıyle meşgul olmana dayanamıyorum." dedi. Bu sözünün hemen sonrasında gaipten şu ses duyulur: "Bu kadın, kalbinin yaratıcısı olmadığı halde senin bütün dikkat ve sevginin kendisinde yoğunlaşmasından hoşlanıyor da, ben senin bütün dikkat ve sevgini bana yoğunlaştırmandan nasıl hoşnut olmam."

Şeyh Ebü'l-Abbas el-Mersî'nin yanında bulunuyordum. Nefsin özlem ve arzularına dair bazı görüşler ileri sürdüm. Şeyh:

"Eğer nefis senin ise, onunla istediğini yap." buyurdu. Ardından ekledi: "Nefis kadın gibidir. Ne zaman düşmanlarını çoğaltırsa, senin de düşmanlarını çoğaltmış olur. Sen onu Rabbine teslim et; O, onunla istediğini gerçekleştirir."

Sen çok kere nefsimi terbiye edeceğim diye yorulur, sıkıntılara girersin de o yine de sana boyun eğmez.

Gerçek müslüman, nefsini Allah'a teslim eden kimsedir.

Allah bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Allah mü'minlerden, mallarını ve canlarını, kendilerine (verilecek) cennet karşılığında satın almıştır."[27]

[27] Tevbe, 111

Mevlâ seni sevdiği zaman dostların senden yüz çevirir ki, sen onlarla meşgul olup da Allah'ı unutmayasın. Kendisine dönebilmen için de yaratıklarla ilişkilerini keser.

Nefsinin itaat etmesini ne kadar istedin de o buna hiç yanaşmadı. Senin öncelikle nefsini tedavi etmeye ihtiyacın var. Nefis iyiliğin tadını bir kez tattığı zaman artık isteyerek yola gelir. Günah işlemekte bulduğu hazzı bu kez kullukta bulur.

Kalpteki iman yeşil bir ağaç gibidir:

Günah pisliği üzerinde biriktiği zaman canlılığı gider ve kurur. Bu nedenle, Allah'ın emir ve yasaklarına uygun hareket etmek isteyen kişi, haramlardan uzaklaşsın.

Kim mekruhları da terk ederse, ona hayırlı işlerde yardım edilir. Mubah olan şeyleri terk eden kimseye ise, Allah aklın kavrayamayacağı bir genişlik verir ve cemalini görmeyi ona nasip eder.

20-Gerçekten bütün geceyi ders vererek geçirsen, nefsinin hoşuna gider de aynı gece iki rekât namaz kılmak sana zor gelir

Nefsinin hoşuna giden, alışmadığın bir ibadet sana ne çok kolay gelir. Nefsinin hoşlanmadığı ibadet ise, çok ağır bir yüktür. Nafile hac bunun bir örneğidir. Sana nafile hac için ayırdığın parayı yoksullara sadaka olarak dağıt denilse, bu nefsine çok ağır gelir. Çünkü hac, görülen bir ibadettir ve nefsin bunda payı vardır. Sadaka ise, gizli ve unutulup giden bir ibadettir.

Allah rızasından başka bir gaye ile ilim öğrenmen de böyledir. Gerçekten bütün geceyi ders vererek geçirsen, nefsinin hoşuna gider de aynı gece iki rekat namaz kılmak sana zor gelir. Çünkü o iki rekat namaz Allah ile senin arandadır, nefsin bunda nasibi yoktur. Okumakta, ders yapmakta, nefsin insanlarla ortak nasibi vardır; bundan dolayı ilimle meşgul olmak nefse kolay gelir.

Bir adam şöyle anlattı:

"Nefsim ısrarla evlenmemi istiyordu. Birden mihrabın yarıldığını ve içinden inciyle süslenmiş altın bir ayakkabının çıktığını gördüm. Bana: "Bu, cennet hurisinin ayakkabısıdır. Ayakkabısı bu kadar güzelse, düşün ki, yüzü ne kadar güzeldir." denildi. Artık evlenme düşüncesi kalbimden gitti."

Kendisine köşkler hazırlanmış kimseye çöplükte yaşamak reva değildir. Allah ile aranda olan salih amelleri gizlice ye-

rine getir. Ailenin dahi bunlardan haberi olmasın. Allah katında onları saklı tut ki, kıyamet günü onları yanında bulasın. İnsan, iyi amellerini çokça andığı zaman nefis güçlenir. Zahidin biri, kırk sene oruç tutmuş da ailesinin bundan haberi olmamış.

Sayılı nefeslerini Allah'a kulluk dışında harcama. Alıp verdiğin nefesin küçüklüğüne bakma; ibadet esnasında alıp verilen her nefesin karşılığında Allah'ın vereceği sevabı düşün. Nefesler birer mücevherdir. Hiç mücevherlerini çöplüğe atan kimseyi gördün mü? Dış görünümünü düzeltir de iç görünümünü bozar mısın? Bu durumda senin durumun; üzerine güzel bir elbise giyen, fakat bedeninin çeşitli yerlerinden cerahat ve irin akan cüzzamlıya benzer. Sen insanların gözlerinin değdiği yerlerini düzeltiyor; fakat Allah'ın baktığı yer olan kalbini niçin düzeltmiyorsun?

Hikmet, ip gibidir. Onunla nefsini bağlayabilirsen, kötülüklerden uzak durur; aksi halde kontrolsüz ve denetimsiz kalıp, sana zarar verir. Bunun örneği, evinde deli bulunan bir adamdır. Onu bağlamazsa, evdeki bütün eşyaları yere atar, kırıp döker ve evi harabeye çevirir. Bağladığı zaman ise rahat eder. İpini çözüp gidersen, zarar vermeye devam eder.

Ey olgunluk yaşına gelmiş insan! Ömrün nihayete doğru yaklaşmakta. Öyleyse eksiklerini telâfi et, tamamla. Bak, saçın sakalın ağardı. Beyaz renk kir götürmez. Kalp aynaya benzer; nefis de nefese. Nefis, kalp aynasına soludukça ayna buğulanır. Günahkârın kalbi, yaşlı kadının güç ve kuvvetten düştüğü için yeterince temizleyemediği aynasına benzer. Arifin kalbi ise, gelin aynasına benzer. Gelin her gün aynanın karşısında kendine baktığı için onu da temizler, parlatır. Zâhidlerin gayreti, çok amel işlemek; ariflerinkisi ise, hali düzeltmek yönündedir.

21-Gafil kişi, sabaha erince mallarını sayar Ârif ise Allah ile ne durumda olduğuna bakar

Dört şey kalp aynasını parlatmakta sana yardım eder:

1) Allah'ı çokça zikir

2) Susmak

3) Yalnız kalmak

4) Az yiyip, az içmek

Gafil kişi, sabaha erince mallarını sorar; zahid ve âbid halini muhasebe eder; ârifler ise, kalplerinin Allah ile ne durumda bulunduğuna bakarlar.

Allah, her nefesinde seni ibadet, hastalık ve fakirlik gibi hallerde imtihan ediyor. Ahireti feda etme karşılığında dünyayı kazanmaya çalışan kişi, yakuttan bir kaşıkla insan pisliği yiyen kimseye benzer.

Gerçekten böyleleri aklı kıt kimselerdir. İnsanlar ilimden çok Allah'ın yardımını, başarıya ulaştırmasını yitirmişlerdir. Ahirete ilişkin işleri layıkıyla kavrayamayan aklına yas tutmak, ilk yapman gereken iştir. Kıtlık bitkilerde meydana geldiği gibi insanların akıllarında da meydana gelir.

İnsanlar akılları sayesinde birbirleriyle geçinirler, Allah'a kulluk ederler. Birbirleriyle geçinmeleri güzel ahlakla, Allah'a kullukları da O'nun rızasına uygun davranmakla tamam olur.

22-Allah, bazen ihsanını, bazen de kahrını sana tattırmak için kalp üzerine zaman zaman şehvet, zaman zaman da takva rüzgârı estirir

Allah sana şu üç şeyi bahşetmişse, büyük bir nimet bahşetmiş demektir. Bunlar:

1) Helal ve haram sınırlarını gözetmek,

2) Verilen sözleri yerine getirmek,

3) Murakabesine muvaffak kılmaktır.

Ariflerin yolunda olmadığın için onların durumları sana tuhaf geliyor. Eğer seyr-ü sülûkta onlarla beraber olsaydın, haberlerde de onlara ortak olurdun. Eğer onlarla birlikte sıkıntı ve meşakkat çekseydin, onlarla beraber sana da ilahî bağışlarda bulunulurdu. Nefis rıza zamanında iken bağlı deveye benzer. Onu serbest bırakırsan, dilediği yere gider.

Allah Resûlü (s.a.v.): "*Ademoğlunun kalbi, ateş üzerinde kaynayan tencereden daha kuvvetli bir surette halden hale girer.*" buyurmuştur. Allah katında Cem makamına ulaşmış nice kimseler vardır ki, bir anda kendilerine ayrılık gelir. Allah'a itaatle geceleyen nice insan vardır ki, güneş doğmadan onlara ayrılma, yabancılaşma görülür.

Kalp, göze benzer, göz organının tamamı görme işlevi için değildir. Gözün gören bölümü mercimek tanesi kadar bir alandır. Kalp de böyledir. Kalpten maksat, et parçası olan organ değil; Allah'ın oraya yerleştirdiği "algılama ve kavrama yeteneği"dir. Allah, kalbi bedenin sol tarafında asılı bir

kova suretinde yaratmıştır. Üzerine şehvet rüzgarı estiğinde bu kova sallanır; takva rüzgarı estiğinde de sallanır. Allah, bazen ihsanını, bazen de kahrını sana tattırmak için kalp üzerine zaman zaman şehvet, zaman zaman da takva rüzgarı estirir. Bazen seni övmek için kalpte takva hâli; bazen de seni eleştirmek ve paylamak için heva hâli baskın olur. Kalp evin tavanına benzer; evde ateş yakıldığı zaman duman tavana yükselir ve tavanı karartır. Bedende ortaya çıkan şehvet dumanı da böyledir, kalbe doğru yükseldiğinde kalbi karartır.

Güçlü olan sana haksızlık ettiği zaman gerçek güç sahibine yönel. Onun sana sataşmasından korkma. Uğradığı zararı yaratıklardan bilen kimsenin durumu şu köpeğe benzer: Ona birisi taş atıyor, köpek gerçekte kendisine sataşanın taş olmadığını bilmediği için taşa yöneliyor ve taşı ısırıyor. Bunun gibi, uğradığı zararı yaratıklardan bilen kimse bu aldanışında köpekle aynıdır.

İyiliğin yaratıklardan olduğunu sanan kimsenin hâli de kendisine hizmet eden insana yaltaklanan hayvana benzer. Bu hayvan kendine hizmet edeni gördüğü zaman ona yaltaklanır, fakat asıl sahibi olan kimse hayvana yaklaşınca kalben ona ısınamaz. Eğer sen gerçekten akıllı olduğuna inanıyorsan, her iyiliği ve kötülüğü Allah'tan bilmelisin, başkasından değil. Çölde yolunu kaybetmiş kişi, kayıp değildir; asıl kayıp kişi, hidayetten sapmış kimsedir. Sen üstünlüğü, Allah'tan istemiyor; insanlardan bekliyorsun. İnsanlarla üstünlük kazanmak isteyen kimse yoldan çıkmıştır. Böylelerinin yaşantısı onları haktan uzaklaştırmaktan başka bir sonuç getirmez. Asıl yolunu kaybeden kişi bu kimsedir. Allah, sen "Lâ ilâhe illallah" dediğin zaman bunu ve bundan ötürü yaratılan şeyleri kendisinden bilmeni ister.

23-Kim Allah'ı tanıyıp bilirse ve O'na itaat ederse, her tehlikeden güvende olur

Kalbinin dizginini nefsinin eline verdiğin zaman hâlin şu iki insana benzer:

Yüzmesini bilmeyen kişi; suya batmış, boğulmak üzere olan başkasına tutunmakta ve her ikisi de birlikte boğulmaktadırlar. Nefsin dizginini kalbinin eline teslim ettiğin zaman ise halin; onu kurtarabilecek kadar güçlü ve iyi bir yüzücüye kendini teslim eden kimsedir. Bu nedenle sen nefsinin dizginini kalbinin eline teslim et. Sakın kalbinin dizginini nefsinin eline teslim edenlerden olma. Gören bir kimsenin kör numarası yaparak, kendini körün ellerine teslim ettiğini hiç gördün mü? Eğer sen günlük yaşantında hiç kimseye haksızlık etmediysen, gerçek mutluluğa eriştin demektir. Allah ile arandaki meselelerde nefsine de haksızlık etmediysen, mutluluğun zirveye çıkmış demektir. Öyleyse haramlara gözlerini ve kulaklarını kapat; insanlara da haksızlık yapma!

Aklının ermemesi ve üzerindeki elbiselerin[28] kıymetini bilmeyişinle şu küçük çocuğa benziyorsun: Annesi ona en güzel ve en pahalı elbiseleri giydirir de o bunun farkında değildir. Çoğu kez üstünü kirletir, elbisesini pisletir. İnsanlar onu bu halde kirli görmesinler diye, annesi hemen üstünü değiştirir, yeni temiz elbiseler giydirir; kirlilerini de yıkar. Çocuk, aklı

[28] Biraz sonra da geleceği üzere burada elbiseden maksat; marifet, tevhid, muhabbet, iman ve İslam gibi manevî değerler ve güzelliklerdir.-Mütercim.

ermediği için bu yapılanların hiçbirinin farkında ve şuurunda değildir.

Şeyh Ebû Hasan eş-Şâzelî şöyle demiştir:

"Bana, "Ey Ebû Hasan! Elbiselerini kirden temiz tut ki Allah'ın yardım kuvvetine mazhar olup, her an korunasın." denildi.

"Elbiselerim nelerdir?" dedim. "Şüphesiz Allah sana önce marifet elbisesini, sonra tevhid elbisesini, sonra muhabbet elbisesini, sonra iman elbisesini ve sonra İslam elbisesini giydirmiştir. Kim Allah'ı tanıyıp bilirse, onun yanında her şey küçülüp basitleşir. Kim Allah'ı severse, ona her şey kolaylaşır. Kim Allah'ın birliğine inanırsa, o her tehlikeden güvende olur.

Kim de Allah'a teslim olursa, ona karşı günah ve isyanı azalır. Günah ve isyanda olan da O'ndan tevbe edip, özür diler; özür dileyince de özrü kabul edilir." denildi. Şeyh ardından şunu söyledi: "Bunun üzerine ben Allah'ın "**Elbiseni tertemiz tut.**"[29] ayetini hatırladım."

Ey hayatından bîhaber kişi!

Dünyada en güzel şey, Allah'a yalvarmak ve O'nun sana seslenişinin hazzına ermektir. Sen bu hazza ermeden, dünyadan nasıl göçüyorsun?! Gece uykuda canlı bir cifesin. Eğer ayık kalabilirsen, Allah'tan yardımını iste ve şöyle de:

"Ey Allah'ın melekleri! Ey yüce Rabbimin elçileri!

Ariflerin seher vakitlerinde muvaffak oldukları Allah'a niyazın hazzından ve ihlâs sırrından mahrum oldum."

[29] Müddessir, 4

24-İlim ve ibadetine güvenenlerin hâli nice olur

İnsan yaptığı ibadeti beğenir, kendini üstün görür ve halkı küçümseyip, onlardan hakkını tam olarak alır; fakat onlara haklarını tam olarak vermezse, onun kötü akıbetinden korkulur.

Bunun aksine, günah işlediğinde, günahından dolayı üzülüp, ağlarsa ve salihleri ziyaret ederse, bu durumda onun güzel âkıbete ulaşması ümit edilebilir.

25-İnsanlar bir tuhaf oldular; artık ahiret için bir araya gelmiyorlar

Sen, Kur'an okuyucusu aradığın zaman fazlaca bulabilirsin. Doktor aradığın zaman yine çok miktarda bulabilirsin. Din alimi aradığın zaman yine bir o kadar bulabilirsin.

Fakat Allah'a giden yolculuğunda sana rehberlik edecek ve nefsinin ayıplarını sana bildirecek birini aradığında bunların sayısının ne kadar da az olduğunu görürsün.

Eğer böyle birini bulmuşsan ona sımsıkı tutun ve bırakma. Allah'tan yardım istersen; mütevazı ve miskin ol. Allah şöyle buyurmuştur:

"**Andolsun, sizler güçsüz olduğunuz halde Allah, Bedir'de de size yardım etmişti.**"[30]

Eğer bağış istersen, fakirliğini ortaya koy. Allah şöyle buyurmuştur:

"**Sadakalar (zekâtlar) Allah'tan bir farz olarak ancak, yoksullara, düşkünlere... mahsustur.**"[31]

Nehrin içinde susuzluktan kavruluyorsun. O'nunla beraber olduğun halde O'na kavuşmak istiyorsun. İnsanlar bir tuhaf oldular; artık ahiret için bir araya gelmiyorlar. Bir araya gelmeleri ancak yiyip içip, eğlenmek için oluyor. Sen kendi

[30] Âl-i İmrân, 123
[31] Tevbe, 60

kıymetini bilmiyorsun. Şayet kendi kıymetini bilseydin, kendini Allah'ın azabına hedef yapmazdın.

Dünya malını ne çok istiyor ve onu toplamak için ne çok çırpınıyorsun. Dünya senin için bu kadar önemli mi? Halini Allah'ın Kitabı ve Resûlullâh'ın sünnetinden öğrenmeyip, falcıya soran kimsenin durumu ne hayret verici!

İbadet bakımından zayıf düştüğün zaman ibadetini ağlamakla, boyun eğerek Allah'a yalvarmakla onar, tamir et. Sana, haline ağlanılacak olan kimdir diye sorulduğu zaman de ki:

"Kendisine verilen sağlık ve afiyeti, Allah'a karşı isyan etmekte tüketen kimseye ağlamak gerekir."

Sen zihnin altüst, darmadağınık bir halde iken uyursan, karmakarışık, anlamsız rüyalar görürsün. Temiz bir halde ve tevbe üzere uyumalısın ki, Allah kalbini nuru ile açsın.

Fakat gündüzünü boş şeylerle geçiren kimse, gece de Allah'tan uzaklaşır. Allah'ın veli kullarından birini gördüğün zaman ona saygıda kusur etme. Bu konuda gösterilecek kusur, onun önünde edeple oturup, hayır ve bereket ummaktan seni mahrum eder.

Bil ki, âdemoğlu velayet katında edeplendiği gibi; yer ile gök de ona karşı edebini takınır. Dünyevî mutluluklarla sevinen kimsenin aklı kıttır. Kaybettiği dünyalıklardan dolayı üzülüp kederlenen kimse ondan daha akılsızdır. Dünyalık serveti elinden gitti diye üzülen insanın durumu; sokmak için kendisine gelen yılan zarar vermeden geçip gittiği ve Allah kendisini onun fenalığından kurtardığı için üzülen kimseye benzer.

Gerçekleşeceği şüpheli olan bir şeyden dolayı tasaya kapılıp da gerçekleşmesi kesin olandan dolayı kaygıyı terk etmen, gafletten ve akılsızlığından dolayıdır. Sabah olunca: Yarın yolculuk nereye? Bu sene durumlar nasıl olacak? Ne

kadar kâr edeceğim? diye düşünmeye, planlar yapmaya başlarsın.

Oysa Allah'ın ihsan ve lütufları senin bilmediğin ve tahmin etmediğin yerlerden sana gelir. Rızık konusunda endişe ve şüphe etmek, rızkı verenden şüphe etmektir. Hırsızın çaldığı, zalimin zorla aldığı ancak kendi rızkıdır. Yaşadığın sürece senin rızkından hiçbir şey geri kalmaz, sana gelir.

Üzüntünün büyüğünü unutarak, küçüğüyle oyalanman cahillik olarak sana yeter.

Üzerinde kafa yorulması gereken gerçek şudur:

Müslüman olarak mı, yoksa kâfir olarak mı öleceksin? Mutlu ve bahtiyar olacak olanlardan mısın yoksa bedbaht olacak olanlardan mı? Asla son bulmayacak olan cehennem ateşinin durumu; amel defterinin sağ eline mi yoksa sol eline mi verileceği... işte asıl düşünmen gerekenler bunlardır.

Yiyeceğin bir lokmanın veyahut içeceğin bir yudum şerbetin telaş ve tasasına kapılma. Mülk sahibi seni çalıştırıp da yedirmez mi?

Ziyafet evinde bulunduğun halde unutulacağını mı sanıyorsun?

Şüphe yok ki, ibadetlerin en güzeli Allah'a güvenmektir.

26-Zenginlik ve cömertliğinde sınır olmayan Allah'a güvenmez misin?

Dünyada önemsiz biri olman, ahirette önemsiz biri olmandan çok daha iyidir. İşte hayatın duruluğu ve elenmesi budur. Ey buğday ununu ancak elenmiş olarak yiyen kişi! Amellerini de elemen gerekmektedir. Zira sana fayda verecek olan, ancak ihlasla yaptıklarındır. Bunun dışında yaptıkların kabul edilmeyecektir.

Senin hakkında en fazla korkulan şey, insanlarla karışıp görüşme durumudur. Gıybeti kulağınla dinlediğin yetmiyormuş gibi, bu işte onlara ortak da oluyorsun. Oysa gıybet, abdestin faziletini giderir, oruçlunun oruç sevabını yok eder.

Aileni sakınıp da imanını sakınmaman cahillik olarak sana yeter. Aileni nefsinden ötürü sakınıp da, kalbini Rabbinden ötürü sakınmaman ihanet olarak sana yeter. Nefsine ait olanı koruduğun halde Rabbine ait olanı korumaz mısın?!

Rızık konusunda endişeyle sabahlayan bir kimseyi gördüğün zaman bil ki, o kimse Allah'tan uzaktır. Sana bir insan: "Yarın hiçbir işle meşgul olma; ben sana ihtiyacın olan parayı vereceğim." dese, bunu sana taahhüd eden de senin gibi fakir biri olduğu halde sen ona güvenirsin de senin rızkını ecelinle beraber ezelde üstlenen, zenginliğinde ve cömertliğinde sınır olmayan Allah'a güvenmez misin?!

Şair şöyle demiştir:

Şaban ayının yirmisi geçtiği zaman
Gündüz içeceğini gece içeceğine ekle
Küçük bardaklarla da içme
Zaman daraldı, zaman yok küçüklere

Şaire göre şiirin manası şöyledir:

Şaban ayının yirmisi olunca, yemeği içmeyi bizden kesecek olan Ramazan ayı yaklaşmış demektir.

Mutasavvıflara göre ise şiirin manası şudur:

Kırk yıllık ömrü arkada bıraktığın zaman gece gündüz durmaksızın salih amellerde bulun. Çünkü artık Allah'a kavuşma zamanı yaklaşmıştır. Sen heyecan ve enerjisini henüz kaybetmemiş genç gibi değilsin.

Kabul et ki, sen gerçekten çokça salih amellerde bulunmak istiyorsun; fakat artık gücün buna yetmez. O halde durumuna göre salih ameller yap. Yapamadıklarını da zikir ile telafi etmeye çalış. Zikirden daha kolay hiçbir ibadet yoktur. Zikir ayakta, otururken, hastalıkta ve yan üstü yatar halde iken yapabileceğin ibadetlerin en kolayıdır.

Allah Resûlü (s.a.v.):

"Dilin Allah'ın zikriyle ıslansın." buyurmuştur.

Hangi dua veya zikir kolayına geliyorsa, onu yap ve devam et. Şüphesiz onun yardımı Allah'tandır. Sen Allah'ı ancak yine O'nun lütfu ile zikredebilirsin. Zikrinden de ancak O'nun kahrıyla yüz çevirirsin.

Hâl böyle olunca, sen bütün gücünle salih amel hazırla. Gafil olarak da olsa ibadet etmek; hiç ibadet etmemekten daha iyidir.

Sen kendini zahidlerle bir tutuyorsun. Gerçekten talep eden, arayan kapıdan ayrılmaz. Sen onu her daim kapıda görürsün. Onun örneği; çocuğu ölmüş annedir. Sen bu anneyi düğünde, eğlencede ve sevinç ortamlarında görebilir misin? O, çocuğunun üzüntüsüyle meşguldür.

Allah sana ne çok ihsanlar gönderiyor; halbuki sen O'ndan kaçıyorsun. Senin halin beşikteki çocuğun haline benziyor: Beşik sallandıkça o uykuya dalar.

Hükümdar sana bir elbise hediye gönderse, minnetinden kapısında sabahlarsın. Öyleyse zamanı ganimet bil, ibadette devamlılık göster. Eğer O'na isyan etmek istiyorsan, seni bulamayacağı, göremeyeceği bir yere git. Gücünü de başkasından al ki, onunla Allaha isyan edesin.

Elbette bunu yapamayacaksın. Çünkü bütün bunlar O'nun nimetlerindendir. Ne tuhaf ki O'nun nimetlerinden faydalanıyorsun, sonra da O'nun emir ve yasaklarını çiğniyorsun. Allah'ın emir ve yasaklarına muhalefetin çeşit çeşittir.

Bazen gıybet ederek, bazen laf taşıyarak, bazen de harama bakarak, Allah'a isyan edersin. Yetmiş yılda ancak yaptığını bir nefeste yıkıyorsun.

Ey ibadetleri paramparça eden kişi! Allah'ın, fakirliği sana yazması, ancak durumunu O'na arz etmen, düşünce ve zihnini O'na yöneltmen içindir. Ey nefsini, günah ve şehvet pisliğine batıran kişi!

Keşke onu günahlara değil de mubahlara batırsaydın. Sen kendisine düşmanca yaklaşırken sana iyilikle davranan kimseyi nasıl sevmezsin?

Senin kendisine cimrilikle davranmana karşılık sana cömertliğini sonuna kadar sunan kimseyi nasıl sevmezsin?

27-Akıllı kimse, sokağında, evinde her yerde Allah'ın hitabını duyar

Sadece sana faydalı olmak için seninle dostluk kuran hiç kimse yoktur. Seninle dostluk yapanların hepsi, sadece kendi yararları için dost olurlar. Ailen de sadece hayatın neşe ve sevincini seninle tatmak için seni sever. Bu çocuğun hakkında da geçerlidir. Seni omuzlarımda taşıyacağım der, fakat yaşlanıp da elden ayaktan düşünce seni kovar.

Eğer halktan yana ilgi ve beklentini kesmiş olsaydın, Allah ile dostluk kapısı sana açılırdı. Allah'ın veli kulları, nefislerini halvet ve uzletle yendiler de ilâhî sırlara vakıf olup, O'nunla dost oldular.

Eğer sen de kalbinin aynasını kir ve pastan temizlemek istiyorsan, onların terk ettiklerini sen de terk et. Onlar dikkat ve ilgilerini Allah'tan başkasından uzak tuttular. Bunun yerine Allah ile dostluk kurdular.

Evleri birbirine yakın olan yerde kapı önünde oturma; hazırlıklı ol. Hazırlıklı olan kimse yardım dileyebilir. Sana hazırlığı kolaylaştırdığı zaman yardım kapısını da sana açar. Kapıyı çalmasını güzel yapabilene kapı açılır. Nice arayanlar vardır ki kapıyı güzel çalmayıp, edep dışı davranışlarından dolayı reddedilirler.

Eğer sen Allah'a yakınlaşmış olsaydın devamlı olarak sokağında, evinde ve her yerde O'nun hitabını duyardın. Fakat doğrusu şu ki, uyanık kimse görür ve duyar. Gafilin gönül

kulakları duymadığı gibi basireti de kördür. Böylelerine perde konulmuştur.

Eğer insanlar gerçekten anlamış olsalardı, sadece Allah'a yönelirler; sadece O'nun huzurunda dururlardı. Çünkü Allah Resûlü (s.a.v.): "*Fetva verenler sana fetva verseler de sen fetvayı kalbinden iste.*" buyurmuştur.

Kalbe gelen rahmanî düşünceler Allah'tandır.

Onlar gerçeğe uygundur. Akıl çokça yanılır da kalp yanılmaz. Bu da temiz kalplere özgü bir haldir. Fetva da sadece alimden istenir.

Zira Allah'tan gafil olan kimsenin ilmi yoktur. Sahabîler kendi istek ve arzuları için hiçbir şey yapmazlar; ancak Allah rızası için yaparlardı.

28-En büyük kerâmet

Allah'ın veli kulları ile ashab arasındaki fark büyüktür.

Velilere kerametler, Allah Resûlü (s.a.v.)'ne tâbi olmakta onların seviyesine ulaşamadıkları için verildi.

İnsanlardan bazı kimseler: "Velilerin kerametleri vardır, hâlbuki sahabîlerin yoktur." derler.

Hâlbuki sahabîlerin Hz. Peygamber ile arkadaşlıkları ve sohbetleri en büyük keramettir.

Bundan daha büyük keramet ne olabilir?

29-Başkasının küçük günahlarını görüp de, kendi büyük günahını görmezlikten gelmen, cahillik olarak sana yeter

Bil ki, sahibini edepdışı davranışlardan, makul ve meşru olmayan şeylerden alıkoymayan namaza, namaz denilemez. Çünkü Allah şöyle buyurmaktadır:

"Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar."[32]

Oysa sen her namazında Allah'a şöyle münacatta bulunuyorsun:

"(Rabbimiz!) Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden medet umarız."[33]

Yine Allah Resûlü'ne de: "Ey peygamber! Selam, Allah'ın rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun." diye salâvatta bulunmaktasın. Bu münâcatlar her namazda vardır. Allah'ın sana ihsan ettiği bunca nimetlerden sonra günah işlersin.

Şeyh Ebû Hasan eş-Şâzelî şöyle demiştir:

"İskenderiye fakihleri bazı zamanlar üstadın yanına gelirlerdi. Bir keresinde üstadı denemek istediler. Üstad onlara:

- Ey fakihler! Siz hiç namaz kıldınız mı? diye sordu. Oradakiler:

---

[32] Ankebut, 45

[33] Fâtiha, 5

- Ey Üstad! Bizim hiçbirimiz namazı terk etmeyiz! dediler. Bunun üzerine Üstad onlara şöyle konuştu:

- Allah Teâlâ "**Gerçekten insan, pek hırslı (ve sabırsız) yaratılmıştır. Kendisine fenalık dokunduğunda sızlanır, feryat eder. Ona imkân verildiğinde ise pinti kesilir. Ancak şunlar öyle değildir: Namaz kılanlar ki, onlar namazlarında devamlıdırlar (ihmal göstermezler).**"[34] buyurmuştur. Halbuki sizler böyle değilsiniz. Size bir zarar dokunduğu zaman feryadı basıyor, iyiliğe erince de cimrilik ediyorsunuz."

Bu söz üzerine hepsi susar.

O bu sözüyle, siz hiç namaz kılmamışsınız demek istemiştir.

Tevbeye muvaffak olmuşsan, Allah'ın ihsan ve keremiyle muvaffak olmuşsundur. Yetmiş senedir işlediğin günahlara bir kez tevbe edişinle o ana kadar işlediğin bütün günahların bağışlanır. Günahından tevbe eden, günah işlememiş gibidir. Mü'min günahını hatırladığı zaman üzülür, sevabını hatırladığı zaman sevinir.

Lokman-ı Hakîm şöyle demiştir: "Mü'minin iki kalbi vardır: Biriyle ümitlenir, diğeriyle korkar. Amellerinin kabul edilmesini ümit eder, kabul edilmemesinden de korkar. Mü'minin korkusu ile ümidi tartılacak olsa, ikisi de eşit gelirdi. Kim Allah yanında cem makamına yükselmek isterse, Allah'ın emir ve yasaklarına uygun hareket etsin.

Eşinin ihanetini farkettiğin zaman ona kızarsın. Halbuki nefsin bütün ömrün boyunca sana ihanet etmiştir. Akıllı kimseler, kadın kocasına ihanet ettiğinde kocasının onu barındırmayacağı, bilakis ondan boşanacağı hususunda hemfikirdirlerdir. Öyleyse sen de sana ihanet etmekte olan nefsini boşa. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "İnsanların cennete girmesini en fazla sağlayan amel nedir?" diye sordular. Al-

[34] Meâric, 19-23

lah'ın Resûlü (s.a.v.): "*Allah'tan korkmak ve güzel ahlâktır.*" cevabını verdi. Yine sordular:

"İnsanların cehenneme girmesine en fazla sebep olan şey nedir?" Allah'ın Resûlü (s.a.v.) bu soruya da: "*Dil ve namustur.*" cevabını verdi.

Kalbini, Allah'ın emirlerinden yapamadıklarının üzüntü ve pişmanlığıyla arıt. Allah'a yemin ederim ki, insanlar karı-kocalarının, baba ve çocuklarının vefatıyla feryadı figan ederek ağlamalarında hata ettiler.

Aksine onların kalplerinde Allah korkusunu kaybetmelerinden dolayı feryadı figan edip ağlamaları doğru olurdu. Sırat köprüsünü geçmişsin gibi kahkaha ile gülüyorsun. Nefsinle baş başa kaldığın zaman seni günahlardan alıkoyacak bir takva ve verân yoksa, başına toprak serp. Allah Resûlü (s.a.v.)şöyle buyurmuştur:

"*Her kim baş başa kaldığı zaman, Allah'a karşı işleyeceği günahlardan kendini engelleyip alıkoyacak bir verâya sahip değilse, Allah onun hiç bir ameline kıymet vermez.*"

Kıyamet günü, harama harcadığın para kadar seni utandıracak hiçbir şey yoktur. Kendisine muvafakat ettiğin zaman sana yumuşak davranan kimsenin bu davranışının kıymeti yoktur.

Aksine muhalefet etmene rağmen sana yumuşak davranan kimsenin davranışı önemli ve kıymetlidir.

Senin için en fena bir diğer şey de, azap görmene sebep olacak günahları ardarda işlemendir. Allah şöyle buyurmuştur:

"**Biz onları, bilmedikleri bir yönden yavaş yavaş azaba yaklaştırıyoruz.**"[35]

Allah'ın ikram ve yardımı seninle olursa, az amel bile sana fayda verir. Ama Allah'ın ikramı ve yardımı olmadıktan

---

[35] Kalem, 44

sonra sana çok amel de fayda veremez. Allah ilahî gerçekleri görmene, bilmene engel olan perdeyi senden kaldıracak olsa, her şeyin konuştuğunu, her daim Allah'ı tesbih ve zikir ettiğini görürdün. Fakat kusur sende olduğundan ilahî perde de sendendir.

Senin bedenine gösterdiğin itina ne çok; dinine gösterdiğin itina ise ne az! "Bu yemek zehirli" dense, yemekten uzak durur, ondan yemezsin. Sonra sana talaklı yemin yapılsa ki o kat'iyyen zehirli değildir, yine ondan çekinirsin. O yemeğin konulduğu kaptan, defalarca yıkansa bile yine de ürkersin, uzak durursun. Acaba dinine karşı neden böyle davranmıyorsun?

Allah'ın, senin üzerindeki iyilikleri annenin sana olan iyiliklerinden kat kat fazladır. Annen seni eline aldığı zaman sen küçücüktün. Sana en güzel elbiseleri giydiriyor; sen onları kirletince hemen onları yenileriyle değiştiriyordu. Öyle süslü bir evde dünyaya gelmiştin ki, orada üzerinde secde yapılamayacak bir karış yer yoktu.

Hâl böyle iken sen şimdi üzerindeki manevî elbiseleri yıpratıyor, günah pisliğiyle onları kirletiyorsun. Bütün güzellikler senin üzerinde kendini gösteriyorken, sen onları bulandıracak günah işler yapıyorsun.

Allah dostlarının sohbetlerine katılan herkes bu sohbetlerle doğru yolu bulmuş değildir. Bu nedenle onların sohbeti Allah'ın azabından kendini güvende hissetmene yol açmasın. Allah'a karşı aldanan kimse gerçekte O'na âsi olmuştur. Çünkü sen kendini O'nun azabından güvende görüyorsun.

Câhiller "Ben falan şeyhimin sohbetinde bulundum, ondan feyiz aldım." diye asılsız ve batıl iddialar içine girdiler. Aslında olması gereken; bu sohbetler sonunda onların Allah'a karşı duydukları korku ve saygılarının artmasıydı.

Allah'a karşı en fazla ürperti ve korku duyanlar, Allah'ın Resûlü (s.a.v.)ile sohbet eden büyük velilerdir. Fakirlik seni

Allah'a yalvarmaya doğru yönlendirir. Allah'a yönelten fakirlik, O'ndan uzaklaştıran zenginlikten daha hayırlıdır. Çünkü kendini müstağni görmek O'ndan uzaklaştırır, fakirlik ise O'na yaklaştırır.

Günah işlememekle emrolunduğun gibi, günah işleyenden de dıştan yüz çevirip, içten onun iyiliği için dua etmekle emrolundun. Bugün insanlar bunun aksini yapıyorlar. Kardeşinin namus ve onuruna zarar verdiğin halde tuttuğun orucun ve kıldığın namazın sana fayda vereceğini mi sanıyorsun? Allah'ın Resûlü (s.a.v.) "İmanınızı 'Lâ ilahe illallah' sözüyle tazeleyiniz." buyurmuştur.

Bu hadis, imanın günahlar nedeniyle tozlanıp, yıprandığını gösteriyor. Su her kiri temizlemez. Altının yapısında diğer madenler karışık olduğu zaman altın içindeki o karışımdan ateşle arıtıldığı gibi insanda aslından olmayan çok karışım vardır ki, onlarda da ancak ateşle temizlenir. Bu ümmetin günahkârları için de bu böyledir. Cehennem ateşi onları temizleyinceye kadar bunlar cennete giremezler. İmrenecek sen, takva elbisesini giyinmiş kula imren. Hayat işte budur.

Üzerinde bir gözetleyen bulunmadığı sürece sevenin sevdiğiyle birlikte yaşaması ne güzeldir! Eğer üzerinde bir gözetleyicinin bulunmasından hoşlanıyorsa, sevgisinde dürüst değildir. Allah ile arasında geçenleri başkasının da bilmesini isteyen kişi, kesinlikle sahtekardır. İbâdetlerde ihlâs/içtenlik ve karşılıksız olma esastır. İhlâs, Allah ile kul arasında bir sırdır. Bu sır ifşa edildiği zaman yapılan ibadette ihlâstan da eser kalmaz.

Dünyanın kendilerini boşadığı kişilerden olma. Aksine sen kendisi dünyayı boşamış, günaha batmadan önce onu terk etmiş kimselerden ol. Dünyayı ahirete tercih ettiğin zaman halin, birisi ihtiyar hain, diğeri genç vefakâr, iki ailesi olan kimsenin haline benzer. Sen, ihtiyar ve hain olan aileyi, genç ve vefakâr aileye tercih ettiğin zaman akılsızca davranmış olmaz mısın?

Allah, seni kibir ve bencillikten temizlemek için bazen senden günahın sadır olmasına meydan verir. Şöyle ki: İnsan iki rekat namaz kılar. Kıldığı bu namazı beğenir ve ona güvenir. Aslında namaz salih bir ameldir; fakat bu insanın namazını beğenmesi ve ona güvenmesi, namazının fazilet ve sevabını giderir.

Bir başkası da günah işler; fakat günahından dolayı pişmanlık duyar, sıkıntı ve üzüntü her taraftan onu sarar. Bundan ötürü Allah'a olan ihtiyaç duygusu daha fazla kendini gösterir ve onu günahtan alıkor.

Başkasının küçük günahlarını görüp de kendi büyük günahını görmezlikten gelmen, cahillik olarak sana yeter. Müslümanları kusurlarından dolayı ayıplama. Eğer bugünkü müslümanlar, sahabenin ve selef-i salihinin içinde bulundukları şartlarla karşı karşıya gelmiş olsalar, buna güçleri yetmezdi. Sahabîler Allah'ın yarattıkları üzerinde şahitleridir.

Köpeklerin burunlarını leşe sokup kirletmesi gibi, basiret sahiplerine göre de günahlar insanı manen böyle kirletir. Biri kalkıp ağzını bir leşe sokacak olsa, bundan dolayı ayıplanmaz mı?

Allah, alacak verecek hesapları için bir terazi koyduğu gibi, hakikatler için de bir terazi koymamış mıdır? Ayakları kirli olanın huzura gelmesi uygun olmadığı gibi, ağzı kirli olanın da Allah'ın huzuruna gelmesi uygun olmaz.

İhanet eden kimse aşağılık olur. Elin değeri beş yüz dinarken, ihanet edince çeyrek dinardan dolayı kesilir. Küçük günaha cüret eden, büyük günahı da işler. Nefsinin hilelerini bil de ona güvenip aldanma.

Sana falan zatı ziyaret etmeni fısıldadığında çoğu kez tutuşan bir ateşe döner de seni kasten oraya gönderir. Zamanımız toplanma, bir araya gelme zamanıdır. Bir mecliste bulunup da orada Allah'a karşı günah işlemediğin anlar çok azdır. Bu nedenle seleften bazıları camide cemaatle namazı terk edip, evde kılmayı tercih ettiler.

Şayet nefsin evden çıkmak isterse, onu bir ibadetle meşgul ederek, evde tut. İslam'a göre gıybet etmenin günahı, otuz zina günahından şiddetlidir. Köpekler duvarlar üzerinde uyumazlar da tersine çöplüklerde uyurlar. Kalplerin durumunu öğrenmek isteyen kimse, meskenlere baksın. Harabeye dönmüş, küçük tuvalet olarak kullanılan meskenler vardır. Mamur, şen evleri andıran kalpler olduğu gibi, viraneye dönmüş evler gibi kalplerin sayısı da çoktur.

Allah'a karşı ibâdetsiz gününü geçirme. Her gün dirhemin dörtte biri kadar da olsa sadaka ver ki, sonunda Allah senin adını sadaka verenleri yazdığı deftere kaydetsin.

Her gün bir ayet dahi olsun, Kur'an-ı Kerim oku ki, Allah senin adını Kur'an okuyucularını yazdığı deftere yazsın. Geceleri iki rekat dahi olsun, namaz kıl ki, Allah seni gecelerini ibadetle geçirenlerle beraber yazsın.

Sadece günlük geçinmesi için gerekli nafakaya sahip olan insan başkasına nasıl tasaddukta bulunabilir diye düşünüp de yanlış yapma. Allah şöyle buyurmaktadır:

"İmkânı geniş olan, nafakayı imkânlarına göre versin; rızkı daralmış bulunan da Allah'ın kendisine verdiği kadarından nafaka ödesin."[36]

Kendisine tasaddukta bulunduğun yoksul; senin azığını ahirete taşıyan bineğe benzer. Güzel akıbete ulaşmak isteyen kimsenin dünyadaki yaşantısı düzgün olmalıdır.

Allah ile olan sözleşmesine bağlı kalan kimseyi, Allah düşmanlarının kötülüğünden korur ve ağır yüklerin zorluk ve meşakkatini ondan kaldırır.

Yaratıklara muhtaç olan kimse tamamıyla aşağılık olur. Sen ilacın tatlı olduğunu mu sanıyorsun? Eğer merhemi derhal yarana sürmezsen, beklediğin şifayı bulamazsın. Bundan dolayı etkili bir ilâç olan tevbeye sarıl.

---

[36] Talâk, 7

Günahın tatlılığı sakın seni aldatmasın. Nefsinin şehvetlere daldığını gördüğün zaman Allah'a sığın ve O'ndan sana yardım etmesini iste. Ancak O seni ondan koruyabilir.

İnsan pisliğine batmış birinin, padişahın kızını görmesi yakışık alır mı?

BİR HİKÂYE

Şeyh Mekinüddin el-Esmer şöyle anlatmıştır:

"İskenderiye'de bulunduğum esnada güneşle beraber bir güneşin daha doğduğunu gördüm. Hayretle hemen ona yaklaştım. Bir de ne göreyim; sakalının parlaklığı güneşin parlaklığını bastıran bir genç değil mi?! Kendisine selam verdim, selamımı aldı. Nereden geldiğini sordum.

- Sabah namazını Mescid-i Aksa'da kıldım. Öğle namazını yanınızda, ikindi namazını Mekke'de, akşam namazını da Medine'de kılacağım, dedi.

Kendisine:

- Misafirim olun, dedim.

- Bu mümkün değil, dedi ve ardından veda ederek gitti."

Kim bir mü'mine ikram ederse, Allah'a ikramda bulunmuş olur. Kim de bir mü'mine eziyet ederse, muhakkak Allah'a eziyet etmiştir.

Bu nedenle mü'mine eziyet etmekten sakın!

Şüphesiz nefsin kötülüklerle ağırlaşmıştır. Senin yükün sana yeter! Senin durumun soğana benzer ki, soğan soyulduğu zaman kabuk kabuktur.[37]

[37] Bu hikayede anlatılmak istenen şudur: Bir Allah dostu ile karşılaştığımız zaman bu fırsatı iyi değerlendirip, gerekli hürmet ve tevazu ile, manevi halinden istifade etmeliyiz.

30-"Aynam paslı" diyeceğine "gözüm hasta" de

Suyu temizlemek istediğinde temiz olmayan sebeplerin ona ulaşmasını önlersin. Beden organları da kalbe akan su kanalları gibidir.

Kalbine, bu organların yoluyla gıybet, söz taşıma, kötü söz, harama bakma gibi öldürücü kötülüklerin girmesine engel ol. Kalpten dışarı çıkan şeyler, kalbi hakikatlere karşı perdelemez; onu ancak orada bulunan şeyler örter.

Kalbin nurlu hale gelmesi, aydınlanması; helal yemek, Allah'ı zikretmek, Kur'an okumak, mubah, mekruh ve haram olan bakışlardan onu korumakla gerçekleşir.

Bu nedenle bakışlarını ancak ilim ve hikmetini artırmak için serbest bırak. "Aynam paslı" diyeceğine, "gözüm hasta" de.

İçindeki lider olma tutkusu, makam-mevki arzusu gibi, istek ve özlemlerle geliyorsun, sonra da "şeyh gönüllerimizi kendine bağlayamıyor" diyorsun. Bunun yerine "hayırsızlık bende" de. Sen bir ilim meclisinde ilk günden itibaren uyanık olsan, ikinci bir meclise ihtiyacın olmaz.

Ancak kalbindeki kir ve pasın iyice yerleşmiş olmasından dolayı kalbin kir ve pasından temizlenene kadar tekrarlara muhtaçsın.

Her bir meclis seni Allah'a yönlendirmekle, kalbini de cilalayıp parlatmış olmaktadır. Başkasına fayda vermeye gücü yetmeyen kişiyi terk et.

Halktan ümidini kes ve ihtiyaçlarını mülkün gerçek sahibi olan Allah'tan iste.

Nimetlerini sana nasıl yaymakta ve doğumundan itibaren sana nasıl iyi davranmakta olduğunu gör. Sana cömertce ve insana yakışır tarzda davranmıştır.

Senin O'na karşı tutumun ise O'nun emir ve yasaklarına aykırı hareket ve eza etmekten ibaret oluyor.

31-Yaratıcıyı bırakıp, yaratılanların kapısına gidip gelmen cahillik olarak sana yeter

Yaratıklarla dostluğun derin ve ileri! Halbuki Allah ile dostluğun oldukça yüzeysel ve geri. Beden organların senin sorumluluğundaki koyunlar; sen onların çobanı, Allah da onların sahibidir. Eğer onları, otu bol olan çayırlarda ve sahibini memnun edecek şekilde otlatırsan, hoşnutluğunu kazanırsın.

Şayet onları otsuz kırlık alanlarda otlatırsan, bu sebeple de çoğu zayıflar ve sonra kurt bazılarını yakalayıp parçalarsa, o zaman sahibinin vereceği cezaya müstahak olursun. Artık isterse seni cezalandırır, isterse affeder. Seni ya cennetle mükâfatlandırır ya da cehennemle cezalandırır.

Eğer sen onları, onun hoşnut olacağı doğrultuda kullanırsan, cennet uğrunda; değilse cehennem uğrunda çalışmış olursun. Bu sözler birer hikmet terazisidir; gözle görülen şeyleri teraziyle tarttığın gibi bunlarla da aklını tart.

Eğer sırat köprüsü üzerinden ne şekilde geçeceğini öğrenmek istersen, camilere gitmekteki durumuna bak: Ezandan önce camiye gelenler, gözleri kamaştıran şimşek gibi hızla sırat köprüsünü geçerler.

Vaktin evvelinde gelenler ise, iyi cins atlar gibi hızla sırat köprüsünü geçer. Gözlerin göremeyeceği; fakat kalplerin görebileceği Allah'ın dosdoğru yolu buradan geçer.

Allah şöyle buyurmaktadır:

"**Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın.**"[38]

Allah var olana işaret etmiştir. Önünde yolu aydınlanan, yoluna rahatça devam eder. Yolu karanlık olan ise önünü göremez, şaşırıp kalır.

Şayet hayatının bir bölümünde kulağını, gözünü ve dilini bir süre serbest bıraktıysan, artık şimdi onu zaptet.

Resûl-i Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Yoksul mü'minler, zengin mü'minlerden beş yüz sene önce cennete gireceklerdir."

Bu önceliğin sebebi, onların dünyada iken ibadetlerde öne geçmeleridir. Halbuki sen cemaatı terk ediyor, namazı yalnız başına kılıyorsun. Kıldığın zamanda horozun yem yemesi gibi yapıyorsun.

Halbuki hükümdara ancak güzel ve kaliteli olan hediye edilir. Yoksullar, dünyada Allah'ın hizmetinde öne geçtikleri için cennete girmede de öne geçerler.

Yoksul; yoksulluğun acısına katlanan kimsedir. Sen nasıl bolluk ve rahatlıkla seviniyorsan, yoksullarda fakirlik ve darlıkla öyle sevinirler.

Yaratıcıyı bırakıp, yaratılanın kapısına gidip gelmen, cahillik olarak sana yeter. Sen günahın her çeşidini işlediğin halde nefsine neden acımıyorsun? Uğradığı bütün fenalıkların sebebi, nefsi olduğu halde yine de nefsiyle dost olan; sahip olduğu bütün güzellik ve iyilikler Allah'tan geldiği halde O'nunla ilişkisine son veren insanın durumu ne hayret verici!

"Allah ile arkadaşlık nasıl olur?" denilirse, bil ki, her şeyin arkadaşlığı kendi durumuna göredir. Allah ile arkadaşlık, O'nun emirlerine uymak, yasaklarından kaçınmakla olur.

---

[38] En'âm, 153

İnsanın amel defterini tutan Kiramen Kâtibin melekleriyle arkadaşlık, onlara sadece iyilikler yazdırmakla olur.

Kur'an ve Sünnetle arkadaşlık, her ikisinin içindekileri yaşamakla olur.

Gökyüzü ile arkadaşlık, onun yaratılışı üzerinde derin düşüncelere dalmakla olur.

Yeryüzü ile arkadaşlık, üzerinde olanlardan ibret almakla olur.

Manevî mertebe sahibi olmak, arkadaşlık şartlarından değildir.

Allah ile arkadaşlığın anlamı: O'nun iyilik ve nimetleriyle arkadaşlık etmektir. Kim nimetlerinden dolayı Allah'a şükreder, belalarına sabır gösterir, emirlerini yerine getirir, yasaklarından uzak durur ve ibadetleri ihlas ile yaparsa, o kişi Allah ile arkadaşlık etmektedir.

Böylece dostluk da meydana gelmiş olur.

İnsanın amel defterini tutan Kiramen Kâtibin melekleriyle arkadaşlık, onlara sadece iyilikler yazdırmakla olur.

Kur'an ve Sünnetle arkadaşlık, her ikisinin içindekileri yaşamakla olur.

Gökyüzü ile arkadaşlık, onun yaratılışı üzerinde derin düşüncelere dalmakla olur.

Yeryüzü ile arkadaşlık, üzerinde olanlardan ibret almakla olur.

Manevî mertebe sahibi olmak, arkadaşlık şartlarından değildir.

Allah ile arkadaşlığın anlamı: O'nun iyilik ve nimetleriyle arkadaşlık etmektir. Kim nimetlerinden dolayı Allah'a şükreder, belalarına sabır gösterir, emirlerini yerine getirir, yasaklarından uzak durur ve ibadetleri ihlas ile yaparsa, o kişi Allah ile arkadaşlık etmektedir.

Böylece dostluk da meydana gelmiş olur.

32-Sakın ümitsizliğe kapılıp "kapılar bana kapandı" deme

Sakın ümitsizliğe kapılıp, "artık iyilik ve yardım kapısı kapandı" deme.

Biz, insanları Allah'ın rahmetine karşı ümitsiz yapan kimseler istemiyoruz.

Davud (aleyhisselam)'ın Zebûr'unda Allah şöyle buyurmuştur:

"Ben kuluma en fazla merhametimi benden yüz çevirdiği zaman gösteririm."

Nice ibadet ve taat edenler vardır ki, bencillikleri yüzünden helak olmuşlardır.

Nice günahkârlar da vardır ki, kalblerinin kırık olması affedilmelerini sağlamıştır.

33-Allah'ın veli kulları

Mekinüddin el-Esmer şöyle anlatmıştır:

"İskenderiye'de efendisinin ardınca giden bir köle gördüm. Üzerlerinde yeryüzü ile gök arasını kapatan bir sancak vardı. Bu sancağın kime ait olduğunu öğrenmek istedim.

Efendisinin, satın aldığı bir pazar eşyasını köleye verip de köle ayrılıncaya kadar onları izledim. Ayrılıp giderken sancağın da köle ile beraber gittiğini görünce kölenin Allah'ın veli kullarından biri olduğunu anladım.

Hemen efendisine gidip, köleyi bana satmasını istedim. Köleyi neden satın almak istediğimi sorunca, bende gördüklerimi ona anlattım. Bunun üzerine o: 'Köleyi azat etme sevabına ben daha lâyıkım; onu azat ediyorum. O büyük bir velidir.' dedi."

İnsanlardan bazıları Allah'ın veli kullarını onlardan sadır olan koku olmadığı halde kokusundan tanır. Kimisi de tatma duyusu ile onları tanır. Allah'ın veli bir kulunu gördüğü zaman onun tadını ve Allah'ın sevmediği bir kimseyi gördüğü zaman da onun acılığını ağzında hisseder.

Haramlardan sakınmayan kimseye, farz ibâdetler fayda vermez. Teşhis ve tedavisini kesin ve sağlam surette yapmayan kimseye ilacın yararı olmaz. Yağmacıların ele geçirdikleri malın bereketi pek azdır.

İşte Allah'a yemin ederim ki, gafillerin ömrü de böyle yağma edilmiş, ellerinden çıkıp gitmiştir.

Dünya cüzzamlı, alaca hastalığına yakalanmış, ipek elbise altına kendini gizlemiş ihtiyar kadına benzer. Mü'min elbisenin altındaki zahir olduğu için, ondan nefret eder.

Tartışma esnasında karşısındakine: "Sen kim oluyorsun ki, seninle konuşayım" denilerek giyilen kibir elbisesinden daha eski ve kokmuş hiçbir elbise giyilmemiştir. Bu şekilde ilk helak olan şeytandır.

Bu yüzden bu gibi davranışlardan uzak dur. Karşındaki insan topal, cüzzamlı ve uyuza yakalanmış bile olsa kalbindeki "lâ ilâhe illallah" tevhid kelimesinin hürmetine onu küçümseme, hor görme.

Herkes hakkında iyi düşünceler taşı ki, kurtuluşa eresin.

34-Takva, hiç kimsenin görmediği yerde günahtan uzak durmaktır

Sen güzel ahlakın sadece insanlarla iyi ilişkilerde bulunmak olduğunu mu zannediyorsun? İnsanların haklarına riayet edip de Allah'ın haklarına saygı göstermeyen insan güzel ahlak sahibi değildir. Hatta sen Allah'ın haklarını gözetip, emir ve yasaklarına uygun hareket edinceye kadar güzel ahlak sahibi kabul edilmez ve övülmezsin.

Aynı şekilde nefsini günahlardan uzak tutup, Allah'ın haklarını gözeten insan gerçekten güzel ahlak sahibidir. Allah'ın insanları senin aleyhinde konuşturması, sadece kendisine dönmeni sağlamak içindir.

Senin Allah katında sahip olduğun itibar ve saygınlık, emir ve yasaklarına uygun davrandığın sürecedir. Aykırı davranmaya başlayınca saygınlık ve değerini de yitirirsin. Takva, hiç kimsenin görmediği yerde günahtan uzak durmaktır.

Allah Resûlü (s.a.v.) suyu içer, ardından şöyle dua ederdi:

"Suyu rahmetiyle bol ve tatlı olarak yaratan, günahlarımız sebebiyle onu acı ve tuzlu yapmayan Allah'a hamd olsun."

Allah'ın Resûlü günahlardan beridir. "Günahlarımızla" yerine "günahlarınızla" diyebilirdi. Fakat alçakgönüllü olması ve öğretmek istemesinden dolayı bu şekilde dua etmiştir.

Allah'ın Resûlü insanlara yedirir ve içirirdi. Bütün yeme ve içmelerinde bizlere iyi ahlak ve nezaketi öğretmeyi hedeflemiştir. Arif insan, yer içerken genellikle başını önüne

eğer ve çoğunlukla gözlerinden yaşlar akar; "Bu nimet Allah'ın bir sevgi gösterisidir." der.

Onlardan kimisi, camiye giderken yolda karşılaşacağı günah ihtimalinden dolayı cemaate katılmazdı. Sahabeden Enes b. Malik (r.a.) onlardandır. Çünkü cemaat manevî bir kazançtır; kazanç ise sermayeyi aştıktan sonra ancak söz konusu olur. Yırtıcı hayvanlar çölde değil, tersine sokaklarda ve yollarda gezip, kalpleri ısırıyor.

Günahı çokça işleyip, ardından istiğfarı da çokça yapan insan, aşırı miktarda zehir içip, ardından bolca panzehir kullanan kişiye benzer. Ona: "Belli olmaz, bakarsın, bir gün panzehiri içemeden ölüm seni yakalar ve helak olursun." denir.

35-Kalbin hastalanması

Kalbi hasta olan insan takva elbisesi giymekten men edilir. Kalbin heva ve şehvet hastalıklarından iyileşirse, takva hayatının ağır yüklerine kolaylıkla tahammül edersin. İnsanın ibadetten haz alamaması, kalbinin şehvetten dolayı hastalandığını gösterir.

Allah Kur'an-ı Kerim'inde şehvetten hastalık olarak bahsetmektedir:

"**Sonra kalbinde hastalık bulunan kimse ümide kapılır.**"[39]

Şehvet hastalığını tedavi etmek için önünde iki yöntem vardır:

1) Senin için faydalı olan ibâdeti yapmak.

2) Sana zarar verecek olan günahtan uzak durmak.

Bir günah işler de ardından hemen rahatsızlık hisseder, pişman olur ve tevbe edersen, bu hareketin Allah'a yakınlaşmanı sağlayabilir.

Aynı şekilde bir ibadet yapar da ardından bencillik ve kibir gösterirsen, bu hareketin de Allah'tan uzaklaşmana yol açabilir.

Sana hayret ediyorum! Organların haram bakışlar, gıybet, söz taşıma gibi günahların her çeşidini işlerken kalbinin selamet ve sağlığını nasıl umabiliyorsun?!

---

[39] Ahzâb, 32

Sen zehir ile hastalığından şifa bulmaya, elbisesini siyahla temizlemeye çalışan kimseye benziyorsun. Senin günahlardan uzaklaşıp, yalnız kalmaya ihtiyacın var.

Zira yalnızlığı alışkanlık edinen kimse şeref kazanır. Her kim yalnızlığın hakkını vermişse, iyiliklerle Allah'ın bağışlarına nail olur. Manevi alemin perdesinin açılması, kalbin ihya olması ve Allah sevgisinin gerçekleştirmesi bunun alametleridir.

Sana gerekli ve faydalı olan, çok amelde bulunman değil, amelini güzel ve doğru biçimde yerine getirmendir. Güzel yapılmamış çok amel, para etmeyen bir sürü paçavra elbiseye benzer.

Doğru ve güzel amel az da olsa, pahalı ve az bulunan elbiseye veya hacmi küçük fakat değeri büyük mücevhere benzer.

36-Kırk yıldır sende iyice yerleşmiş bulunan hastalıklardan bir saatte ya da bir günde iyileşeceğini mi umuyorsun?

Kalbini Allah ile meşgul edip, onu nefsanî istek ve arzuların yol açtığı hastalıklardan iyileştiren kişi, çokça nafile namaz kılıp, oruç tutan kimseden daha üstündür. Namazı gönül rahatlığı ve dirliğiyle kılmayan kimse, hükümdara yüz adet boş sandık hediye eden kimse gibidir. Bu hareketiyle cezayı hak eder ve devamlı surette eleştirilir.

Gönül rahatlığıyla namaz kılan kişi ise, hükümdara bin dinar değerinde bir yakut hediye eden kimse gibidir ki, hükümdar bu hediyesinden dolayı her fırsatta o kişiden bahseder.

Sen namaza başladığın an noksan sıfatlardan münezzeh olan Allah'a aracısız olarak yakarıyor; Allah'ın Resûlü (s.a.v.)ile de konuşuyorsun demektir. Sen namazında: "Ey peygamber! Allah'ın selâmı ve rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun" diyorsun.

Geceleyin kılınan iki rekat nafile namaz, gündüz kılınan bin rekat nafile namazdan daha üstündür. Geceleyin iki rekat namazı, amellerin tartıldığı gün sevabını terazinde görebilmek için kılarsın. Köleyi, ancak hizmetin için satın alırsın. Kölenin yiyip içip, uyuması için satın alındığını hiç gördün mü?

Sen de satın alınmış bir köleden başka bir şey değilsin. Allah şöyle buyurmaktadır:

"Allah mü'minlerden, mallarını ve canlarını kendilerine (verilecek) cennet karşılığında satın almıştır."[40]

Kim hesap için nefsinin yakasına yapışmazsa, nefsi onun yakasına yapışır. Kim ondan hakkını almazsa, nefsi ondan hakkını alır. Nefsine, ibadetler yoluyla ağır yükler yükleseydin, günahla senden hak talebinde bulunamaz ve günaha yönelecek boşluk bulamazdı.

Salihlerin ve âbidlerin bayramlarda neşelendiklerini hiç gördün mü?

Her kim nefsini mubah olan şeylerle sevindirip, eğlendirirse, gece ibadetini düzenli ve zamanında yapamaz. Ona gaipten şöyle seslenilir: "Sen nefsini bizden gafil kıldın, biz de seni ibadetimizden gafil kıldık." Gecenin yarısında kılacağın iki rekat namaz, sana Uhud dağından daha ağır ve zor gelir.

Organlar yaratılış sebepleri olan ibâdetten uzak kaldıklarında kesilmekten başka işe yaramazlar. Nitekim ağaç da kuruduğu zaman ateşten başka bir şeye yaramaz.

Dünyayı gönülden ve samimi olarak seven insan, güzel bir bina inşa edip, tavanını da tuvalet yapan kimse gibidir. Tavanı tuvalet olan binanın her tarafına pislik yayılır. Gönlünü dünya sevgisinden uzak ve temiz tutmuş kimsenin kalbi ise nurlu ve aydınlıktır.

Kalp temizliği; tevbe, zikir, günahlardan pişmanlık duyma ve istiğfar ile gerçekleşir. Allah'ın nazarında sen de aynı durumdasın. Haram yiyorsun ve harama bakıyorsun. Günahlarla pislenip kirlenmişsin. Allah'ın emir ve yasaklarına uygun hareket etmeyip, nefsanî istek ve arzularıyla meşgul olan kimse kalbine zulmetmiştir.

---

[40] Tevbe. 111

Şayet sağlıklı iken tevbe etmezsen, Allah, yıkanan elbisenin kirden arınması gibi seni de günahlarından arındırıncaya kadar hastalık, meşakkat ve üzüntülere sokup, dener. Allah'a kavuşuncaya kadar kalbinin aynasını halvet ve zikir ile cilalayıp, parlat. Kalbin sürekli zikir halinde bulunsun ki, ilâhî nurlar sende kendini göstersin. Su çıkarmak için kuyu kazma niyetiyle biraz burasını, biraz şurasını kazarak, hiçbir zaman su bulamayan kimse gibi olma. Eğer su elde etmek istiyorsan, sadece bir yeri kaz.

Ey Allah'ın kulu!

Senin sermayen dinindir. Eğer sermayeni kaybettiysen, dilini Allah'ın zikriyle, kalbini sevgisiyle, organlarını da ibadetiyle meşgul et. Ekilen tohumun kolayca yeşerebilmesi için beden arazini manevî pulluklarla işle. Çiftçinin tarlasını işlemesi gibi kalbini işleyen kimse, kalbini nurlandırmış, aydınlatmıştır.

Senin örneğin şu iki kişiden biridir. Bunlar aynı fiyata birer arazi satın almışlardır. Onlardan biri satın aldığı toprağı dikenlerden, kuru otlardan temizlemiş, içine suyu getirerek sulamış, havalandırmış, tohumunu ekmiş ve ortaya çıkan mahsulü devşirip, ondan yararlanmıştır. İşte bu, ibadet içerisinde olup da kalbi nurlanıp, aydınlanan kimsenin örneğidir. Diğeri ise, toprağı o derece boş verir ki, içerisinde, dikenler, yabani otlar biter, yılan ve akreplere yurt olur. Bu da, günahlarla kalbine zulmedip, karartan insanın örneğidir.

Hikmet meclislerinde bulunduğunda muhalefet ve gaflete girip, çıkarsın. "Bu meclislere katılmamın ne faydası var?! diye düşünme. Aksine onlara katıl. Kırk yıldır sende iyice yerleşmiş bulunan hastalıklarından bir saatte ya da bir günde iyileşeceğini mi umuyorsun? Bu, kırk yıldır aynı yere dökülen kum gibidir. Bu kumun bir saatte veya bir günde temizlenmesini bekler misin? Çeşitli günahları işleyen ve haramlara batan kimse; yedi denizin içine dalsa da Allah'a sağlam bir tevbe ile tevbe etmedikçe temizlenmesi mümkün olmaz.

37-Gönül abdesti

Görünürdeki cünüplük, seni Allah'ın evine girmekten ve O'nun Kitabını okumaktan alıkoyar. Gizli cünüplük denen gafillik ise, senin Allah'ın manevî huzuruna girmene ve kelâmını anlamana engel olur. Hayvanını nasıl başkasının tarlasına girmekten alıkoyuyorsan, nefsini de nefsanî istek ve arzulara yöneldiği zaman Allah'ın emir ve yasaklarına uyarak durdur. Bakışlarını kıs; güzel gördüğü haramlara kaymasın. Kalbinin, daima şen ve bakımlı olmasını istersen, ihtiras ve tutkulardan, nefsânî özlem ve arzulardan onu koru. Allah, şanına uygun olanı seçmiş, olmayanı da kâinata salıvermiştir. Bu şuna benzer: Hükümdara hizmet etmesi için bazı köleler takdim edilir. Hükümdar bunlardan uygun gördüklerini yanında tutar. Sarayına uygun olmayanlar ise halka intikal eder.

Sahip olduğun hikmete veya günaha karşılık, boynunda nur gibi aydınlık veya gece gibi karanlık bir gerdanlık taşırsın. Sen boynundaki gerdanı göremiyorsan dahi onu başkaları görmektedir. Görmüyor musun, güneşi körler dışında herkes görüyor.

38-Sağlam kalp; hiçbir güzelin, kendisini Allah'tan alıkoymadığı kalptir

İlim ancak gereğiyle amel edince fayda verir. Meselâ, hükümdar, vezirine bir ferman yazsa, içinde yazılanları yerine getirmediği sürece onu sadece okumanın faydası var mıdır? Feraset ve basiretten uzak olarak ilim yapan kimseler; şaşırmış bir halde yol bulmaya çalışan yüz bin köre benzer ki, içlerinde gözünün teki dahi olsa gören biri bulunsa, toplum o tek gözü görene uyacaktır.

İlminin gereğince amel etmeyen insan, çevresini aydınlatmak pahasına kendini yakan muma benzer. Cahillik, sahibini Allah'tan gafil yapan ilimden daha iyidir.

Beden organları kendisinden beklenen meyveyi verdiğinde kalp, dile zikri, gözlere haramdan sakınmayı, kulaklarına ilim ve hikmeti işitmeyi, el ve ayaklarına hayırlara koşmayı nasip eder.

Bu zamanda halkla oturup kalkmayı âdet haline getiren kimse, bu hareketiyle Allah'ın emir ve yasaklarına aykırı hareket etmeyi arzu etmiş demektir. Bu kimse, kuru odunu ateşe atan ve sonra da tutuşmamasını arzu eden kişiye benzer. Bu kişi, gerçekleşmesi imkansız olan bir istekte bulunmaktadır.

Denilmiştir ki: "Allah dostları toplum tarafından tanındıklarında, belâlardan kurtulamazlar. İnsanlar tarafından tanınıp bilinmeyenler ise halkın içinde rahatça yaşayabilir."

Sen müttaki bir kimseyken, müttaki olmayan biri ile beraber olursun, derken o seni gıybet ve dedikoduya sokar ve sen nefsine yenik düşersin. Kalpleri altüst olmuş bir viraneye çeviren biricik sebep, Allah korkusunun az olmasıdır. Sağlam kalp, hiçbir güzelin, kendisini Allah'tan alıkoyamadığı kalptir.

Kalbinin iyileşmesini istiyorsan, tevbe meydanına çıkarak, halini gaybtan huzura dönüştür. Zillet elbisesini de giy. Bunların akabinde hasta kalbin şifa bulur, iyileşir.

Sen tıka basa yiyip içip, şişmanlığınla caka satıyorsun. Bu halinle, boğazlanmak için semizlendirilen koça benziyorsun. Sen de farkında olmadığın halde nefsini boğazlıyorsun.

Günâha batmış bir kimse de olsan, hikmet meclislerinden uzak kalma, bırakma. "Ben bu (günahkar) yaşantımı terk edemem. Bu nedenle hikmet meclislerinde bulunmamın bana ne faydası olur?!" diye düşünme. Nişancıya düşen, hedefe atmaktır; bugün isabet etmezse, yarın eder.

Tedbirli, düşünceli bir insan olsaydın, Allah'ın payı, nefsinin payından sana daha sevimli gelirdi. İlâhî sırlara, ancak eminlik vasfını kazananlar vakıf olabilir. Halbuki sen, nefsine yiyecek ve içecek cinsinden her tür isteğini sunuyorsun. Bunun ötesinde taşıdığın dünya sevgisi ise cabası. Dünyayı seven kişi elbette ihanet etmiştir. Hükümdar ise, ihanet eden kişiyi sırlarına vâkıf kılar mı?

Derin ve yoğun düşüncelere dal ki, ilâhî nurlar üzerine insin. Kalbe halvet kadar yararlı başka bir şey daha yoktur. Kalp, halvet sayesinde tefekkür meydanına iner, düşüncelere dalar. Varlıkların suretleriyle aynasını doldurmuş bir kalp nasıl ışıldar? Nefsanî özlem ve arzularla bağlı olan kalp Allah'a doğru nasıl yol alır? Gafillik cünüplüğünden temizlenmemiş olan kalp Allah'ın huzuruna girmeyi nasıl ümit eder? Hata ve kusurlarından tevbe etmeyen kalp, ilahî sırlara vakıf olmayı nasıl umabilir?

Günahın, gafletin ve hatanın temelinde; nefsin hâl ve hareketlerinden hoşnut olmak vardır. Diğer tarafta ibadetin, uyanıklık ve iffetin temelinde de nefisten hoşnut olmamak vardır. Bir varlıktan diğerine göç edip durma, sonra değirmendeki merkebe dönersin. O çok döndüğü halde son geldiği yer, harekete ilk başladığı noktadır. Sen varlıkları terk ederek, varlıkların yaratıcısına hicret et. Elbette en son varılacak yer Rabbin huzurudur.

İlâhî nurlar; kalplerin ve sırların bineğidir. Allah'ın nurundan mahrumiyet, nefsin askeri olduğu gibi; Allah'ın nuru da kalbin askeridir. Allah, kuluna yardım etmek istediğinde, ona nur ordusuyla yardım eder ve ona karanlıkların ve başka şeylerin ulaşmasını, zarar vermesini engeller. Nurun keşfi, basiretin hükmü ve kalbin yönelişi vardır.

Varlıkların görünen yüzleri, gaflet ve aldanmaya yol açtığı gibi, iç yüzleri de ibret almayı sağlar. Nefis, varlıkların görünen yüzlerine, süslerine bakarak, aldanır. Kalp ise, ibret alınacak iç yüzlerine, çirkinliklerine bakarak, ibret alır.

Haberin olsun ki, Allah kendisine dost olma kapısını sana açmayı dilediği zaman seni halktan soğutur ve uzaklaştırır. Namaz; Allah'a niyaz makamı ve ihlâsın odak noktasıdır. Namaz esnasında sırlar açılır, parlayan nurlar tecelli eder. Allah senin zayıf yaratılışını bildiği için namazın sayısını azaltmış; cömertlik ve ihsanına olan ihtiyacını bildiği için de sayıca az olan namazın sevabını çoğaltmıştır.

İnsanlar, senin taşıdığını düşündükleri güzel vasıfların sebebiyle seni methedip, yüceltirler. Sen de bildiğin kendi kötü huy ve hareketlerinden dolayı nefsini eleştir ve ayıpla. Elbette insanların en cahili; kesin olarak bildiği kendi kötü hâl ve hareketlerini bırakıp, insanların onun hakkındaki zanlarına itibar edendir. İnsanların sana olan bakışlarını, Allah'ın sana olan bakışları ile kendinden uzaklaştır. İnsanların, sana olan ilgi ve yönelişlerinden Allah'ın sana yönelişiyle kurtul.

Halk inayet sırlarının ortaya çıkmasını ister. Allah şöyle buyurmuştur:

"**Rahmetini dilediğine ayırır.**"[41]

Allah onları bu durumla baş başa bıraksaydı, onlar Allah'ın ezelî ilmine güvenip, ameli terk ederlerdi. Allah bunu bildiği için de şöyle buyurmuştur:

"**Muhakkak ki iyilik edenlere Allah'ın rahmeti çok yakındır.**"[42]

İlâhî bağışlara nail olmak istiyorsan, yoksulluk ve düşkünlüğünü iyice ortaya koy. Zira Allah şöyle buyurmaktadır:

"**Sadakalar (zekâtlar) Allah'tan bir farz olarak ancak, yoksullara, düşkünlere... mahsustur.**"[43]

Bazı nurlar vardır ki, ancak kalbin dışına kadar yaklaşabilirler ve bazıları da vardır ki, kalbin içerisine kadar girerler. Sana pek çok ilâhi nur gelir de kalbini varlıkların suretleriyle dolu halde görünce, geldikleri gibi giderler. Allah'ın, kalbini marifet ve sırlarla doldurmasını istersen, kalbini buna uygun olmayan her şeyden temiz tut.

Kâmil mü'min, Allah'ı övmekten dolayı kendini övemeyen, Allah'ın haklarına riayeti, nefsanî özlem ve arzularını yerine getirmekten kendini alıkoyan kimsedir.

Kâinatın yaratıcısı Allah, yarattıkları arasında senin ne büyük kıymete sahip olduğunu bilmen için seni alemde orta bir varlık yaptı. Sen üzerine sedefler inmiş bir cevhersin. Sen varlıklarda yaratıcıyı müşahede etmediğin sürece yaratılan varlıklarla berabersin demektir. O'nu müşahede ettiğin zaman ise sen varlıklarla değil, varlıklar seninle birlikte olur.

Akıllı insan; bu geçici dünya hayatından ziyade ebedî ahiret hayatıyla sevinip, neşelenen kâmil insandır. Onun zühdünün nuru kalbinde parıldar, müjdeleri yüzünde belirir.

---

[41] Âl-i İmrân, 74

[42] A'râf, 56

[43] Tevbe, 60

Dünya hayatına gönül vermeyip, ondan yüz çevirir; orasını kendine ne yurt, ne de mesken yapmaz. Aksine bütün gayret ve çabasını, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmaya yoğunlaştırır ve Allah'a yönelerek, O'ndan bu çabasında kendisine yardım ister.

Böylece akıl sahibi tasavvuf yolcusu, Allah'ın rızasına erme yolunda binek edindiği azmi asla kırılmaksızın, Huzuru Kuds'e ve Bisatu Üns'e varıncaya kadar seyr-i sülûka devam eder. Huzuru Kuds ve Bisatu Üns; rabbanî fetihler, sübhanî yüzleşme, manevî oturuş, gizli konuşma, ilâhî nurların gözle görülmesi ve lütufların tecelli ettiği yerdir.

Allah'ın huzuru, vuslat sahiplerinin kalplerinin gerçek vatanıdır; o kalpler orada toplanırlar ve yerleşiktirler. Vuslat sahipleri, Sidre-i münteha'dan haklar semasına veya nefsanî arzular zeminine beraberlerinde ileri derecede ilâhî yardım, ihtiyatlı hareket etme ve itminan-ı tam ile inerler.

Onlar haklar semasına edep dışı bir hal ve gafletle, nefsanî arzular zeminine de şehvet, tutku ve menfaat düşüncesiyle inmezler. Aksine bu topluluk, haklar semasına ve nefsanî arzular zeminine Allah'tan yardımını ve hoşnutluğunu isteyerek, O'na tevessül ederek inerler.

Ey kardeşim!

Allah'ın gözünden düşmek, azabına uğramak istemiyorsan, bu topluluk hakkında ileri geri konuşanların sözlerine kulak verme. Bu topluluk, gerçek bir bağlılıkla Allah ile olan sözleşmelerini ihlâsla yerine getirmek ve nefislerini sürekli kontrol ve denetimde tutmak üzere Allah'ın huzurunda bulunmaktadır. Dizginlerini Allah'a teslim etmiş ve nefislerini O'nun huzurunda bırakmışlardır. Rablerinden utanarak, kendi nefisleri için öç almaktan vazgeçmişlerdir.

Kim Allah'ın veli kullarına savaş açarsa, Allah da ona savaş açar. Onlara üstün ve baskın gelmeye çalışanlara Allah üstün gelir. Allah bu topluluğu, özellikle ilim sahiplerini halk

ile imtihan etmiştir. Allah'ın kalbine açıklık verip de bir insanın veli olduğunu kabul eden çok kişi bulamazsın. Sana "Tamam veliler gerçekten vardırlar; ama hani nerede?!" derler.

Allah'ın veli kullarından herhangi biri kendisine bildirilince, bu kez de Allah'ın o veliye bahşettiği şeyleri kabul etmez. Veli kulların var olduğunu, doğruluğuna inanmaksızın sadece dilleri ile söylerler. Böyle bir insanla karşılaşırsan, ona karşı dikkatli ol ve aslandan kaçar gibi ondan uzaklaş.

Şeyh Ebû Hasan eş-Şazelî şöyle demiştir:

"Fakih, kalp gözünden perdeyi kaldıran değil, yaratılışın sırrını kavramış kimsedir."

Allah insanı sadece kendine kulluk etsin diye yaratmıştır. Başka bir amaçla değil, sadece kendine hizmet etmesi için yaratmıştır. Bu dinî gerçeğin bilinmesi, kulun dünya hayatında zühd sahibi olmasına, ahirete yönelmesine, nefsinin istek ve arzularını göz ardı etmesine, Rabbinin haklarına riayet etmesine ve her ân uyanık bulunmasına yardımcı olmalıdır.

Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

"*Kuvvetli mü'min, Allah nazarında zayıf mü'minden daha sevgili ve daha hayırlıdır. Aslında her ikisinde de bir hayır vardır.*"

Kuvvetli mü'min, kalbinde marifet nuru parlayan kimsedir. Allah şöyle buyurmaktadır:

"**(Hayırda) önde olanlar, (ecirde de) öndedirler. İşte bunlar, Naîm cennetlerinde, (Allah'a) en yakın olanlardır.**"[44]

Onlar, Allah'ın rızasına ermek için yarıştılar. Allah da onların kalplerini kendinden başka her şeyden temizledi. Bu sebeple engeller onları bu koşularından alıkoyamadı. Mahlu-

[44] Vakıâ, 10-12

kat, onları Allah'tan alıkoyamadı. Onlar Allah'ın rızası yarışını kazandılar. Çünkü onlara hiçbir şey engel olamadı. Kulları, Allah'ın rızasını kazanmak için hayırlı işlerde yarışmaktan alıkoyan tek şey ancak Allah'tan başkasıyla münasebet ve dostluk kurmanın cazibesidir. Onların kalpleri ne zaman Allah'a yönelecek olsa, bağlantı ve münasebet halinde oldukları o şeyler onları kendilerine doğru çeker. Çünkü onların düşünceleri onlara çevrilmiştir. Böyle insanlara Allah'ın huzuru yasaktır.

Allah şöyle buyurmuştur:

"**O gün, ne mal fayda verir ne de evlât. Ancak Allah'a kalb-i selîm (temiz bir kalp) ile gelenler (o günde fayda bulur).**"[45]

Bu âyetler üzerinde düşün. Bil ki, salim kalp, Allah'tan başka hiçbir şeyle münasebet ve dostluğu olmayandır. Yine Allah şöyle buyurmuştur:

"**Andolsun ki, sizi ilk defa yarattığımız gibi teker teker bize geleceksiniz ve (dünyada) size verdiğimiz şeyleri arkanızda bırakacaksınız.**"[46]

Bu âyetten anlaşılmaktadır ki, senin Allah'a vuslatın ve O'nun rızasına ermen, ancak O'ndan başka her şeyden tamamen bağını keserek olursa, senin için yararlı olur.

Diğer bir âyette Allah şöyle buyurmaktadır:

"**O, seni yetim bulup barındırmadı mı?**"[47]

Bu âyetten ise anlaşılmaktadır ki, Allah seni ancak O'ndan başka her şeyini yitirmiş bir yetim gibi tek başına kaldığın zaman barındırır.

Allah Resûlü (s.a.v.)de: "*Allah tektir, teki sever.*" buyurmuştur.

Yani Allah, eserleri sebebiyle varlıkları çift görmez.

---

[45] Şuarâ, 88-89

[46] En'âm, 94

[47] Duhâ, 6

İşte bunlar, Allah için ve Allah ile birlikte olan kalplerdir. Onlar tam bir iyiliğe muhatap olan huzur sahipleridirler. Onların, Allah'tan başkasına dayanıp güvenmeleri mümkün değildir. Onlar, Allah'ın birliğini eserlerinde gözleriyle görür ve bilirler.

Arifler, marifeti Allah'tan aldılar ve yine O'na dayanıp güvendiler. Allah'ın yardımı da onlarla birlikte oldu. Allah onları her tür kederden ve üzüntüden uzak tuttu.

Onlar da Allah'ın kendileri için kefil olduğu konularda uğraşmayı bırakıp, O'nun emir ve yasaklarına riayetle meşgul oldular. Allah'ın kendilerini başkasına yük etmeyeceğini, zenginlik ve cömertliğinden mahrum etmeyeceğini anladılar.

Böylelikle işlerini Allah'a havale etmenin güven ve mutluluğuyla, Allah'a boyun eğişi kendilerine kalkan ederek rahata erdiler. Allah da onların şan ve değerlerini yükseltti, nurlarını tamamladı.

39-Allah'ın birliğini ve eşsizliğini öğreten bilgi, sana ilim olarak yeter

Allah seni rahmetiyle sarsın. Bil ki, Kur'an-ı Kerim'de ve hâdislerde geçen ilimden maksat; Allah korkusunu içeren, Allah korkusunu bünyesinde taşıyan faydalı ilimdir.

Allah bu konuda şöyle buyurmaktadır:

"Kulları içinden ancak âlimler, Allah'tan (gereğince) korkar."[48]

Bu âyetten gerçek ilim için Allah korkusunun kaçınılmaz olduğu anlaşılmaktadır. Gerçek âlim, Allah'tan korkan kimsedir. Allah şöyle buyurmaktadır:

"Şu bir gerçek ki, bundan önce kendilerine ilim verilen kimselere o (Kur'an) okununca, derhal yüz üstü secdeye kapanırlar."[49]

"İlimde yüksek pâyeye erişenler ise: Ona inandık; hepsi Rabbimiz tarafındandır, derler. (Bu inceliği) ancak aklıselim sahipleri düşünüp anlar."[50]

"Rabbim, benim ilmimi artır" de."[51]

Allah Resûlü (s.a.v.) de âlimler hakkında şöyle buyurmaktadır:

"Âlimler, peygamberlerin mirasçılarıdır."

---

[48] Fâtır, 28
[49] İsrâ, 107
[50] Âl-i İmrân, 7
[51] Tâ-hâ, 114

Bütün bu hadis ve ayetlerde ilimden maksat; nefsin özlem ve arzularına baskın gelen, nefsi denetim ve kontrol altına alabilen faydalı ilimdir.

İlmin bu anlamı gayet aşikar bir durumdur. Çünkü Allah ve Resûlü (s.a.v.)'in kelâmı bu anlamın dışında yorumlanmaktan yücedir. Gerçek faydalı ilim; ibadete yardımcı, Allah'tan korkmayı, O'nun emir ve yasaklarını gözetmeyi sağlayıcı ilimdir. O ilim de marifetullah (Allah'ı bilip, tanıma) ilmidir.

Kim tevhidi sadece dille söylemekle yetinir; fakat dinin hükümlerine bağlı kalmazsa, o kesinlikle zındıklık denizine girmiştir. Olması gereken, hakikatle desteklenmiş ve şeriatle sınırlanmış olmaktır. Hakikat ehli de böyledir. O ne sadece hakikatle hareket eder, ne de dinin zahirî ahkamını (şeriatı) yerine getirmekle yetinir; bu ikisi arasında orta bir yol tutar. Dinin sadece zahirî hükümleriyle yetinmek şirktir. Zahirî hükümlerine riayet olmaksızın, sadece hakikati esas almak da dini iptal etmektir. Hidâyet makamı, bu ikisinin ortasındadır.

Seni nefsanî özlem ve arzulara sevk eden ve insanın mizacının kendisiyle haz duyduğu herhangi bir ilim, doğru dahi olsa onu terk et; Allah'ın, Resûlü (s.a.v.)'ne indirdiği ilmi öğren. Allah Resûlü'ne, sonra halifelerine, sonra ashaba, tabiîne ve nefsini şehvet ve hevadan temiz tutmuş olan Hak rehberleri hidayet öncülerine tâbi ol. Böyle yaparsan, her tür şüphe, zan, vesvese ve kuruntudan, hakikat ve doğru yoldan çıkaran asılsız düşünce ve iddialardan kurtulursun.

Allah'ın birliğini ve eşsizliğini öğreten bilgi, sana ilim olarak yeter. Allah sevgisini, Allah Resûlü sevgisini, sahabe sevgisini sana kazandıran, Ehlisünnet ve'l-cemaat akâidini öğreten bilgi, sana ilim olarak kâfi gelir.

Allah'ın, veli kullarına bahşettiklerinden senin de bir nasibinin olmasını istersen, Kitap ve Sünnet'e muvafık amellerle

ve doğru ve gerçek işaretle seni Allah'ın yoluna ulaştıracak olanlar hariç, herkesten uzaklaşmalısın.

İsteklerini Rabbine arzet. Başkasıyla değil; O'nun zikriyle meşgul ol. Şeyh Ebû Abbas el-Mersî'nin: "Allah'a yemin olsun ki, ben şeref ve üstünlüğün ancak halktan yardım, lütuf ve ihsan beklememekte olduğunu gördüm." dediğini duydum.

Allah seni rahmetiyle sarsıp, bürüsün. Allah'ın şu ayetini hatırla: "**Asıl üstünlük, ancak Allah'ın, Peygamberinin ve müminlerindir.**"[52]

Allah'ın mü'min kulunu üstün ve saygın kılmasının sebebi; o kulun, isteklerini sadece Rabbine arzetmesi, sadece O'na dayanıp, güvenmesidir. Allah'ın sana iman elbisesini giydirip, seni marifet süsü ile güzelleştirmesinden sonra varlıklara yöneldiğin veya iyiliği Allah'tan değil de yarattıklarından isteyecek kadar gaflet ve unutkanlık içinde bulunduğun için Allah'tan utan. Mü'minin, Allah'ın bir ve tek, mülkün biricik sahibi ve mâliki olduğunu bilip dururken O'ndan başkasına ihtiyaçlarını arzetmesi, ne çirkin!. Halbuki o, Allah'ın şu ayetini bilmektedir:

"**Allah kuluna kâfi değil midir?**"[53]

O, Allah'ın şu ayetini de hatırlamalıdır:

"**Ey iman edenler! Akitleri(n gereğini) yerine getiriniz.**"[54]

Ayette sözü edilen akitlerden biri de sadece O'na güvenip, ihtiyacını yalnızca O'na arzedecek olmandır.

Halktan yardım ve ihsan beklememek; ancak Allah dostlarının ölçüsüdür. Allah şöyle buyurmaktadır:

---

[52] Münâfikûn, 8
[53] Zümer, 36
[54] Mâide, 1

"**Ölçüyü adaletle tutun.**"[55]

Doğru olan doğruluğuyla, yalancı da yalanıyla ortaya çıkar. Allah; doğru olmayan fakirleri, gizledikleri nefsanî istek ve arzularını açığa çıkarmak suretiyle, hikmetiyle imtihan etmiştir. Zira bu kişiler, kapılarından kovuldukları halde, dünyaya gönül vermiş, insanlara boyun eğmiş, onların arzuları doğrultusunda hareket ederek, kendilerini ayağa düşürmüşlerdir. Onların zahirlerine özen gösterip, dış görüntülerini gelin gibi süslediklerini; batınlarını ise göz ardı edip, iç görüntülerini iyileştirip, güzelleştirmeyi düşünmediklerini görürsün.

Allah'a yemin ederim ki, Allah onları öyle bir etiketlemiş, öyle bir kötü halle vasıflandırmıştır ki, bütün kusurları meydana çıkmıştır. Bunun neticesinde onların Allah ile ilgi ve alakaları uzak oldu. Onlar Allah ile olan akitlerinde sadakat ve dürüstlük gösterselerdi, onlara "büyüğün kulu" denilecekti. Fakat bu ilgi ve alâka dairesinden çıkarıldıkları için onlara "hükümdarın şeyhi" vasfı verildi. Bu insanlar Allah ile alâka ve yakınlıklarında yalancı, ibadet edenleri Allah'ın veli kullarının sohbetinden saptırıcıdırlar. Avam onlarda gördüklerini, doğru olsun olmasın, Allah'a bağlı herkese şâmil tutar. Onlar hakikat sahiplerinin perdesi ve tevfik sahiplerinin güneşinin bulutlarıdırlar. Davullarını dövüp, herkese ilan ederek, zırhlarını giyinirler. Fakat hücum anında arkalarına bakmadan gerisin geriye dönüp kaçarlar. Dilleriyle iddialarını net ve düzgün ortaya koydukları halde kalpleri takvadan yoksundur. Onlar Allah'ın şu buyruğunu duymadılar mı?

"**Allah bu sözü doğruları doğruluklarıyla sorumlu kılmak için aldı.**"[56]

---

[55] Rahmân, 9

[56] Ahzâb, 8

Allah doğruları doğruluklarıyla sorumlu tutttuktan sonra iddia sahiplerini sorumlu tutmayacak mıdır? Onlar, Allah'ın şu buyruğunu duymadılar mı?

"De ki: (Yapacağınızı) yapın! Amelinizi Allah da Resûlü de müminler de görecektir. Sonra görüleni ve görülmeyeni bilen Allah'a döndürüleceksiniz de O size yapmakta olduklarınızı haber verecektir."[57]

Onlar, doğruların giyindiği gibi giyinme gayretindedirler. Halbuki hâl ve yaşantıları, Hak'tan yüz çevirenlerle aynıdır. Allah bu konuda şöyle buyurmaktadır:

"Evlere kapılarından girin, Allah'tan korkun, umulur ki kurtuluşa erersiniz."[58]

Rızık kapısının, rızık sahibine baş eğmek olduğunu bil. O'na isyan edip dururken, O'ndan sana rızık vermesini nasıl istersin? Emir ve yasaklarına aykırı davranışlar içindeyken, zenginlik ve cömertliğini sana aynı oranda açmasını nasıl beklersin? Allah Resûlü (s.a.v.)"Allah katındakine, O'nun öfkesiyle ulaşılamaz." demiştir.

O'ndan rızık, ancak O hoşnut edilerek istenir. Allah şöyle buyurmaktadır:

"Kim Allah'tan korkarsa, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. Ve ona beklemediği yerden rızık verir."[59]

Bundan dolayıdır ki, şeyh Ebû Abbas el-Mersî hizbinde Allah'tan rızık istedikten sonra şöyle demiştir: "Rızık, dünyada hakikate ulaşmaya engel olmayan, ahirette de hesabı ve azabı olmayan isteklerdir. Bu rızka sahip olanlar, nefsanî istek ve arzulardan uzak, ayıpsız ve kusursuz olan tevhid ve şeriat ilminin yaygısı üzerindedirler."

---

[57] Tevbe, 105
[58] Bakara, 189
[59] Talâk, 2-3

40-Tedbir ve tevekkül

Allah'ın yanısıra tedbir alacağım diye uğraşmaktan vazgeç. Allah'ın yanısıra tedbir almaya çalışan kimse şu köleye benzer:

Efendisi onu, kendine bir elbise diktirmesi için bir şehre gönderir. Köle şehre varınca, nerede oturayım, kim ile evleneyim diyerek zihnini bu işlerle meşgul eder. Bütün gayretini ve vaktini bu uğurda kullanır.

Efendisi, kendisini geri çağırıncaya kadar emrini böylece gözardı eder. Efendisinin, emrini bırakıp nefsinin istekleriyle meşgul olan bu köleye vereceği ceza; ona küsmek, hiddetlenip, kızmaktır.

Ey mü'min!

Sen de o köle gibisin. Allah seni bu geçici dünya üzerinde yarattı. Sana burada kendisine ibadet etmeni emretti. Sana bir iyilik olmak üzere ihtiyaç duyacağın bütün tedbiri yerine getirmeyi de üzerine aldı.

Sen efendine karşı görev ve sorumluluklarını ihmâl ve terk edip, kendi nefsinin ihtiyaçlarını yerine getirme ile, onları çekip çevirmeyle meşgul olacak olursan, hidayet yolundan çıkmış, felaket yollarına girmiş olursun.

Tedbirli olan ile olmayanın Allah katındaki durumları şuna benzer:

Bir hükümdarın iki kölesi vardır. Bunlardan biri, giyim kuşama, yemek ve içeceğe fazla meyletmeyip, daha çok

hükümdarın emirlerini yerine getirmeyle meşgul olur. Onun amacı, sadece efendisinin hizmetini görmektir.

Bu amaç, onu kendi istek ve arzularıyla ilgilenmekten alıkoyar. Diğer köleye gelince, hükümdarın ne zaman ona ihiyacı olsa, onu kendi elbisesini yıkarken, kendi bineğini tımar ederken, kıyafetine çekidüzen verirken bulur.

Birinci köle, bütün dikkat ve gayretini hükümdarın emirlerine yönelttiği için ikinci köleden daha değerlidir. Çünkü köle asıl olarak kendi nefsinin hizmeti için değil, sahibinin hizmetini görmesi için vardır.

İşte basiret ve tevfik sahibi kul bu köle gibidir. Onu ne zaman görsen, kendi sevdiği ve önem verdiği işleri değil; ancak Allah'a karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirirken bulursun.

Basiret sahibi insan bu şekilde hareket edince, Allah da onun bütün işlerini üzerine alır. Allah'a olan güvenindeki ihlas ve dürüstlüğünden dolayı ona en büyük ihsan ve bağışlarını yapar.

Allah şöyle buyurmuştur:

"**Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter.**"[60]

Gaflet içinde bulunan insan bu şekilde değildir. Onu da ne zaman görsen, geçimini temin etme, kendisini özlem ve arzularına ulaştıracak şeyleri elde etme çabası ve uğraşısı içinde bulursun.

Kulun Allah ile durumu, annesinin yanındaki çocuğun durumu gibidir. Anne, bakımını ve geçimini üstlendiği çocuğunun bakım ve geçimini karşılamayı asla ihmal etmez. Himaye ve korumasını asla üzerinden eksik etmez.

Allah ile mü'minin durumu da bundan ibarettir. Allah onun her şeyini üstlenmiştir. Ona her tür nimet ve imkânı sunan, belâ ve sıkıntıları ondan uzaklaştıran O'dur.

---

[60] Talâk, 3

Yine kulun Allah ile durumu şu köleye benzer ki, efendisi ona falan şehre gitmesini, oradan da başka bir şehre daha yolculuğa çıkmasını emreder ve işini sağlam tutarak, gerekli hazırlığını yapmasını ister.

Efendisi köleden o yere gitmesini isteyince, gerekli hazırlıklar kapsamında değerlendirilmek üzere sağlığını korumasına yardımcı olacak nimet ve imkanlardan yararlanmasına da izin vermiş demektir. Allah ile kulun durumu bundan ibarettir.

Bu geçici dünya üzerinde onu yaratmış ve buradan tekrar gideceği diğer vatan için hazırlanmasını ona emretmiştir. Allah şöyle buyurmaktadır:

"(Ey müminler! Ahiret için) azık edinin. Bilin ki azığın en hayırlısı takvâdır. Ey akıl sahipleri! Benden (emirlerime muhalefetten) sakının."[61]

Allah kuluna ahiret için azık edinmesini emrettiği zaman bu hususta kendisine yardımcı olacak nimet ve imkanlardan yararlanmayı da ona mubah kılmış olduğu açıktır.

Yine kulun Allah ile durumu şu işçi gibidir ki, hükümdar onu sarayına getirtip, ondan bir işi yapmasını ister. Hükümdar sarayına getirdiği bu işçiyi çalıştırıp da onu yemeksiz bırakacak değildir. Çünkü hükümdar, işçiden daha zengin ve cömerttir. İşte kulun Allah ile olan durumu da budur.

Dünya Allah'ın sarayıdır. Saraydaki işçi sensin, yapman istenen iş kulluk ve ibadettir, işin karşılığında verilecek ücret ise, cennettir. Allah salih amel işlemeni sana emredecek; sonra da bu emri yerine getirmene yardımcı olacak nimet ve imkanlardan seni mahrum bırakacak değildir.

Yine kulun Allah ile durumu şu kölenin hükümdarla olan durumuna benzer. Hükümdar ona falan yerde yerleşip, orada düşmanla savaşmasını emreder. Hükümdarın bu emrinden, düşmanla savaşta köleye yardımcı olacak o yerin

---

[61] Bakara, 197

nimet ve imkanlarından geçici olarak yararlanma iznini de verdiği bilinen bir husustur.

Kulların durumu da bu şekildedir. Allah, onlara nefis ve şeytanla savaşmalarını emretmiştir. Allah şöyle buyurmuştur:

"**Allah uğrunda, hakkını vererek cihad edin.**"[62]

"**Çünkü şeytan, sizin düşmanınızdır, siz de onu düşman sayın. O, kendi taraftarlarını ancak ateş ehlinden olmaya çağırır.**"[63]

Allah, kuluna savaşmasını emrettiği zaman şeytanla savaşta kendisine yardımcı olacak, savaş alanının nimet ve imkanlarından da yararlanmasına izin vermiştir.

Aksi takdirde sen ona itaat ve kulluk edemez, hizmetinde bulunamazsın.

---

[62] Hac, 78

[63] Fâtır, 6

41-Ezelde senin için takdir edilmemiş olan senin değildir

Kulların Allah ile durumu, kölelere sahip hükümdarın köleleriyle olan durumuna benzer.

Hükümdar, mevcut yerden farklı bir yerde bir yerleşim yeri kurarak, kölelerini oraya nakletmek ister. Bu yeni yerleşim yerini iyice süsleyip güzelleştirir. Oraya ağaçlar diker, nefislerin arzu edeceği her şeyi orada hazır eder.

Düşünebiliyor musun?

Hükümdarın, köleleri için yeni yere yerleşmelerinden sonra onlara verilmek üzere hazırladığı şeylerde tutumu bu olursa, mevcut yerleşim yerlerindeki az bir miktardaki nimet ve imkanlardan onları hiç men eder mi?

Zira o, onlar için karşılıksız büyük iyilikler hazırlamıştır.

Kulların Allah katındaki durumları da budur.

Onları dünyada yerleştirip, cenneti de onlar için asıl ikamet yeri olarak hazırlamıştır.

Dünyanın nimet ve imkanlarından onları mahrum etmeyi istemekle beraber varlıklarını devam ettirecekleri, ihtiyaçlarını görecekleri kadar yararlanmalarını murad etmiştir. O (c.c.), şöyle buyurmaktadır:

"Ey Peygamber! Temiz olan şeylerden yiyin; güzel işler yapın. Ben sizin yaptıklarınızı hakkıyla bilmekteyim."[64]

"Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanla-rından yiyin, eğer siz yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız O'na şükredin."[65]

Allah senin için kalıcı ve sürekli olanı hazırlayınca, geçici olandan da seni mahrum edecek değildir.

Seni yalnızca kaderinde olmayandan uzak tutar.

Ezelde senin için takdir edilmemiş olan ise zaten senin değildir.

---

[64] Mü'minûn, 51

[65] Bakara, 172

42-Dünya telaşıyla ahireti unutmak

Dünyanın meşgale ve endişesine dalıp da ahiret için hazırlık yapmayı ihmal ve terk eden kimse, kendisini parçalamak için gelen vahşi hayvana aldırmayıp, üzerine konmuş sineğin derdine düşen ve bu boş uğraşı yüzünden asıl tehlikeye karşı hazırlıksız kalan insana benzer. Bu kimse, ancak zekaca gelişmemiş, akılsız biri olabilir. Akıllı insan, karşı karşıya kaldığı aslan tehlikesi nedeniyle sinekle ilgilenmeyi bırakır.

Dünyanın meşgale ve sıkıntılarıyla uğraşmaktan, onun keder ve sıkıntılarından dolayı ahiret için azık hazırlamayı akledemeyen insanın bu tutum ve hali, onun akılsızın biri olduğunu gösterir. Çünkü biraz zeka ve feraseti olsaydı, kendisi için hazırlık yapmakla yükümlü olduğu ahiret için çaba gösterirdi. Rızk endişesiyle bütün ömrünü tüketmezdi. Elbette ahiretin keder ve meşgalesi karşısında rızık kaygısı ve uğraşısı, aslan tehlikesi karşısında sinek tehlikesi gibidir.

43-İnsan mülkün emanetçisidir, sahibi değil

Kul, hükümdarın bir kölesi gibi olduğunu, efendisinin yanında kendisinin hiçbir şeye sahip olmadığını anlamalıdır. Vermeyip katında tuttuğuna da, bahşedip verdiklerine de güvenmemelidir. Bilakis efendisinin kendisi için tercih ettiğini tercih etmelidir.

Efendisinin arzusunun biriktirip tutma yönünde olduğunu anlayınca, kendisi için değil, efendisi için biriktirir.

Efendisinin arzusunun harcamak ve dağıtmak yönünde olduğunu anlayınca da onun rızasının bulunduğu yeri tespit eder ve oraya harcar.

Köle, vermeyip biriktirdiklerinden dolayı ayıplanamaz. Çünkü o kendisi için değil, efendisi için tutmuş ve biriktirmiştir.

İrfan sahipleri de bu köle gibidirler. Bir şeyi harcamış, dağıtmış olsalar, bunu Allah için yapmışlardır. Dağıtmayıp, kendi yanlarında tutmuş, biriktirmiş olsalar, yine bunu Allah için yapmışlardır.

Onlar işlerinde Allah'ın rızasını gözetirler. Harcayıp dağıtmalarıyla da, dağıtmayıp kendi yanlarında biriktirmeleriyle de sadece O'nun hoşnutluğunu kazanmayı amaçlarlar.

Onlar, hazineyi korumakla görevli güvenilir kimselerdir. itibarlı ve itaatli kullardır. Allah, onları eşyaya köle olmaktan kurtarmıştır. Varlıkların sevgisi gönüllerinde yer etmemiştir.

Çünkü kalplerini dolduran Allah sevgisi, O'nun azameti ve yüceliği, onları başka sevgilerden alıkoymuştur.

Allah'ın, kendilerine de, kendilerinin sahip olduklarına da malik olduğunu bildikleri için O'ndan kendilerine ulaşanlar, kendilerine ulaşmazdan önce Allah'ın hazinesinde nasıldılarsa, yine o şekildedir.

44-Rızık konusunda şüphe etmek, rızkı verenden şüphe etmektir

Allah, kendisinin yanısıra tedbirden vazgeçen kimse için güzel tedbiri yerine getirmeyi üstlenmiştir.

Tedbir iki çeşittir:

a) Eleştirilen tedbir

b) Övülen tedbir

a) Eleştirilen tedbir

Nefsin hoşnutluğunu amaçlayan, içinde Allah'ın rızasının bulunmadığı her tedbirdir. Günah işlerde, gaflette, riya ve gösterişle yerine getirilen ibadet gibi durumlarda yapılan tedbirler bunun örnekleridir. Bu amaçlarla yapılan her tür tedbir girişimi eleştirilmiş ve ayıplanmıştır. Çünkü bu davranışlar, ya azabı ya da Allah'tan hicabı gerektirir.

Aklın kıymetini bilen, Allah'tan utanır da aklını, kendisini Allah'a yaklaştırmayan, O'nun sevgisini kazanmayı sağlamayan işlerde kullanmaz. Akıl, Allah'ın kullarına bahşettiği en büyük nimettir. Allah yarattığı varlıklara, "meydana getirme" ve varlıkların sürekliliğini sağlıyacak "medet" nimetlerini lutfetmiştir. Bütün varlıklar bu iki nimette ortaktırlar.

Allah, Adem oğlunu diğer varlıklardan seçip ayırmayı murad etti ve ona akıl nimetini bahşederek, bununla onu güçlü yaptı. Akıldan ötürü onu diğer varlıklardan üstün yaptı. Sahip olduğu akıl dolayısıyla insan üzerindeki bütün nimetle-

rini tamamladı. Akılla, aklın tam oluşuyla ve nuruyla dünya ve ahiret hayatının düzenleri tam ve eksiksiz olur.

Öyleyse akıl nimetini, Allah yanında kıymet ve değeri olmayan dünyalık amaçlarla kullanmak, bu nimetin kadrini bilmemek, nankörce hareket etmektir.

Nihayet dönüp varacağı ahiret hayatını mamur etme kaygısıyla aklı kullanmak ise, onu bahşeden ve onu kendi nurundan manevî olarak aydınlatan Allah'a karşı şükrünün yerine getirilmesi için daha uygun ve daha doğrudur. Allah'ın sana yaptığı iyilikler akıl sayesindedir.

Bu nedenle aklını, Allah katında kıymetsiz olan dünya uğrunda kullanma. Allah Resûlü (s.a.v.) dünya hakkında şöyle buyurmuştur:

"*Dünya, iğrenç bir cifedir.*"

Allah Resûlü (s.a.v.), Dahhak'a:

"*Yemeğin nedir?*" diye sordu. Dahhak:

"*Et ile süt.*" cevabını verdi. Allah Resûlü:

"*Bunlar yenildikten sonra neye dönüşür?*" dedi. Dahhak:

"*Ey Allah'ın Resûlü! Senin de bildiğin şeye.*" dedi. Allah Resûlü:

"*Allah, Adem oğlundan çıkanı, dünya için bir benzetme yapmıştır.*" buyurdu.

b) Övülen tedbir:

Bu, seni Allah'a yaklaştıran tedbirdir. Yaratıklarından, ya hakkı ödeyerek veya hak sahibiyle helâlleşerek, uzaklaşmak, alemlerin Rabbi Allah'a nasuh tevbe etmek, nefsin arzu ve azgınlıklarının önüne geçmek, şeytanı yenmeyi sağlayan derin düşünce gibi işlerde yapılan hazırlık ve çalışmalar bu tedbirin örnekleridir.

Allah Resûlü (s.a.v.)şöyle buyurmuştur:

"Bir saatlik tefekkür yetmiş senelik nafile ibâdetten iyi ve üstündür."

45-Dünya için tedbir, ahiret için tedbir

Dünyada yapılan hazırlık ve çalışmalar iki çeşittir:

a) Dünya için olan tedbir

b) Ahiret için olan tedbir

a) Dünya için olan tedbir

Sebepler dünyasında, övünç vesilesi olmak üzere mal toplamak ve biriktirmek üzere yapılan hazırlık ve çalışmalardır. Dünyada çoğalan şey, beraberinde gaflet ve aldanışı da çoğaltır. Bunun göstergesi de kişinin itaatten muhalefete varmasıdır.

b) Ahiret için olan tedbir

Dünyada ahiret için olan tedbir; helâlinden kazanıp yemek, yoksullara iyilik ve ihsanda bulunmak ve insanlardan korunmak üzere alış veriş merkezlerinde gerekli önlemleri almak, hazırlıklar ve çalışmalar yapmak bunun örnekleridir.

Bu tedbirin göstergesi; serveti yığıp, dünyevî amaçlarla çoğaltmaya çalışmamak, iyilik ve ikramlarda bulunmaktır.

Buradan, dünyayı isteyen herkesin eleştirilip, ayıplanamayacağı anlaşılmaktadır. Eleştirilen kimse, dünyayı Rabbi için değil kendisi için; ahireti için değil dünyası için arzulayıp isteyen kişidir.

Bu durumda insanlar iki gruba ayrılırlar:

a) Dünyayı dünya için isteyenler

b) Dünyayı âhiret için isteyenler

Şeyhimiz Ebû Abbas el-Mersî'yi şöyle derken dinledim:

"İrfan sahibinin dünyası da, ahireti de yoktur. Onun dünyası ahireti için, ahireti de Rabbi içindir."

Sahabenin ve selef-i salihinin durumları budur.

Onlar hangi sebep ve çareye sarıldılarsa, bununla Allah'a yaklaşmayı murad ettiler ve O'nun razı olduğuna tâbi oldular. Onlar yaptıklarıyla dünyayı, dünyanın süsünü ve neşesini amaçlamadılar. Allah onlar hakkında övgüyle şöyle söz eder:

"**Muhammed Allah'ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler.**"[66]

Sen, Allah'ın sevdiği, Resulü'nün sahabesi olarak seçtiği ve Kur'an-ı Kerim'e muhatap yaptığı bir toplum hakkında ne düşünürsün? Kıyamete kadar her mü'min üzerinde onların sayısız iyilikleri vardır.

Zira onlar, hikmeti ve dinin hükümlerini Allah Resûlü (s.a.v.)'den alarak bize ulaştırdılar. Helal ve haramı açıkladılar. Özel olanı ve genel olanı anlattılar. Ülkeler fethedip, şirk ve inkar ehlini dize getirdiler.

Allah Resûlü (s.a.v.), sahabesi hakkında şöyle buyurmuştur:

"*Ashabım yıldızlar gibidir; hangisine uyarsanız, hidâyete erersiniz.*"

Allah sahabeyi birçok güzel vasıflarla andıktan sonra şöyle buyurmaktadır:

"**(Allah'ın verdiği bu ganimet malları,) yurtlarından ve mallarından uzaklaştırılmış olan, Allah'tan bir lütuf ve**

[66] Fetih, 29

rıza dileyen, Allah'ın dinine ve Peygamberine yardım eden fakir muhacirlerindir. İşte doğru olanlar bunlardır."[67]

Bu ayet, sahabenin ne maddî, ne de manevî olarak dünyayı istemediklerini, dünyaya ilişkin talepleriyle gerçekte Allah'ın rızasını ve lütfunu amaçladıklarını göstermektedir.

Allah başka bir ayette şöyle buyurmaktadır:

"(Bu kandil) birtakım evlerdedir ki, Allah (o evlerin) yücelmesine ve içlerinde isminin anılmasına izin vermiştir. Orada sabah akşam O'nu (öyle kimseler) tesbih eder."[68]

Allah, onları, sebeplerden, ticaret ve alışveriş yapmaktan uzak tutmadı. Allah'ın haklarına riayet ettikleri takdirde sahip oldukları zenginlik onların övgüye değer olmalarına engel olmamıştır.

Abdullah b. Utbe şöyle anlatmıştır:

"Osman b. Affan'ın şehit edildiği gün yüz bin beş yüz dinarı ile bir milyon dirhem parası bulunuyordu. Ayrıca bin at, bin köle, Eris, Hayber ve Vadilkura arasında iki yüz dinar değerinde verimli bir araziye sahipti.

Amr b. As'ın öldüğünde üç yüz bin dinarı vardı. Zübeyir b. Avvam'ın öldüğünde serveti elli bin dinara ulaşmıştı. Bin at ve bin kölesi vardı. Abdurrahman b. Avf'ın zenginliği de halk içinde bu anılanlardan daha fazla yaygınlık kazanmıştı."

Dünya, onların gönüllerinde değil, avuçlarındaydı. Yoklukta sabrettiler, varlıkta şükrettiler.

Allah ilk önce onları yoksullukla imtihan etti. Böyle yaptı ki, nurları tamam olup, iç dünyaları tümüyle arınsın. Bunun ardından onlara dünyayı bahşetti.

Eğer varlık onlara yokluktan önce verilseydi, belki bazıları bundan olumsuz etkilenebilirdi. Yakîn kendilerinde iyice yerleştikten sonra, kendilerine mal verildi.

---

[67] Haşr, 8

[68] Nûr, 36

Sahip oldukları serveti güvenilir bir hazine sorumlusu gibi kullanarak, alemlerin Rabbi Allah'ın şu emrine boyun eğdiler:

"Sizi, üzerinde tasarrufa yetkili kıldığı şeylerden harcayın."[69]

Dünya, bu şekilde, ashabın gönlünde değil, avuçlarındaydı. Örnek istersen, Hz. Ömer'in servetinin yarısını, Hz. Ebû Bekir'in servetinin tamamını, Abdurrahman b. Avf'ın, ticaret eşyasıyla yüklü yedi yüz deveyi Allah yolunda ortaya koymaları ve Hz. Osman'ın koca "Zorluk Ordusu"nu tek başına donatması yeterlidir.

Allah hepsinden ebedî olarak razı olsun.

Ayetler, onların dışlarını ve içlerini arındırmalarını, şanlı ve şerefli davranışlarını anlatmaktadır.

Bütün bunlardan tedbirin iki çeşit olduğu anlaşılmaktadır:

a) Dünya için olan tedbir. Gaflet içinde olanların tedbiri bu çeşittendir.

b) Ahiret için olan tedbir. Ashabın ve selef-i salihinin tedbirleri de bu çeşite girmektedir. Allah'ın hoşnutluğu onların üzerine olsun ve bizi onlara tâbi olanlardan yapsın.

Amin; binlerce, binlerce kez amin.

---

[69] Hadîd, 7

46-Allah'ın, kuluna seslenmesi

Burada tedbir ve rızk konusunda Allah'ın, hakikat hatiflerinin[70] diliyle kuluna gizli konuşmasını ele alıyoruz:

Ey kulum!

Dikkatle dinle. Her şeyin tarafımdan sana bolca geldiğine şahitsin. Kulak ver ki, zira ben senden uzak değilim. Sen nefsin için tedbir almadan önce ben, senin için tedbirimle var idim. Sen de nefsin için kendini dikkate alma. Sen daha var olmadan önce ben, senin gözetimine kefil oldum. Hâlâ bu gözetimimi sürdürüyorum.

Yaratmak, şekil ve biçim vermek, hüküm ve tedbirde bulunmak sadece bana aittir. Yaratma ve biçim vermede niçin bana ortak oluyorsun? Bana hikmetimde, yönetim ve tedbirimde ortak olma. Kendi mülkümde her şeyi önceden düşünen, biricik tedbir sahibi benim. Bunda bir dayanak ve yardımcım da yoktur. Ben otorite ve saltanatımda tekim; yardımcıya ihtiyacım yok.

Ey kulum!

Sen henüz yaratılmadan senin yararına tedbirler alana, istek ve maksatta ortak olmaya çalışma. Sana iyi niyetlerle yaklaşana sen inatla karşılık verme. Ben sana iyi niyetlerle

---

[70] Hatif: Görülmeyen fakat sesi duyulan. Gaipten ses veren melek.-Mütercim.

yaklaşmayı kendime âdet edindim; öyleyse sen de benim yanım sıra tedbiri terket.

Ey kulum!

Tecrübenin ardından şüphe mi?! Bir şey apaçık anlaşıldıktan sonra şaşkınlık mı?! Allah'ın dosdoğru yolu açıkça belli olduktan sonra sapıklık mı?!

Sen, hükümranlığın bana ait olduğunu kabul etmiştin. Sen de benim hükümdarlığımın bir parçasısısın. O halde rabliğim konusunda benimle tartışma. İlahlığıma, kendi tedbirinle aykırı düşme. Seni, ne zaman sana muhtaç yaptım ki, kendine çözümler ve çareler arıyorsun? hükümdarlığıma ait bir şeyi başkasına ne zaman teslim ettim ki, o seni doyursun. Tedbirini bizzat üstlendiğim kimse ne zaman bir zarar ve ziyana uğradı? Yardımcısı ben olduğum kimse ne zaman yardımsız kaldı?

Ey kulum!

Benim hizmetimle meşgul olmak, pay ettiğimi talep etmekten seni kesinlikle alıkoymalıdır. Bana olan hüsnü zannın da Rabliğim konusunda ithamlarda bulunmaktan seni engellesin. İyilik ve ihsan sahibinin töhmet altına alınması doğru değildir. Güç ve kudret sahibiyle kavgaya girilmez. Her şeye, her istediğini yapacak surette gâlip ve hâkim olan ve hükmünün dışına hiçbir şeyin çıkamadığı zata karşı durulmaz, aykırı olunmaz. Hüküm sahibine itiraz edilmez. İnce ve en gizli işleri bütün incelikleri ile ve kolaylıkla bilen ve nasıl yapıldığı gizli olan, en lâtif şeyleri yapan ve varlıkların ihtiyaç duyduklarını lütfuyla verenin yanısıra, hiçbir sıkıntı insana zor gelmez. Benim yanım sıra istek ve maksatlar ortaya koymayı terkeden kimse mutlaka başarıya ulaşmıştır. İşlerini bana havale edenin işleri mutlaka yolunda gider. Her hareketinde beni zikreden muhakkak yardımıma mazhar olur. Sebeplerime yapışan kimse elbette sebeplerin en sağlamına tutunmuştur.

Ey kulum!

Senden sadece bizi istemeni, bizimle beraber başkasını istememeni istiyoruz. Senden sadece bizi tercih etmeni, bizimle beraber başkasını tercih etmemeni istiyoruz. Başkasından değil sadece bizden razı olduğunda biz de senden razı oluruz.

Ey kulum!

Benim yeryüzümde ve gökyüzümde olan tedbirime teslim olduğun ve her ikisinde tek hükümran olduğuma teslim olduğun gibi varlığını da bana teslim et. Sen benimsin, benimle beraber tedbir almaya kalkma. Sen benimle birliktesin. O halde beni vekil edinip, kefil olarak da bana güven ki, sana bolca bağışta bulunup, büyük bir şeref bahşedeyim. Vah sana! Biz senin şeref ve haysiyetini, seni nefsinin işleriyle uğraştırmaktan ulvî yaptık; o halde sen de şeref ve haysiyetini küçük düşürme.

Ey kulum!

Benimle tartışan, gerçekte bana iman etmemiştir. Benim yanımsıra tedbir alan, beni birlememiştir. İndirdiğimin dışında bir şeye razı olan, benden razı olmamıştır. Benimle birlikte başkasını da tercih eden, beni tercih etmemiştir. Kahrıma boyun eğmeyen, emrime itaat etmemiştir.

Nefsin için tedbir istemişsen, cahilsin demektir. Peki, nefsin için tedbire başvurmuşsan nasıl olacak? Bir şeyi benimle birlikte tercih edersen, insaf etmemiş olursun. Peki, beni bırakıp onu tercih edersen, nasıl olacak?

Ey kulum!

Elinde olanla kalben mutmain olup ta, benim katımda olanla mutmain olmazsan, bu sana cahillik olarak kafi gelmez mi? Ben, senin beni tercih etmeni tercih ediyorken, sen benim senin için olan tercihimden başkasını mı tercih ediyorsun?

Ey nefsi hakkında kaygılı kul! Onu bize bırakırsan, rahat edersin. Vah sana! Tedbirin ağır yükünü Rububiyet kuvvetinden başkası taşıyamaz. İnsanın zayıflığı onu taşımaya güç yetiremez. Vah sana! Sen taşınansın, bunu değiştirip taşıyıcı olma. Biz senin rahata ermeni diledik, böyleyken sen kendini yorma.

Ey kulum!

Ben sana, bana hizmet etmeni emrettim, taksimatımla da sana kefil oldum. Ama sen emrimi yerine getirmedin, kefaletimde de şüpheye düştün. Taksimatımla sana kefil olmakla yetinmeyip; ayrıca bunun için yemin ettim. Sonra yemin etmekle de yetinmedim, bir de akleden kullara örnek getirip, şöyle buyurdum:

"**Semada da rızkınız ve size vâdedilen başka şeyler vardır. Göğün ve yerin Rabbine andolsun ki bu vaad, sizin konuşmanız gibi kesin ve gerçektir.**"[71]

Bana isyan edeni rızıklandırırım da, itaat edip, dua edeni rızıklandırmaz mıyım. Vah sana! Ağaca su veren, onu dikendir. Yaratılmışa yardım eden de, onu yaratandır. Yaratıkları yaratmak benim işim, yardımla onları desteklemek de benim sorumluluğumdadır. Yaratmak benim işim, onları rızıkla desteklemek de benim sorumluluğumdadır. Seni evimde konuk eder de lütuf ve ihsanımdan mahrum eder miyim? Seni kâinata salar da yardımsız bırakır mıyım? Seni varlık dünyasına çıkarır da cömertliğimden yoksun bırakır mıyım? Lütuf ve ihsanlarımı sana hazırladım; rahmetimi de senin üzerinde tecelli ettirdim. Dünyayı vermekle yetinmedim, senin için cenneti hazırladım. Cenneti vermekle de yetinmedim, cemalimi görmekle seni onurlandırdım.

Ben bunları yapan olduğum halde iyiliklerimde nasıl şüpheye düşersin? Beni tercih et, başkasını bana tercih etme. Kalbini samimi ve yürekten bağlılıkla bana döndür. Kalbini

---

[71] Zâriyât, 22-23

bu şekilde bana döndürdüğünde, lütfumun inceliklerini ve cömertliğimin güzelliklerini sana gösteririm.

Yemin olsun ki, ben hakikat sahiplerine yolumu gösterdim. Hak yolunda gideceklere hidayet yollarımı açıkladım. Böylelikle yakîn sahipleri bana gerektiği şekilde teslim olup, mü'minler de Allah'a güvenlerini gösterdiler. Anladılar ki, gerçekten ben onlar hakkında en hayırlı olanım. Onlar için gerçekleştirdiğim tedbir; onların kendileri için yaptıkları tedbirlerinden daha hayırlıdır.

Rububiyetime teslim olup, boyun eğdiler. İşlerini bana havale ederek, nefislerini benim için terk ettiler. Bunun karşılığında ben de onların nefislerine rahatlık, akıllarına nur ve kalplerine marifet verdim. Bu mükâfatım, bu geçici dünya hayatındadır. Bana döndüklerinde, katımda onlara daha büyük bir makam ve yerleşim vereceğim. Onları cennetime yerleştirdiğimde de onlara hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir beşer kalbinin düşünemediği nimetler vardır.

Ey kulum!

Geleceğe ait bir hizmeti senden istemedim. O halde sen de geleceğe ait bir kısmeti benden isteme. Senden bana hizmet etmeni istediğim zaman senin rızkını da üstleniyorum. Sen beni unutsan da ben asla seni unutmuyorum. Çünkü sen henüz beni hatırlamadan önce ben seni hatırlamıştım. Bana isyan etsen de rızkım sana ulaşmaya devam edecektir. Sen benden yüz çevirdiğin halde sana davranışım böyle olursa, sen bana yöneldiğinde sana nasıl davranacağımı düşün.

Kahrıma boyun eğmezsen, kadrimi gereği gibi takdir edemezsin. Emir ve yasaklarıma riayet etmezsen, lütuf ve ihsanımın hakkını da yerine getirmezsin. Öyleyse benden yüz çevirme. Benden yüz çevirirsen, yerimi dolduracak kimseyi

kesinlikle bulamayacaksın. Benden başkasıyla aldanma; seni benden müstağni yapacak hiç kimse olamaz, yoktur.

Kudretiyle seni yaratan ve lütuf ve ihsanları sana sunan benim. Benden başka yaratıcı olmadığı gibi benden başka rızık verici de yoktur. Ben yaratır da sonra o yarattığımı başkasının insafına bırakır mıyım? Ben alicenaplığımdan cömertçe harcayanım; kullarımı bu cömertliğimden yoksun bırakır mıyım? Herkese lütuf ve ihsanda bulunan benim.

Ey kulum!

Ben kulların Rabbiyim; bana güvenip dayan. Kendin için istemeyi bırak ki, istediğini sana vereyim. Geçmişte sana ulaşan lütuflarımı ve sevgi hakkımı unutma.

47-İbn Ataullah el-İskenderî'nin Allah'a niyazı

Allah'ım! Ben zenginken fakirim; fakirken nasıl fakir olmam?! Ben bilgime rağmen son derece cahilim; bilgisiz olunca nasıl cahil olmam?

Allah'ım! Ben alçaklığıma ve cimriliğime uygun davranışlar, sen de zenginlik ve cömertliğine uygun davranışlar gösteriyorsun.

Allah'ım! Ben güzel bir şey ortaya koymuşsam, bu senin alicenaplığındandır; üzerimde minnet hakkın vardır. Yok, kötü bir şey ortaya koymuşsam, bu da senin adaletindendir; aleyhime delil göstermek de ancak senin hakkındır.

Allah'ım! Sen benim ezelî vekilim olduğun halde beni nefsime nasıl ısmarlarsın? Sen benim biricik yardımcım iken, haksızlık ve zillete nasıl uğrarım? Sen bana lütuf ve ihsanlarını sürekli sunarken, ben nasıl zarar eder ve kaybederim?

İşte ben, sana olan ihtiyacımla sana tevessül ediyorum. Mümkün olmayan bir hal ile sana nasıl tevessül edeyim? Sana gizli olmayan halimi sana nasıl şikâyet edeyim? Kalbimdeki sence bilinen sırlarımı sana nasıl açıklayayım? Benim ümit ve beklentilerim, elçilerin hükümdara yürüyerek gelmeleri gibi sana geldiği halde nasıl ziyana uğrarım? Benim durumum seninle var ve sana dönük iken nasıl güzel olmaz?

Allah'ım! Benim şu koyu cahilliğime rağmen lütfun bana ne kadar çoktur! Şu kötülük ve suçlarıma rağmen bana karşı ne kadar merhametlisin!

Allah'ım! Sen bana ne kadar yakınsın ve ben senden ne kadar uzağım!

Allah'ım! Bana karşı şefkat ve merhametin ne büyüktür! Bütün bunlara rağmen beni senden alıkoyup, uzaklaştıran nedir?

Allah'ım! Alçaklığım, hor ve zelil oluşum konuşmamı engelliyorsa da senin zenginlik ve cömertliğin beni konuşturuyor. Kötü hal ve hareketlerim, beni ümitsizliğe düşürüyorsa da ihsanın ümit veriyor.

Allah'ım! Güzellikleri bile kötülük olan insanın, kusurları nasıl kötülük olmaz. Gerçekleri bile kuru iddialardan ibaret olan insanların kuru iddiaları nasıl olur?

Allâhım! Sen kahhar iken ben nasıl gayret ederim? Sonra nasıl gayret etmem ki, sen emrediyorsun.

Allah'ım! Beni sana kavuşturacak bir hizmetle huzurunda durdur.

Allâhım! Var olmak için sana muhtaç olan, senin varlığına nasıl delil olabilir? Gizli değilsin ki, seni gösterecek bir kanıta ihtiyacın olsun. Uzak değilsin ki, varlıklar sana ulaştıracak birer rehber olsunlar.

Allah'ım! Seni kendi üzerinde gözetleyici kabul etmeyen göz kördür. Sevginden nasiplendirmediğin kulun ticareti de zarar etmiştir.

Allah'ım! Zelil ve hakir durumum sana gizli değildir. Rızanı kazanmayı senden ister, seni sana delil getiririm. Sen de bana nurunla yolunu göster ve doğru bir kullukla beni huzurunda durdur.

Allah'ım! Hazinende ki gizli ilimden bana da öğret ve beni korunmuş bulunan ism-i şerifinin sırrı ile koru.

Allah'ım! Beni sana yakın olanların hakikatleriyle hakikate ulaştır ve cezbe sahiplerinin yollarında yolcu kıl.

Allah'ım! Beni tedbirinle tedbirde bulunmaktan ve benim için seçtiğinle seçme zahmetinden kurtar. Beni çaresizliğimin merkezlerinde durdur.

Allah'ım! Beni nefsimin zilletinden çıkar. Kabrimin yerle yeksan olacağı zaman gelip çatmadan önce şüphe ve şirkimden beni arındır.

Allah'ım! Yalnızca senden yardım istiyorum, bana yardım et. Sadece sana güvenip dayanıyorum; beni senden başkasına ısmarlama. Yalnızca senden istiyorum; beni isteklerimde boş çıkarma. Senin zenginlik ve cömertliğine değer veriyor ve rağbet ediyorum; beni mahrum etme. Zatı cenabına intisap ediyorum, beni lütfundan uzaklaştırma. Sadece senin kapında duruyorum, beni kapından kovma!

Allah'ım! Kaza ve kader bana galip geldi. Nefsanî özlem ve arzular, beni bağladı. Sen bana yardımcı ol. Beni zenginlik ve cömertliğinle zenginleştir ki, seninle isteklerim son bulsun. Sen ki, veli kullarının kalplerinde marifet nurlarını yaktın da onlar seni tanıyıp, birlediler. Sen ki, dostlarının kalplerinden kendinden başkasını çıkardın da senden başkasını sevmediler. Bütün varlıklar onları ürküttüğünde sen onların dostu oldun. Sen ki, onları doğru yoluna erdirdin de hakikat kendilerine belli oldu.

Seni kaybeden neyi bulmuştur? Seni bulan neyi kaybetmiştir? Seni bırakıp, senden başkasından hoşnut olan kimse ziyana uğramıştır. Senden yüz çevirerek başkasına yönelen zarar etmiştir.

Sen henüz lütuf ve iyiliklerini sürdürüp dururken, senden başkasına nasıl ümit bağlanır? Sen cömertliğini değiştirmediğin halde senden başkasından nasıl istenir?

Ey dostlarına dostluğunun hazzını tattırıp da dostlarının huzurunda saygı ile durdukları zat! Ey veli kullarına heybetinin elbiselerini giydirip de onların kendi izzetiyle izzet bularak, huzurunda durdukları zat! Sen, seni zikredenler henüz

varlık dünyasında görünmezden önce onları zikredensin. İbadet ehli insanlar sana ibadetle yönelmezden önce onlara ihsanda bulunansın. İsteyenler henüz istemeden önce dileklerini yerine getirensin. Bize bağışı çok olansın.

Beni rahmetinle kendine yakınlaştır ki, sana ulaşabileyim. Beni cömertliğinin cazibesiyle kendine doğru çek ki, sana doğru gelebileyim.

Allah'ım! Sana ne kadar karşı gelip, isyan etsem de rahmetinden ümidim kesilmez. Sana ne kadar ibadet etsem de korkum benden ayrılmaz. Beni, gördüğüm her şey sana sevketti. Zenginlik ve cömertliğine dair verdiğin ilim, beni kapında durdurdu. Sen benim ümidimken, benim ümidim nasıl boşa çıkar? Ben sadece sana dayanıp güvenirken, ben bu güvenimle nasıl hor ve hakir düşürülürüm?

Sen beni zilletin ortasına düşürmüşken, ben nasıl izzet umabilirim? Sen beni kendine ait gösterirken, ben nasıl izzetli olmayı ümit etmem? Sen beni yoksulluk içinde bırakırken, ben nasıl fakir olmam? Beni cömertliğiyle zenginleştiren sen iken nasıl fakir olabilirim?

Senden başka ilâh yoktur. Sen her şeye kendini tanıttığın için seni bilmeyen kalmadı. Bana da her şeyde kendini tanıttığın için seni her şeyde gördüm.

Ey Rahmaniyetiyle arşının üzerinde hükümran olup da Rahmaniyetinden arşın yok olduğu zat! Nitekim alemler de senin arşında yok olmuştur. Eserleri eserlerle yok ettin. Gökler gibi nurlarınla da sana yabancı olan ne varsa yok ettin.

Ey izzetinin gölgeliklerinde gözlerden ırak olan zat! Ey bütün sıfatlarıyla tecelli eden zat! Bütün eşyada meydanda olduğun halde nasıl gizlenebilirsin? Her an gözetleyici ve şahit olduğun halde nasıl kaybolursun?

Allah, ümmi, temiz ve zeki olan Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve ailesini rahmetiyle bürüsün. Öyle bir rahmetle ki, düğümler onunla çözülür, üzüntüler onunla son

bulur, zararlar onunla giderilir ve zor işler onunla kolaylaşır. Ey âlemlerin Rabbi! Seni ve Resûlü'nü hoşnut eden ve sebebiyle bizden de razı olduğun bir rahmetle onu kuşat. ■ (Amin)

PEYGAMBERİMİZİ SEVMEK
VE O'NA UYMAK

- ***"Andolsun size kendinizden öyle bir Peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, mü'minlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir."***

Tevbe, 128

- **Ahmet b. Ebul Havari:**

"Resûlullah'ın sünnetine tabi olmaksızın amel edenin ameli batıldır." der.

- **Cüneyd Bağdadî:**

Resûlullah (s.a.v.)'in izini takip edenlerden başkası için Allah'a giden bütün yollar insanların yüzüne kapanmıştır."

- **İki cihan serveri** şöyle buyurmuştur:

"Ben sizin kemerlerinize yapışıyor, sizi ateşten geri çekiyorum. Oysa sizler, çekirgenin düşüşü gibi ateşe üşüşüyorsunuz."

Buhari, Müslim

- İbadetlerin farz ve vaciplerinden ayrı sünnetleri vardır. Bu sünnetlere uymamız Allah ve Peygambere verdiğimiz değeri artırır ve daha çok sevap kazanmamıza vesile olur. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyuruyor.

"...Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir."

Haşr, 7

"Kim Peygambere itaat ederse, muhakkak Allah'a itaat etmiş olur. Yüz çevirene gelince, seni onların başına bekçi göndermedik."

Nisa, 80

• Ebu Hureyre (r.a.)'den rivayet edildiğine göre **Peygamberimiz (s.a.v.)** buyuruyor ki:

"... Sizi kendi halinize bıraktıkça üzerime varmayınız. Sizden öncekileri Peygamberlerine çok soru sormaları ve onlara karşı çıkmaları mahvetmiştir. Size bir şeyi yasakladığım zaman ondan sakınınız, size bir şeyi emrettiğim zaman da elinizden geldiği kadar onu yerine getiriniz."

Müslim

"Haberiniz olsun, rahat koltuğunda otururken kendisine benim bir hadisim ulaştığı zaman kişinin:

'Bizimle sizin aranızda Allah'ın kitabı vardır. Onda nelere helâl denmişse onları helâl biliriz. Nelere de haram denmişse onları haram addediriz.' diyeceği zaman yakındır.

Bilin ki, Resûlullah'ın (s.a.v) haram kıldıkları da tıpkı Allah'ın haram ettikleri gibidir."

Ebu Davud, Tirmizi

"Battığı zaman yıldıza andolsun ki, arkadaşınız (Muhammed) sapmadı ve batıla inanmadı; o arzusuna göre de konuşmaz."

Necm, 1-3

"Eğer (Peygamber) bize atfen bazı sözler uydurmuş olsaydı, elbette onu kıskıvrak yakalardık."

Hakka, 44-45

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) sahabeye verdiği önemi şöyle arzeder.

"Ashabım hakkında uygunsuz şeyler söylemeyin. Eğer, sizden birinin uhud dağı kadar altını olsa ve bunun tamamını Allah yolunda infak etse, bu onların bir iki avuçluk infakına, hatta yarısına bile mukabil gelmez"

Buhari, Müslim

Sonuç olarak Peygamber Efendimizi (s.a.v) ve ashabını kendimize örnek almanın zorunlu ve kaçınılmaz olduğunu ifade eden âyetlere ve hadislere rağmen O'nu örnek almayanların ahirette pişmanlık içerisinde olacağını Allah Teâlâ şöyle açıklıyor:

"O gün zâlim kimse, ellerini ısırıp diyecek ki:

Keşke ben de o peygamberle aynı yola girseydim!

Vay başıma!

Keşke falancayı dost edinmeseydim."

Furkan, 27-28

"İnsan ve Huzur",
Üsküdar Yayınevi, s. 18-21'den.

İbn Ataullah el-İskenderî

GELİN TÂCI

Hasta Kalplerin İlâcı

Rızık konusunda şüphe etmek, rızkı verenden şüphe etmektir.

***

Sen kendine bir şey alacağın zaman güzel olanını seçiyorsun. Fakat Allah'a karşı hareket ve davranışlarında bu özeni hiç göstermiyorsun.

***

Gerçekten bütün geceyi ders vererek geçirsen, nefsinin hoşuna gider de, aynı gece iki rekat namaz kılmak sana zor gelir.

***

İnsanlar bir tuhaf oldular, artık ahiret için biraraya gelmiyorlar.

***

Sakın ümitsizliğe kapılıp "kapılar bana kapandı" deme, kapıyı ısrarla vurana, kapı açılır.

Üsküdar Yayınevi

ISBN 975836612-2